

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

OCAK 2013 // GÜNCEL EDEBİYAT
sabitfikir.com // www.sabitfikir.com
30.000 ADET BASILMIŞTIR.
FİYATI: 2,00 TL.

HAKAN BIÇAKCI // HASAN CÖMERT

KİŞİSEL GELİŞİM NOTLARI:

YENİ İNSAN

ISSN 2146-2127

9 772146 212005 >

BURUN DELİKLERİNİZDEN DÜZENLİ OLARAK GİREN O ŞEY

Yemek yediniz, tuvalete gittiniz, heyecanlandınız, ağladınız ve öldünüz. Geçmiş olsun. (Görsel çalışma: Kyle Montemurro)

Burun deliklerimizden düzenli olarak havanın girmesi ve çıkması, takdir edilmek için yeterli bir emek ve beceri. Hem de, bu esnada bir yandan saçlarınız ve tırnaklarınız uzayacak, teniniz yağlanacak, kaslarınız kurşun askerler gibi her türlü emre hazır duracak ve bazı doğal dürtülerinizin peşine düşeceksiniz. Size ait olan her bir parça sürekli çalışacak. İletişim kuracak, anlayacak ve sizi tuvalete götürecekler. İletişim kuracak, anlayacaklar ve siz gözlerinizi kırpacaksınız. Her gün görünmez bir maestro gibi, evrende kalmanızı sağlayacaksınız; milyonlarca şeye hükmederek. Üstüne, bu hikaye başarıyla ve yıllarca böyle sürecek. Gerçekten bravo.

Gel zaman git zaman, parçalarınız oluru verecek ve toprağa karışacaksınız. Her gün düzenli olarak dış fırçalamak bile büyük sorumluluk iken, bir ömür düzenli nefes aldınız. Tebrikler. Bir de üstüne yemek yediniz, tuvalete gittiniz, heyecanlandınız, ağladınız ve öldünüz. Epey mesai. Daha ne yapacaktınız?

Biliyorum: Bu, 'çok karışık' hayatlarımız için biraz basit bir düşünce. Gel gör ki, bir insanın evrende var olmasının bütün nedeni, bu ve buna benzer şeyler esasta. Nefes almak, nefes vermek. Yemek, uyumak.

Kafanızdaki denklemlerin ne de karışık olabileceğini tahayyül edince, evet, bayağı basit bir düşünce. Bu nedenle, reddetme refleksi gösterebilirsiniz. Şu an yaşamınızı adadığınız bazı engin hislerin adını tekrarlarken bulabilirsiniz kendinizi: "Hayır, hayatta olmanın amaçları var! Şu, şu ve şu." "Bazı doğal dürtülerinizin peşine düşeceksiniz" cümlesini biraz daha açmak, altbaşlıklarla donatmak mümkün elbette. Ama üzgünüm, nihayetinde aslında 'sadece var olabilmek'ten çok daha fazlası yok. Hikayenin çerçevesi çizili: Akciğerini beslemek, mideni beslemek ve bağırsağını rahatlatmak. Sonra da, toprakla bir olmak.

Hal böyleyken, neden birtakım sanal gündemler, sanal çatışmalar ve var oluş mahiyetimize uymayan hedefler peşinde, sınırlı ömürlerimizi heba ediyoruz? Burun deliklerimizden düzenli olarak havanın girmesi ve çıkması, takdir edilmek için yeterli emek ve beceriyken?

O İNSAN ASLINDA SİZSİNİZ TABİİ

'Sanal çatışmalar ve varoluş mahiyetimize uymayan hedefler', havalı ve muğlak bir ifade. Açalım.

Mesela; sevgi, bağlılık. Bu hisleri hangi canlıya veya cansız nesnelere armağan edebileceksen, bazen fütursuzca üzerinde beyaz elma işareti olan bir şeye adayıyoruz. Ama o elmalı şeyin, sevgi ve bağlılık verme kabiliyeti yok tabii. Alış ve veriş düzleminde bir keyfiyet göstermesi gereken bu hislerin karşılığını bir türlü alamaz hale geldiğimiz için, gittikçe daha yalnız ve gittikçe daha bağımlı ve gittikçe daha AVM'li oluyoruz.

Mesela, takdir edilme, onaylanma arayışı. Biz daima 'en başarılı', 'en cool' ya da 'en hot' olabilmek istiyoruz. Takdir edilmek için! Oysa söyledim ya, burun deliklerinden düzenli olarak havanın girmesi ve çıkması, takdir edilmek için yeterli bir emek ve beceri. (Ölümüne birkaç saniye kaldığında, en değerli olan bu olacak çünkü.)

İşte "Nasıl 'o' insan olabilirsiniz?", "Nasıl sevebilirsiniz?", "Nasıl takdir edilebilirsiniz?" sorusu etrafında dönen ve bilinçaltınızla oynayan o sanal gündemlerin en basit iki örneği... Size sizi gösteriyor ve nasıl 'o insan' olabileceğinizi anlatıyor.

'O' insan aslında sizsiniz tabii.

Bu dinamiklerin nasıl yaratıldığı, bizlerin nasıl da bu dinamiklerin bir parçası oluverdiğimiz ve en önemlisi, bizi bu dinamiklerin içinden çıkarmadan, hatta tam da göbeğine konumlayarak nasıl daha mutlu olabileceğimizi anlatan bir koca sektör -kişisel gelişim- bu ayki kapak konumuz.

Hasan Cömert ve Hakan Bıçakçı imzalı. Atlamayın derim.

sabitfikir

Yayın Türü: Aylık Yayın Sireli Yayın

Sayı: 23 - Ocak 2013

ISSN: 2148-2017

Baskı Adedi: 30.000

İntiyaz sahibi: Elektronik Bilgi İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş. adına
Dr. S. Mehmet İnhan

Genel Koordinatör ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Bora Ekmekçi

Genel Yayın Yönetmeni
Elif Bereketli

Editörler
Aykut Ertuğrul, Ceyhan Uşanmaz

Editör Yardımcıları
Derya Atlas, Doğan Doğan

Düzenli
İrem Ertuğrul

Bizi takip edin!

www.facebook.com/sabitfikir.com

www.twitter.com/SabitFikir

Ne dışındığınızın bilmek istiyorsanız,
editorsabitfikir.com'a yazın!

Sabitfikir, İdefix'in yayınıdır.

Yönetim Yeri:

Elektronik Bilgi İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Nova Binası Plaza No: 4 Kat: 19 - 34390 ŞİŞİ / İSTANBUL
Tel: +90 212 233 81 33 - Faks: +90 212 233 80 55

Görsel Konsept ve Kapak Tasarımı
Şerif Ali Ünal, Eren Erkalkan

Kapak İllustrasyonu
Onur Atay

Grafik
Myra

Tasarım Danışmanı
Rauf Kösemen

Koordinasyon
Damla Özlüer

Sayfa Düzenleme
Serhan Baykara

Baskı Öncesi Hazırlık
Harun Yılmaz

Reklamlarınız için

Hande Saygılı

+90 212 233 31 22

hande.saygili@idefix.com

Operasyon Sorumlusu
Salih Gürleli

Baskım Yeri

İnkilap Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Baskı Tesisi Çobançeşme M.

Sanayi C. Altay Sk. No: 8/19C 34196 Yenibosna - Bahçelievler / İstanbul

Matbaa Sertifika No: 10614

Kurumsal abonelikler için
yılık abonelik bedeli 84 TL'dir.

© Her hakkı saklıdır.

Bu sayıda yer alan yazı, makale, fotoğraflar ve
İllustrasyonların elektronik ortamda da dahil olmak üzere çaplı ve dijital
Elektronik Bilgi İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Yazıların elektronik ortamda kullanılması

HABERLER 04

KEŞFET 08

Keşfetmeniz için Cem Alınsaray öneriyor: Ses ve Öfke

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ BULTENİ 10

SORDUK 12

Etkinlik edebiyatın neresinde? Cansın Hatiboğlu

KELEBEK ETKİSİ 14

Yazarının ardından 'dünya'ya gelen Elif Tanrıyar

KARNE 16

EDEBİYATDIŞI 18

Zamanın hangi deliği? Hasan Cömert

DÜNYADAN 20

İki güncel vaka: Le Guin ve Diaz Mert Tanrıyar

DOSYA 22

Kişisel gelişim notları: Yeni insan Hasan Cömert

Karakter pazarı Hikmet Bıçkıcı

KARARSIZ OKUR 30

Bana mutluluğun kitabını önerebilir misin? Aysu Öneri

SOKAKTAN 34

Derin bir nefes al ve ver Özgün Ucar

FIKRISABİT 36

Bir blog açtım, bütün hayatım değişti

TELEVİZYON 38

Kitle tecavüze doydu mu? Ayşe Çavdar

ŞAHANE BİR KİTAP 40

Edebiyatın ruhuna değen... Oylum Yılmaz

ELEŞTİRİ 42

Robin Hood hain miydi? Burcu Arman

ELEŞTİRİ 44

'Baştan Aşağı' ziyafet Hayati Roman

ELEŞTİRİ 46

Kafka'nın fazeleri Aysu Öneri

ELEŞTİRİ 48

Pizzola olmaktan kurtulan domuz Nafer Ermiş

ELEŞTİRİ 50

Renkleri kurguna dizen ressamılar Küçük İskender

ELEŞTİRİ 52

Şimdiki zamanın izinde Aykut Ertuğrul

GÖLGEDE KALANLAR 54

Bırakın artık şu beyaz tavşanın peşini! Ceyhan Uşanmaz

ELEŞTİRİ 56

Zamansız tarih A. Ömer Türkay

ELEŞTİRİ 58

Dilbaz defter Nazan Maksudyan

OKUMA LISTENİZ 60

Bizim öyle bir ecdadımız yok! Namul? Sibel Oral

Mo Yan'ın sansürü destekleyip desteklemediği tartışılıyor. (Görsel çalışma: Kaan Bağcı)

Mo Yan sansürcü mü?

Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandığı açıklandığı günden bu yana; Çin Komünist Partisi'ne olan yakınlığı, hükümet politikaları hakkında konuşmaması ve sansürün gerekli olabileceğini belirten açıklamalarından dolayı insan hakları savunucularınca sertçe eleştirilerek edebiyatın en sıcak gündem maddelerinden biri haline alan Çinli yazar Mo Yan, ödül heykelcisi gecen ay İsvec Akademisi'nde düzenlenen bir törenle aldı.

Törende yaptığı konuşmada, ödülü kazanmasının birçok tartışmaya yol açtığını ama bu tartışmaların hedefinde kendine hiç benzetemediği, başkalarının algısınca şekillenmiş bir başka insan koyduklarını söyleyen Mo Yan; ona atılan taşları ve çiçeklerin arasından bir gülümsemeyle ayrıldığını, olanları bir tiyatro oyunu izler gibi gözlemlediğini açıkladı. Mo Yan, daha önce "Sansür, gerçeğin önünü tıkamamalı. Ancak iftira ya da söylentiler sansürlenmeli ve sansür, başlı başına, en yüksek kaide olmalı." diye konuşmuştu.

Yasak kalktı sanmayın, kalkmadı!

Üçüncü Yargı Paketi kapsamında yapılan bir düzenleme, 453 kitap, 645 gazete, dergi, broşür ve pankart üzerinde yıllardır yasak kararı bulunduğunu ortaya çıkarmıştı. Daha sonra gelen haberlere göre, Basın Cumhuriyet Savcısı Kürşat Kayral, bu 453 kitap, 645 gazete, dergi, broşür ve pankart üzerindeki yasağın kaldırılmasına karar verdiğini açıklamıştı. Hatta Kayral "Eğer kimseye anlatamıyorsak, kralın çıplak olduğunu bilmemizin hiçbir önemi yoktur." diye bir açıklama bile yapmıştı.

Yeniden yasak

Gel gelelim, Habertürk'den Cemal Doğan'ın haberine göre Emniyet, bu yayınlardan 67 kitap ile 16 dergi, bildiri, afiş ve gazete için yeniden yasak istedi. Emniyetin listesinde 12 Mart döneminin öğrenci liderlerinden Mahir Çayan, Hüseyin Üzmez, İmam Humeyni, Abdullah Öcalan ile İsmail Beşikçi gibi isimlere ait yayınlar dikkat çekiyor. Ankara Emniyet Müdürlüğü, '3. Yargı Paketi' olarak adlandırılan kanunun 78. maddesiyle Basın Kanunu'na eklenen geçici madde doğrultusunda, 'basılı yayınlarla ilgili verilen toplatma, yasaklama, dağıtım ve satışın engellenmesi kararlarını' içeren listeyi Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Suçları Soruşturma Bürosu'na gönderdi.

Emniyetin gönderdiği listede bulunan 453 kitap ile 645 gazete, dergi, broşür ve pankarttan, 5 Ocak 2013'e kadar yeniden yasaklama kararı alınmayan yayınların tamamı üzerindeki yasak kararları kalkacak.

Kitap yasakları kalktı sanmıştık ki... (Görsel çalışma: Selçuk Ören)

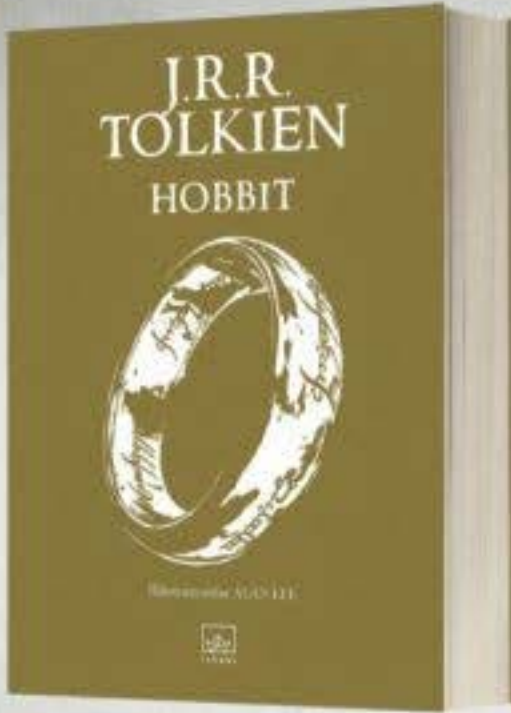
Andersen'in ilk masalı

Danimarkalı uzmanlar, Hans Christian Andersen tarafından yazılmış ilk masalın bulunduğu inanıyor. *The Tallow Candle* (Mum Yağı) isimli masalın, tarihçi Esben Brage tarafından Odense'deki Ulusal Arşiv'de araştırma yaparken bulunduğu bildirildi. Araştırmaları sırasında ufak, sararmış bir kağıda rastlayan ve kağıdı bulduğu kutunun önemli birine ait olduğuna dair bir hisse kapılan Brage, iki ay sonra bilir kişilerden yanıt alır. Bu, Andersen'in yazmış olabileceği ilk masalıdır.

Odense Şehir Müzesi'nden bir yetkilinin yaptığı açıklama şu şekilde: "Bu keşif oldukça heyecan verici ve bize, Andersen'in oldukça gençken ve kariyerine başlamamışken dahi masallarla hasır neşir olduğunu gösteriyor."

Ünlü masalcı Andersen'in okul döneminde yazmış olduğu bir masalla karşı karşıyayız. (Görsel çalışma: Esmeralda Brott)

Sınırlı Sayıda Şömizli Özel Baskı

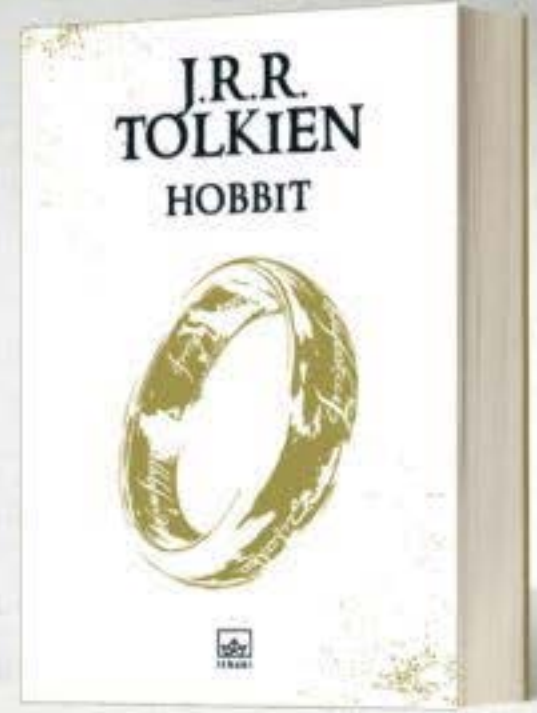
Tolkien'in ünlü eseri, şimdi de Alan Lee'nin Hobbit için özel olarak çizdiği illüstrasyonlarla zenginleşti.

Cücelerinizi, Büyücünüzü ve Yolunuzu Kaybetmemeniz için...

Yürürken aklınıza gelenler dışında hiçbir fikre güvenmeyin.

NIETZSCHE

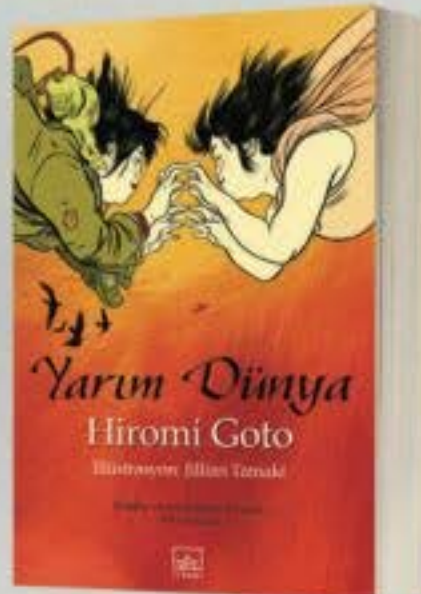

Yolculuk asıl şimdi başlıyor...

"Hobbitler her türlü maceradan uzak yaşayan bir ahaliydi. Ta ki büyücü Gandalf onları ziyaret edene kadar."

Stieg Larsson'un Lisbeth Salander hayranları İngiliz yazar Bingham'ın kadın kahramanı ile sıkı dost olacaklar. Topluma uyum sağlamaya çalışan sıradışı ve yaralı bir kadın... Bitmek bilmeyen bir hareket, gerçekçi bir kurgu... *PUBLISHERS WEEKLY*

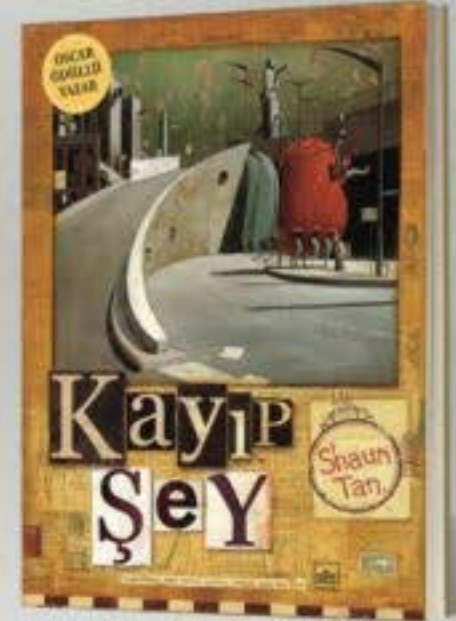

Ödüllü yazar Hiromi Goto'dan macera dolu, çarpıcı bir roman...

Neil Gaiman'ın *Coraline* kitabını Hayao Miyazaki'nin filme çektiğini hayal edin!

Sıradışı ve unutulmaz bir eser...

NEIL GAIMAN

Resimleriyle hayalgücünün sınırlarını zorlayan bir başyapıt...

Oscar, ALMA ve Hugo ödüllü yazar Shaun Tan kendini arayan bir çocuğun hikâyesini anlatıyor...

YAYINA HAZIRLANANLAR

Zoe'nin Öyküsü, John Scalzi
Caroline, Cornelius Medvei
Hayaletler de Korkar, Will Moogley
Latince Kur'an Çevirileri, Thomas E. Burman

Cam Kırıkları Parkı, Alina Bronsky
Kutup Ayısı Koda, Rury Lee
Büyülenme, Hermann Broch

Amazon'un Brezilya çıkarması

amazon.com

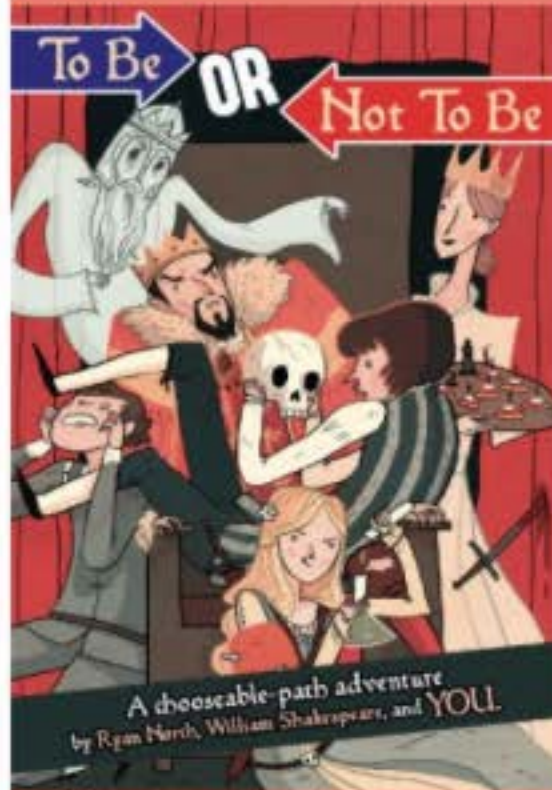
Perakende satış devi Amazon, son aylarda gözünü Brezilya'ya dikmiş durumda. Önümüzdeki ay Brezilya'da bir Kindle mağazası açacağı söylentileri bir yana, dijital içerik dağıtıcısı Xeriph ile yaptığı anlaşma ve Brezilyalı Saraiva'yı almak için kolları sıvamış olması da bu savımızı doğrular nitelikte. Hem bir yayınevi, hem de kitabevi olan Saraiva'ya göz diken Amazon, Latin Amerika'da sahip olduğu ekonomik gücü kuvvetlendirmek amacıyla bu anlaşmaya ihtiyaç duyuyor. Xeriph ise, 200'ün üzerinde yayınevini temsil eden ve e-kitap dağıtıcılarına yön gösteren bir şirket. Bu 200 yayınevinden 20'si anlaşmayı kabul etmediklerini belirterek, Amazon'la ayrıca müzakerelerde bulunacaklarını söylediler.

Ve son olarak bir söylenti daha; Apple, Google ve Kobo'nun Brezilya'da e-kitabevi açmaya hazırlandığı kulaktan kulağa yayılmakta.

Hamlet maceranızı kendin seç!

Henüz taslak halindeki fikirlere yatırım yaparak onlara hayat verebileceğiniz Kickstarter adlı sitede, Hamlet'in kendi maceranızı kendiniz seçip ilerleyebileceğiniz bir illüstrasyonlu versiyonu, bir hafta kadar kısa bir sürede rekor bağış aldı.

Kanadalı çizgi roman yazarı Ryan North, bağış isteğini 21 Kasım'da sitede açtı; birkaç saat içinde projesine 20.000 dolar, bir hafta içinde de 150.000 dolar topladı. Yaratmak istediği Olmak ya da Olmamak isimli bu eğlenceli proje, illüstrasyonlu olacak ve bol esprili, bol hayaletli ve daha önce görülmemiş bir korsan dövüş sahnesini barındıracak. Okurlar bu vaadi çok beğenmiş olacak ki, proje hâlâ hızla bağış toplamaya devam ediyor.

Uyarlamalar kitabın ruhuna zarar mı veriyor?

Hanımın Çiftliği dizisi, Türkiye televizyonlarının en beğenilen uyarlamalarından.

Televizyon kanallarında pek çok roman uyarlamasıyla karşılaşmak, her cuma gösterime giren filmlerden en az birinin roman uyarlaması olduğunu fark etmek neredeyse kanıksadığımız bir durum haline geldi. Bu ay internet sitemiz üzerinden yaptığımız ankette de sizlere sorduk: "Sinema ve TV uyarlamaları hakkında ne düşünüyorsunuz?" 640 kişinin oy verdiği ankete göre, Sabit Fikir okurları arasında, "Özellikle televizyon uyarlamalarının -popüler kültüre hizmet ettiği için- kitabın ruhuna zarar verdiği" kanısı yaygın. Bu cevabı veren çoğunluğu, "Uyarlamaların birer hayal kırıklığı olduğunu" söyleyenler ve "Senaristlerin bu şekilde kolayca kaçtıklarını" düşünenler takip ediyor.

Olumsuz cevapların yanı sıra, "Uyarlamaların heyecan verici olduğunu" düşünenler de var. İyi kurmacaları okuduğunda, onları televizyonda ya da sinemada izlemenin güzel olacağını düşünenler 158 oyla varlıklarını beyan ediyorlar. "Uyarlamaların yaygınlaşmasıyla birlikte izleyicilerin seyrettikleri dizi ve filmlerden etkilenerek, kitaplarını okuduklarını ve bunun da okuma oranını arttırdığını" düşünenler de yok değil. Tüm bu olarlara eleştirel yaklaştığını söyleyenler ise, bir uyarlamayı seyretmeden evvel kitabını alıp okuduklarını belirttiler.

KEŞFETMENİZ İÇİN CEM ALTINSARAY ÖNERİYOR: SES VE ÖFKE

Sevgili Cem Altınsaray,
bu ay Sabit Fikirçiler
hangi kitabı keşfetsinler?

William Faulkner

"SES VE ÖFKE"

Neden bu kitabı seçtiniz?

Sinemanın da en önemli anlatım
aracı olan 'bakış açısı'nı
hayret verici bir ele alışı
kurcalaması yeter de artar.

Kitaptan tadımlık bir
cümle isteriz o zaman?

"Bir insan kendi
talihsizliklerinin
toplamaıdır. Birgün
gelir talihsizlik de
yorulur sanırsın sen,
ama zaten senin
talihsizliğin
zamanın kendisi
olur."

SES VE ÖFKE

William Cuthbert Faulkner

Yapı Kredi Yayınları

Ceviren: Rasih Güran

Hangi müzik eşlik
etmeli bu kitaba?

Dikkat ve konsantrasyon isteyen
bir roman. Müzik geride durmalı!
Bu sebeple; Brian Eno'dan

ENO Box I: Instrumentals

Ne zaman, nasıl bir ruh
halindeyken okunmuştu-
muz peki?

Faulkner'in bilinç akışı tekniğiyle
inşa ettiği bu romanı, benzer
bir yoldan hayatımı inşa etmeye
geliştirdim bir sırada...

Bu sandu kitabın ekibi
hangi kitap olabildi?

Yine deneysel bir anlatı:

Italo Calvino

"Bir Kış GECESİ EĞER Bir Yolcu"

Teşekkürler! 😊

BÜYÜK SORULARA CEVAP PROSEDÜRÜ

Çocuk
BİR SORU
sorar

Cevabı
biliyorsun

Akla yatan
bir cevap
uydurursun

Geri geri
odadan dışarı
yürür ve kapıyı
kapatırsın

Cevabı
bilir

Çocuk sana
BAŞKA BİR
soru sorar

Cevabı
bilmiyorsun

Yakında
konunun
uzmanı
olsun istersin

PANİK!

Git annene
(ya da
babana)
sor!

Çocuk konuya
ilgisini çoktan
kaybetti

O da
cevabı
bilmez

Aralarında
en az yanlış
duranı seç

Bağlantı
sorunu!

Cevap için
internete
göz at

Birbiriyle
çelişen
bir sürü
cevap bul

İlgin
dağıldı

Çocuğun
ilgisini
dağıtmaya
çalış

İSTE CEVAP!

KÜÇÜK İNSANLARDAN | HAYLİ MÜHİM İNSANLARDAN
BÜYÜK SORULAR | BASİT CEVAPLAR

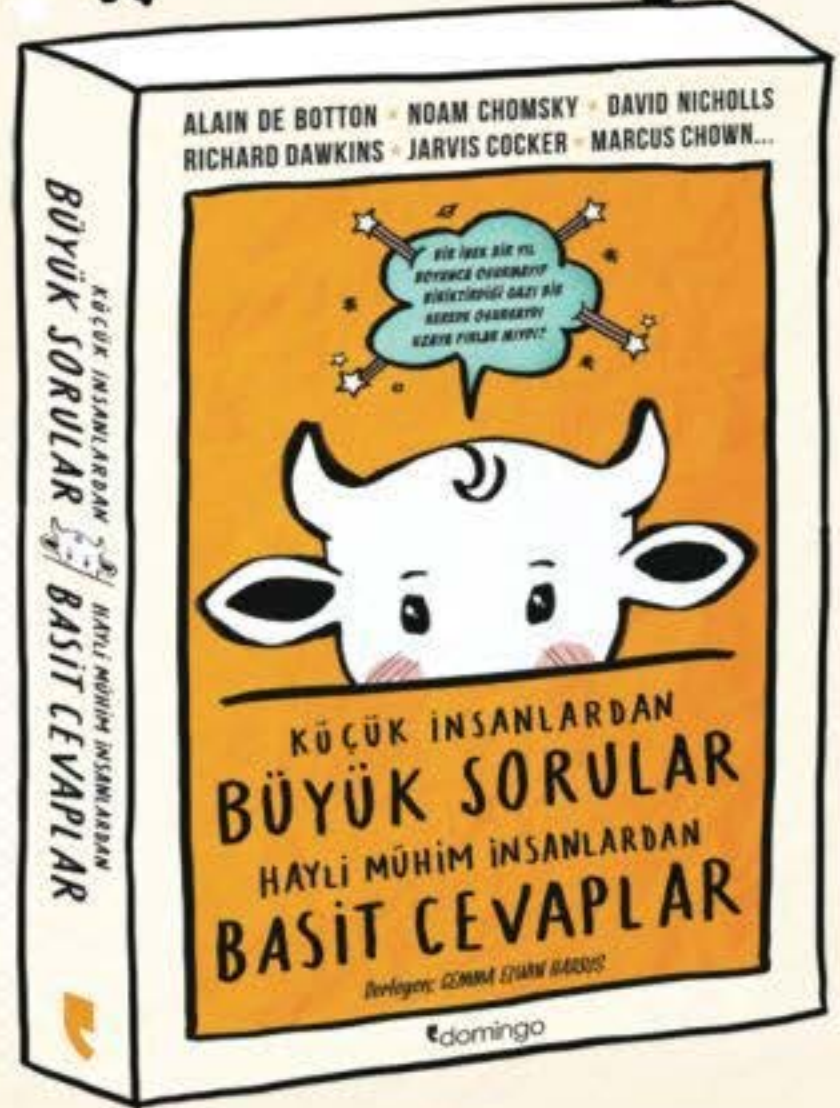
ÖNCE çocuklar akıl ve hayal gücü dolu
sorularını sıraladılar:

**NEDEN KENDİMİ GIDIKLAYAMIYORUM? * ÇİŞ NEDEN SARIDIR?
NASIL AŞIK OLURUZ? * SOLUCAN YEMEK NORMAL Mİ?
ARI ARIYI SOKAR MI? * RÜYALAR NEDEN YAPILMIŞTIR?
NEDEN BAZI İNSANLAR KÖTÜDÜR?**

SONRA Alain De Botton, Noam Chomsky,
Richard Dawkins, Jarvis Cocker, David Nicholls,
Jim Al-Khalili gibi konusunun uzmanı mühim zatlar
sanki kendi çocuklarına anlatırmış gibi
bu soruları yanıtladılar.

domingo

www.domingo.com.tr | facebook.com/domingo.yayinevi | twitter.com/domingokitap

Çizgi diziye ceza

Radyo Televizyon Üst Kurulu, dünyanın pek çok ülkesinde yayımlanan *Simpsons* adlı çizgi dizi sebebiyle CNBC-E kanalına 52 bin 951 TL ceza kesti. Hürriyet'ten Meltem Özgenc'in haberine göre, konuya ilişkin uzman raporunda özetle şunlar söylendi: "Çizgi filmde karakterlerden birinin bir diğerini dini inancını kullanarak cinayetlere ve şiddete yönlendirdiği, Tanrı'nın olmadığına yönelik söylemler kullanıldığı, İncil'in yakıldığı sahneler ile Tanrı'nın ve şeytanın vücutlandırıldığı sahneler gösterildiği, Tanrı'nın şeytanın emrinde olduğu ve ona kahve ikram etmesi gibi inançları aşağılayan görüntü ve konuşmalarla devam eden bir yayın yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, alkolizm için Noel'in iyi bir fırsat olduğu ifade edilerek alkolü özendirici ve teşvik edici yayın yapılmıştır."

Felsefe öğretmenine ateizm soruşturması

İstanbul Ataşehir Nuri Cingilioğlu Lisesi'nde felsefe öğretmenliği yapan Adnan Marangoz'a, derste "Çocuklara tevhid inancına aykırı bilgiler vermek" ve "Ateizm gibi konulardan bahsederek çocuklarımızın kafasını bulandırmak" suçlamalarıyla soruşturma açıldı. Aynı zamanda Eğitim-Sen işyeri temsilcisi olan Marangoz, bianet'e verdiği demecinde, söz konusu suçlamanın başlı başına suç olduğunu söyledi.

Gogol sokakta oynandı, mahkum oldu

Vicdani retçi İnan Süver'e destek eyleminde, Nikolay Gogol'un *Palto* adlı oyununu sahneledikleri için 6 tiyatrocuya açılan dava sonuçlandı. İzmir 20. Sulh Ceza Mahkemesi, oyuncularını TCK 318'de tanımlanan "Halkı askerlikten soğutma" suçundan beşer ay hapse mahkum etti.

Sanık avukatı Tacettin Üstündağ da TCK'nın 318. maddesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı olduğunu vurguladı; ayrıca eylemin 318. madde kapsamında değerlendirilemeyeceğini belirterek müvekkilinin beraatini talep etti. Diğer sanıkların avukatı Kamil Ağaoğlu da müvekkillerinin, İnan Süver hakkında duyarlılık yaratmaya çalıştıklarını ve bunun bir düşünce açıklaması olduğunu belirterek müvekkillerinin beraatlerini talep etti.

Açıklama için açlık grevinde

Yeni Şafak gazetesi yazarı Teodora Doni bir açıklama yapılmadan işinden kovuldu. Yazar T24 internet sitesine verdiği demecinde son yazısının 24 Eylül'de yayınlandığını bundan sonra gönderdiği yazının ise yayınlanmadığını belirtti. Doni, yazısının yayınlanmaması hakkında hiçbir açıklama, özür veya geri bildirimde bulunulmaması üzerine 28 Ekim'de açlık grevine başladığını ifade etti.

Türkiye temel haklarda geri sıralarda

ABD'li sivil toplum kuruluşu Dünya Adalet Projesi'nin 2012 Hukuk Düzeni Endeksi'nde Türkiye temel hakların korunmasında, 97 ülke arasında 76. sırada yer aldı. Türkiye'nin geri kalmasına neden olarak hukuk sistemine yapılan siyasi müdahaleler ve ifade özgürlüğünün korunmasındaki eksiklikler gösterildi. Türkiye, yasaların uygulanması konusunda 39., sivil adalet sistemindeki puanlamada da 44. sırada yer aldı. Sivil toplum kuruluşu, 97 ülkeden 97 bin kişiyle yaptığı röportajlarla hazırladığı raporunda ülkelerin yolsuzluk, güvenlik, temel haklar ve şeffaflık konularındaki yaklaşımlarını esas alıyor.

ETKİNLİK EDEBİYATIN NERESİNDE?

**“Sırma Köksal,
Türkiye’de edebiyat
etkinliklerinin
genellikle biraz
müsamere havasında ve
‘öğretici’ olmak üzere
kurgulandığını söylüyor.**

Doğu Yücel, edebiyat etkinliklerinde anahtar bakış açısının ‘sıkıcı olmamak’ olması gerektiğini söylüyor. (Görsel çalışma: Angela Simlone)

Şayet sorsak, çoğu edebiyatsever, Türkiye’de edebiyat etkinliklerin sıkıcı panel ve söyleşilerden öteye nadiren geçebildiğini; durumdan memnun olmadıklarını söyleyecektir. Gerçekten durum bu mu peki; yoksa tatminsiz mi davranıyoruz? Halihazırda var olanın yerine ne koyabiliriz? Edebiyat etkinliği ne işe yaramalıdır? Hatta, edebiyat alanında etkinlik gerekli midir?

Türkiye’de edebiyat etkinliğinin ne anlama geldiğini ve nasıl olması gerektiğini için erbaplarına sorduk.

EDEBİYAT ETKİNLİKLERİ ‘YETERLİ’ OLMAZ

Sırma Köksal (Everest Yayınları Genel Yayın Yönetmeni)

Edebiyat, hayatımızın dışında olup da ara sıra baş vurduğumuz bir eğlence çeşidi olmasa gerek. Edebiyat, iyi bir okur için yaşamla bir ilişki kurma biçimidir. Bu nedenle edebiyat etkinlikleri ‘yeterli’ olmaz. Ama maalesef Türkiye’de edebiyat ve diğer sanat etkinlikleri genellikle biraz müsamere havasında ve ‘öğretici’ olmak üzere kurgulanır. Bu nedenle ortaya ne yeterli ne de doyurucu bir sonuç çıkar. Oysa edebiyatın bir ihtiyaç olduğunu kavrayarak halkı eğitmek gibi yüce gönüllü halleri bırakıp bir ihtiyacın karşılanmasına yönelik alçak gönüllü işler yapmaya başlarsak karşılığı da alınacaktır. Buna en iyi örnek Tüypap Kitap Fuarı’dır. Tüypap, kitapların yasaklandığı, kitapçıların kapatıldığı, yazarların tutuklandığı ve okurların beslenmeyip asıldığı bir dönemde, bir otelin salonlarında başladı yoluna. Gördüğü olağanüstü ilgiyle de bugünlere gelindi ve aynı coşkuyla sürüyor. Türkiye okuru üstünde, okullardaki edebiyat dersleri dahil hiçbir eğitim öğretim fuarlarındaki

kadar hak sahibi değildir gibi geliyor bana. Tabii fuarlar yalnızca bir örnek... Paneller ve söyleşilere gelecek olursak, onlarda da dikkat edin en çok ilgiyi çekenler, okurların etkinliğe dinleyici olmanın da ötesinde katıldıklarıdır. Dolayısıyla edebiyat için nasıl etkinlikler düzenlemesi konusuna buradan bakmaya başlarsak, sanıyorum daha ‘etkili’ etkinlikler düzenlemeye de başlarız.

BEYAZ EKRANI ETKİN KULLANABİLSEK KEŞKE...

Müren Beykan (Güneşiği Kitaplığı Genel Yayın Yönetmeni)

Türkiye’nin genelini değil, yalnızca İstanbul’u düşünsek bile yetersiz edebiyat etkinliği var. Merkezlerde toplanmış az sayıda festival, edebiyat günleri, anma günleri, yazar buluşmaları, kitap fuarları... Son yıllarda kitap fuarları Anadolu’ya yayılma çabasında, bu vesileyle yazarlar okurlarıyla az da olsa buluşuyor, ancak bu tür ‘geçerken gördüm uğradım’ biçiminde buluşmalar yorucu ve yetersiz. Kitaplara mı bakacaksınız, etkinlikleri mi izleyeceksiniz? Edebiyat yazar için de okur için de epeyce bireysel bir yoğunlaşma gerektiriyor; yazarla okur arasında özel bir bağ kuruluyor. Dinginliği, düşünmeyi, özneliği gereksinen bir alan edebiyat... Dolayısıyla etkinliğin ne olacağı, nasıl özel önem taşıyor ki bu da yaratıcılık gerektiriyor. Büyük şehirler, çeşitli etkinlikle buluşma şansına sahip, ancak yaygın ilgi derleyecek organizasyonlar açısından Anadolu şehirlerinin şansı yok. Oysa edebiyat veriminin bunca yüksek olduğu bir ülkede daha etkin ve yaygın organizasyonlar yapılabilir. Bu nedenlerle beyaz ekranı etkin kullanabilirsek keşke... Yazarı,

çizeri bir şehre götüremesek de görüntüleri ekranda her eve götürebiliriz. Ancak, izlenme oranı ucubesine esir olmuş kanallar bize dizi seyrettirip duruyor.

GERÇEK BİR HAREKETLİLİK YOK

Müge İplikçi (Yazar)

Türkiye’de birçok edebiyat etkinliği gerçekleşiyor. Son yıllarda iyice artan bu hareketlilik sevindirici elbette... Ancak şunu da söylemeden edemeyeceğim: Bu olup bitenlere rağmen gerçek bir edebiyat hareketliliğinden söz etmek hâlâ mümkün değil. Daha doğrusu Türkiye’de gerçek bir edebiyat ortamından ve bu ortamdan sağlıklı bir biçimde beslenebilecek bir edebiyat geleneğinden söz edebiliyor muyuz, buna pek emin değilim. Korkarım okuru farklı katmanlarda yazarlarla buluşturan ya da buluşturması umulan köprüler, arka planda köprülerin başını tutmuş görüşlerle inşa edildiği müddetçe hep aynı yerlerde sayıp durmamız kaçınılmaz olacak. İlle bir gelenekten söz edeceksek, buna akışkanlık, dönüşüm ve değişimi işaret eden bir tavır demek isterim. Ötesi gerçekten bunaltıcı oluyor.

DAHA YARATICI FORMATLARIN BULUNMASI GEREKİYOR

Doğu Yücel (Yazar)

Edebiyat etkinliklerinin sayıca yeterli olduğunu düşünüyorum ama nitelikleri tartışılmalıdır. Klişe formatlar var. 'Bir moderatör, üç konuşmacı, iki anlaşılmaz seyirci sorusu, bir korsan konuşmacı' şeklinde gerçekleşen paneller ya da yazarı ders verir gibi anlatmaya zorlayan tek kişilik konferanslar... Daha yaratıcı formatların bulunması gerekiyor. Edebiyat etkinliklerinde diğer sanat türlerinde faaliyet gösterenlerin bulunması o etkinlikleri hem zenginleştirir, hem de edebiyatla çok ilgilenmeyen ama sinema, tiyatro ve müzikle iç içe olanların dikkatini kitaplara çeker. Yurt dışında yazarların ve şairlerin performans sergilediklerine şahit oluyoruz. Klasik 'okuma'dan farklı olarak yazdıkları parçaları sahnede canlandırıyorlar. Bence edebiyat etkinliklerinde anahtar kelime 'sıkıcı olmamak' olmalı. Edebiyattaki yaratıcılığın etkinliklere de yansması şart.

Yurt dışında yazarların ve şairlerin performans sergilediklerine şahit oluyoruz. Bu etkinliklerin kuşkusuz en dikkat çekicilerinden biri Londra menşeli Book Slam.

Sabit Fikir'e ulaşabileceğiniz kitabevlerinden bazıları...

Hayalkurdum Kitabevi

1408 Sok. No: 1 Alsancak İZMİR

0 532 515 88 15

burcay@hayalkurdum.com

Tarihçi Kitabevi

Moda Cad. No: 104/A 34723
Kadıköy İSTANBUL

0 216 418 68 86

tarihcikitabevi@gmail.com

Bellek Kitapevi

Sabuni Mah. Talat Paşa Biv. Muhittin Günel İş Mrk.
Z-8 Orduevi Karşısı EDİRNE

0 284 214 60 88

beliekkitapevi@gmail.com

Sabit Fikir, Prefix ile toplam 1362 kitapçıda!

prefix

KITAP VE KÜLTÜR SEKTÖRÜ İŞ PORTALI

www.prefix.com.tr

YAZARININ ARDINDAN 'DÜNYA'YA GELEN

“Kelebeğe sordum: “Başka hangi yazarların eserleri böyle ölümlerinden sonra yayımlanmış ya da bulunmuş?” Gözü parladı!”

Koskoca Kafka'nın eserlerinin çok büyük bir bölümü ölümünden sonra yayımlanmıştır. (Görsel çalışma: Jeremy Luther)

Geçenlerde kelebeğin çığlıklarıyla uyandım. Önce korktum ama bizimkinin neşeyle uçtuğunu görünce, korkum yerini meraka bıraktı. “Hayırdır, nedir bu telaşın sabah sabah?” diye sorunca, bizimki, “Bugün bir tür edebiyat bayramı benim için! Truman Capote'nin ‘Yachts and Things’ (Yatlar ve Şeyler) adlı bilinmeyen bir öyküsü New York Halk Kütüphanesi'nde bulunmuş, *Vanity Fair* dergisi yayımlıyormuş. Hikayenin, yazarın ölümünden sonra yayımlanan *Kabul Edilmiş Dualar* adlı tamamlanmamış romanının bir parçası olduğu düşünülüyormuş,” diye bir çırpıda cevapladı beni. Güzel bir haberdir gerçekten de!

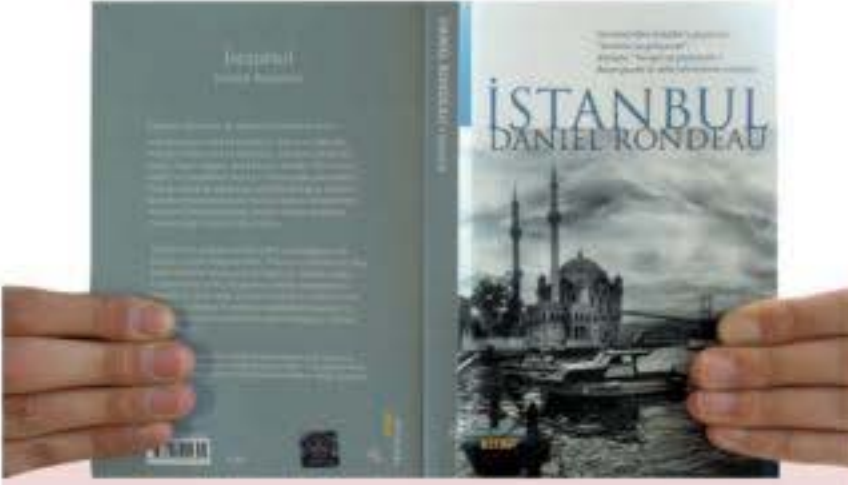
Onu biraz daha keyiflendirmek için edebiyat bilgisini sınamaya karar verdim: “Başka hangi yazarların eserleri böyle ölümlerinden sonra yayımlanmış ya da bulunmuş?” Gözü parladı! “Say say bitmez ama öncelikle en popüler olanını hatırlatayım,” dedi ve kütüphanedeki kitapların arasında uçuşarak anlatmaya başladı: “*Millennium* serisi, bildiğin gibi Larsson'un ölümünden sonra yayımlandı. Üstelik varislerinin elinde hâlâ tamamlanmamış eserlerinin bulunduğu da biliniyor. Öte yandan, koskoca

Kafka'nın eserlerinin çok büyük bir bölümü ölümünden sonra yayımlanmıştır bildiğin gibi; Kafka, ortadan kaldırılmalarını vasiyet etmesine rağmen... Benzer bir olay Nabokov'un da başına gelmiştir. Nabokov, ardında dünya edebiyatına damgasını vuracak pek çok eserin yanı sıra bir de tamamlanmamış romanının, küçük kartlar üzerine karaladığı eskizlerini bırakmıştı. O kartlar yazarın ölümünün ardından bir bankanın kasasına kilitlendi ve yayımlandıkları 2009 yılına kadar da orada kaldılar. Tıpkı Nabokov'un çok sevdiği ‘kelebekler’ gibi bir tür koza uykusunda yattılar. Bu son romanından belki de hiç haberimiz olmayabilirdi, çünkü Nabokov ölmeden önce karısı ve oğluna kesin talimatlarını vermişti: “Bu müsvetteleri yok edin!” *Laura'nın Aslı'nı* oğlu, bir kutu içinde kartpostallara yazılmış olarak buldu; babasının yayımlanmaması doğrultusundaki isteğini uzun süre düşündükten sonra karışık haldeki kartları dizerek yayımlattı. Baba-oğul deyince aklıma ‘Tolkienler’in *Bitmemiş Öyküler*’i geliyor. ‘Tolkienler’ diyorum, çünkü baba Tolkien'in başladığı eserini, oğul Tolkien tamamlamıştı. Öte yandan Emily Dickinson'ın neredeyse şiirlerinin tamamı ölümünün ardından kız kardeşi tarafından bulunup yayımlanmıştı. Fitzgerald'ın *Son Düş* romanı ise yazarın ömrü yetmediği için tamamlanamamış, yine de o haliyle basılmıştır. Bolano'nun 2666'sı da yazarın ölümü nedeniyle tamamlanamadan yayımlanan, üstelik ölmüş yazarına National Book Critics Circle ödülünü kazandıran bir roman olmuştur. Bizden de örneğin Ali Teoman'ın *Kırık Kalpler Terzihanesi*, yazarın ardında bıraktığı metinlerden oluşur. *Altı Ay Bir Güz* ise, Bilge Karasu'nun hasta olduğu aylarda tamamlayamayacağına karar vererek yayınevine teslim ettiği ve ölümünden sonra yayımlanmasını istediği son yapıtıdır.”

Kelebek bu söylevini neredeyse nefes almadan tamamladıktan sonra, “Hadi beni oyalama, Capote'nin öyküsü için bir an önce çıkıp *Vanity Fair* almam gerekiyor,” dedi ve uçarak gitti. Ardından bakakalmışım...

Truman Capote'nin “Yachts and Things” (Yatlar ve Şeyler) adlı bilinmeyen bir öyküsü New York Halk Kütüphanesi'nde bulunmuş.

İSTANBUL Daniel Rondeau

Notos Kitap, Çeviren: Barış Behramoğlu (19,5 cm x 13 cm)

BASKI

Bıçağının kör oluşu dışında ciddi bir sorunu yok. (Belki de sadece bendeki kopya sorunludur.) Süs pilyajı lacivert bantla birleştirilseydi daha iyi olurdu. Koyu renk resim içinde yayınevi adının okunamayışı bir grafik sorun olmalı.

KAPAK TASARIMI

İstanbul başlığı kapağın baş köşesine yerleşmiş. Yazar adı onun hemen altında yer alan klasik bir Ortaköy Camisi - Boğaz Köprüsü fotoğrafının içine gömülmüş. Bu sıradan kapağa değer katan fotoğraf (müellifinden künyede söz edilmese de) kapağın dörtte üçünü kaplıyor. Fotoğrafa gömülen NotosKitap logosundaki 'kitap' sözcüğünün turuncu ile yazılması, ilk bakışta sadece bu sözcüğe dikkat çekerek yayınevi adının eksik algılanmasına neden oluyor.

Başlığın üstünde yer alan dört satırlık yazı, büyüklüğü ve yazı tipi gibi görsel dil öğeleri üzerinden bakılırsa 'tanıtım' için; bulunduğu yere bakılırsa 'başlığı nitelemek' için yazılmış gibi duruyor. İçerik olarak ise ikisinin arasında bir yerde.

Arka kapakta başlık ile tanıtım metni arasında hiyerarşi eksik. Ön ve arka kapağın aksine sırtta *İstanbul* başlığı silik mi silik bir şekilde yer alarak esas oğlan rolünü yazar adına bırakmış. Kapak içlerinde mat lacivert kullanılması ise isabetli.

İÇ SAYFA TASARIMI

Tırnaklı bir yazı tipiyle ve okunaklı büyüklükte dizilmiş iç sayfaların kenar boşlukları bize fazla geldi. Satır aralarının sıkışıklığını da eklersek, sayfa alanlarını kullanırken biraz hesapsız davranıldığını söyleyebiliriz. Oysa bir kitap için en ideal yazıtiplerinden biri seçilmiş. Arka vermeyen; dokusu ve rengi ile bir kitap için ideal sayılabilecek bir kağıda basıldığı da düşünüldüğünde diyebiliriz ki, kolay okunan iç sayfaların oluşması için hiçbir engel yokmuş.

'İçindekiler' sayfasında kullanılan yazı tipinin iç sayfalardan neden farklı olduğunu anlayamadık. Kitabın künyesi de yeterince ayrıntı içermiyor.

DERDİNİ ANLATAMAYANLAR İÇİN ANSİKLOPEDİ:**PARADOKS DİYLEKTİKA** Haydar Ergülen

Kırmızı Kedi Yayınevi (19,5 cm x 13,5 cm)

BASKI

İç baskıda boya dengeli değil. Formalar arasında renk farkı var. Kapak zemin renginde de sorunlar var. Cilt başarılı, sırt düzgün, kesim temiz.

KAPAK TASARIMI

Kapakta, mat selofan kaplandıktan sonra merdaneden geçirip doku verilerek oluşturulan plastik etkisi dikkat çekiyor. Uzun kitap adı sorun olsa da, tirelemeler ile bir denge yakalanmış. Fuşya üzerine yazılan iki parçalı başlık ve yazar adı, beyaz dişi ve krem rengi kullanılarak ayrıştırılmış. Başlığın sağa dayalı yazılmasına karşın yazar adının kapağa ortalanmış olmasına bir anlam veremedik.

Kitabın sırtı, sadece yazar adı ve kitap adının ön kısmını içeriyor. Tercih mi, ismin uzunluğundan mı bilemiyoruz.

Temel görselliği yazı üzerinden kuran bu tür kapaklarda leke dengesi dışında, harf arası, tirelerin kısmen satır dışına taşırılarak görsel dengenin korunması, satır arası gibi tipografik unsurlara daha fazla özen göstermek gerekiyor. Başlıktaki tipografik sorunlara rağmen, tasarımı sadece yüzeydeki bir görüntü olarak görmeyen, dokuyu da bir tasarım unsuru haline getiren yaklaşımı sayesinde bir yıldız fazla veriyoruz.

İÇ SAYFA TASARIMI

İç sayfalar tırnaklı bir yazı tipi ile dizilmiş. Kağıdın rengi, dokusu, yazı büyüklüğü ve baskı koyuluğu yeterli. Satır aralarının biraz açılması daha da rahat bir okuma sağlayabilirdi.

Ansiklopedik çağrışımı güçlendirmesi için bölüm başlarında yer alan harflerin büyük yazılması yerinde bir tercih. Ancak her bir harf için bir ara kapak ayrılması, harfler ve yanlarındaki öneri madde başlıklarının oluşturduğu metin bloklarının, altta yer alan metni ezmesine neden oluyor.

Kenar boşlukları, metin bloğu ve sayfa numaraları arasındaki büyüklük ve yerleşim dengesi yerli yerinde. Künyesi ayrıntılı ve yeterli.

MUNA'NIN YEMEK KİTABI Muna Jülyet Taşçı
Denizler Kitabevi, Çeviren: Karin Özdemiroğlu, Özlem Peker
(28,5 cm x 22 cm)

BASKI

Sert kapak ciltte son zamanlarda gördüğüm en kötü cilt. Malzeme seçimi ve/veya işçilik sorunları daha ilk günden kapakta dönme yapmış. Halbuki mutfak kitapları bir anlamda kütüphanelerin ağır iş makineleridir, özel bir dikkat gerektirir. İştah açıcı değil.

KAPAK TASARIMI

Büyük boy, matbaacıların 'lüks cilt' dediği türden sert kapaklı bir kitap. Kapakta, turkuaz rengi boyaları dökülmeye yüz tutmuş bir ahşabın üzerindeki eski yüzü gümüş çatal, kaşık, spatula ve tatlı kaşığından oluşan dörtlü set fotoğrafı yer alıyor. Arka kapağa da uzanan bu fotoğrafa (ön kapakta) oryantal bir çerçeve içine küçük harflerle 'muna' sözcüğü yerleştirilmiş. Kullanılan yazı tipi ve renkler ile, fotoğrafın verdiği görsel referanslar birleşince kitabın geleneksel Akdeniz mutfakını temsil edebilen bir görsellik taşıdığını söyleyebiliriz.

Sırt dengeli, arka kapak ise sakın bir şekilde tasarlanmış. Bu tür kitaplarda alıştığımız aksine arka kapakta bir tanıtım metni yer almıyor.

İÇ SAYFA TASARIMI

İki dilli bir kitap. Her iki dil için de aynı tırnaklı yazı tipi seçilmiş. Ancak, tarifler de dahil olmak üzere, kitabın tümünde Türkçe kısımlar siyah, İngilizce kısımlar ise mor dizilmiş ve okurun kolay takip etmesi hedeflenmiş.

Yemek kitaplarında önemli iki husus vardır: İyi çekilmiş yemek fotoğrafları ve tariflerin mutfak tezgahında çalışırken kolayca okunabilmesi. *Muna*, birinci kriterden beş yıldız almasına rağmen, ikincisinden sınıfta kalıyor. Sol sayfada yemek fotoğrafı yer alırken karşısındaki tarifler tümüyle yazıdan oluşuyor. Oysa küçük vinyetlerle renklendirilebilirdi. Malzeme listesi diğer metinlerle aynı (küçüklükte) dizilmiş. Tarif metinleri (bir önem sırası yokmuş gibi) kalınlık, renk, 'altını çizme' gibi metin oyunları olmadan yazılmış.

Cilt içindeki yan kağıtlarda yer alan ve 'm' harfinden yapılmış dairelerden oluşan *pattern* kaba görünüyor. 'Künye', 'İçindekiler', 'Önsöz' ve 'Teşekkür' sayfasında kullanılan font büyüklükleri istikrarsız ve dağınık.

ONLAR TARİH YAZDI, BİZ O TARİHİN ROMANINI

Ey Yoldaki Adam! Gece Yarısı geldiğin Kervansaray'dan, Tan Yeri ağarken çıkmıştın. Kutlu Dağ'ın eteğinde, Suların Gölgesinde kesilmişti yolumuz. Seferden sefere, akından akına Bir Sel Gibi sürüyordun atını ve bana demiştin ki 'Belki Bir Gün, Son Akin'dan dönünce Bozkırda Sabah vakti ya da Gün Batarken bir ovada yine karşılaşırsınız.'

İşte o gün geldi...

Bir milletin yazdığı tarihin, **Bekir Büyükarkın**'ın kaleminden hikayesi... Tarih yazarların bu sefer romanları yazıldı.

SON AKIN
Bekir Büyükarkın

KUTLU DAĞ
Bekir Büyükarkın

BİR SEL GİBİ
Bekir Büyükarkın

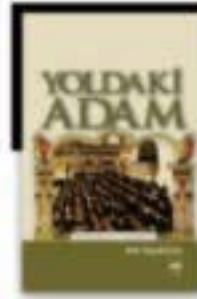
TAN YERİ
Bekir Büyükarkın

SULARIN
GÖLGESİNDE
Bekir Büyükarkın

BELKİ BİR GÜN
Bekir Büyükarkın

YOLDAKİ ADAM
Bekir Büyükarkın

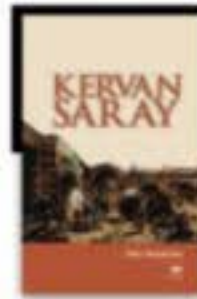
GÜN BATARKEN
Bekir Büyükarkın

GECE YARISI / İŞGAL
ALTINDA İSTANBUL
Bekir Büyükarkın

BOZKIRDA SABAH /
KURTULUŞ SAVAŞIMIZIN ROMANI
Bekir Büyükarkın

KERVANSARAY
Bekir Büyükarkın

CADILARIN KIRBACI
Bekir Büyükarkın

TARİHTEN HİKAYELER
Bekir Büyükarkın

ÖTÜKEN
her zaman
okunacak
kitaplar...

@otukennesriyat
/otukennesriyat

www.otuken.com.tr

ZURNANIN HANGİ DELİĞİ?

“ Amaç, aba altından sopa göstermek sanıyorum. Sansürlemek yerine, otosansür uygulamaya mecbur edersen; sorunu diplomatik biçimde halletmiş olursun.

Akil dışı bir sürü hikayeyi gerçek sanan bir toplum, kurguyla gerçeği birbirinden nasıl ayırsın? (Görsel: Murad Sezer)

Televizyonun hayatımızdaki rolü tahmin ettiğimizden bile güçlü olmalı! Yoksa bir yılda diziler, programlar üzerinden yaşadığımız bunca tartışmayı açıklamak mümkün mü? İktidarın azarladığı ve RTÜK'ün çekidüzen verdiği dizilerin sayısını tutmaya gerek yok; ahlakımızı, tarihimizi, kutsalımızı korumak isteyen kurumların varlığını her daim yanımızda

hissediyoruz. Bırakın ulusal kanalları, para vererek satın aldığımız platformlarda bile filmleri sansürlenmiş halde seyrediyoruz. O yüzden Muhteşem Yüzyıl hakkında yeniden kopan tartışmalara kimse şaşırmadı bile. Peki, iktidarın eleştirisi müdahale midir, ne zaman, hangi durumda müdahale olarak görülebilir? Şair, yazar Altay Öktem'le konuştuk.

Muhteşem Yüzyıl'la ilgili Başbakan'ın eleştirilerini nasıl yorumluyorsunuz?

Başbakan *Muhteşem Yüzyıl*'daki bir dizi karakterini kastederek "Biz böyle bir Kanuni tanımadık." dedi. Biz de tanımadık tabii ki. Hiçbirimiz tanımadık. O kişi Kanuni'nin kendisi değil çünkü; bir dizi karakteri. Ama başbakanın kendisi bir dizi, oyun ya da roman kahramanı değil. Gerçekten başbakan. Eh, biz de bugüne kadar "Böyle bir başbakan tanımadık." Sahiden ilk.

Genellikle diziler üzerinden bu tarz tartışmaları sıkça yaşar olduk. Bu tartışmaların ailenin kutsallığı, tarihin dokunulmazlığı gibi meselelerinin ekseninde dönmesi bir tesadüf olabilir mi?

Doğu toplumlarının özelliği bu: İktidar, yasaklama, baskı, kutsallık, dokunulmazlık gibi yaptırımlarla hem toplumsal belleği hem de düşünceyi, beklentileri ve hareket yeteneğini kontrol altına alarak kurulur. Toplumun düşünme yeteneğini mumyalayabildiğin ölçüde, başarılı ve güçlü bir iktidar kurarsın. Mumyalama işinde de bu tür klişeler kullanılır. Yoksa aile niye kutsal olsun? İnsanlık tarihi boyunca bizim meşhur çekirdek ailemiz mi vardı? Daha çok yeni bir kavram bu. Kapitalist toplumda, özellikle de miras hukukuyla birlikte günümüzdeki anlamıyla tek eşlilik ve bu tarz aile yapısı ortaya çıktı ve daha fazla kar etmek için aileyi kutsal ilan ettiler. Yani sanıldığı gibi ahlaki ya da dini bir mesele değil bu kutsallık. Amaç tamamen duygusal(!). Tarihin dokunulmazlığı ise zaten başlı başına ironik bir mesele. Tarihe zaten dokunan dokunmuş bugüne kadar. Gerçek tarihi hiç birimiz tam olarak bilmiyoruz. Birileri oturup kendi çıkarları doğrultusunda bir tarih yazmış. Bize de daha çocukluğumuzdan başlayarak bu tarihi ezberletmeye çalışıyorlar. Tesadüf değil yani. Hayat tesadüflere pabuç bırakmayacak kadar ciddi bir şey zaten.

Seyredilen, tüketilen kurgusal şeylerin gerçek gibi algılanmasının, gerçek olmayan hikayelere olan tahammülsüzlüğün sebebi nedir sizce?

Beyni, düşünce yeteneğini mumyaladıktan sonra toplumu istediğin gibi yönlendirir, istediğin gibi at koşturursun. Mitolojik, dini hikayelere bakın. Akıl dışı bir sürü hikayeyi gerçek sanan bir toplum kurguyla gerçeği birbirinden nasıl ayırsın? Ama başbakanın dizi karakterini Sultan Süleyman sanmadığına eminim. Halkın bu beyinsel travmasının farkında olduğu için, onun üzerine oynadı bence.

Politikacılar bir sanat eseri ya da popüler kültür ürünüyle ilgili eleştiride bulunmamalı mı? Bir siyasinin eleştirisi ne zaman, hangi durumda müdahale olarak görülebilir?

Hassas bir konu bu. Bir siyasinin, özellikle de iktidardaki bir siyasetçinin eleştirisi, düpedüz ve her koşulda müdahaledir. Zaten amaç da aba altından sopa göstermekti sanıyorum. Sansürlemek yerine, otosansür uygulamaya mecbur edersen

Bir şeyi kafasına vurarak yaparsan diktatörlük olur, kılıfına uydurarak yaparsan demokrasi olur. Ne yaptığından çok nasıl yaptığın, hangi yöntemi kullandığın önemli.

diplomatik biçimde sorunu halletmiş olursun. Zaten tüm yönetim biçimleri de birbirine pamuk ipliğiyle bağlıdır. Bir şeyi kafasına vurarak yaparsan diktatörlük olur, kılıfına uydurarak yaparsan demokrasi olur. Ne yaptığından çok nasıl yaptığın, hangi yöntemi kullandığın önemli.

Başbakan'ın 'kızdığı' konular üzerinden iktidarın sanata müdahalesi var diyebilir miyiz? Varsa bu müdahalenin amacı nedir?

Sadece sanata değil, hayata müdahalesi olduğu apaçık ortada. Ülkeyi yöneten bir iktidar değil söz konusu olan, her bireyi tek tek hizaya sokmaya çalışan, herkesi bir örnek yapmaya çalışan ve farklılıklara müsaade etmeyen bir oluşum; daha doğrusu tek bir kişi var. Kim olursan ol, ya o kişinin istediği insan olacaksın ya da yaşama şansın kalmayacak.

Peki, bu tarz eleştirileri ve daha önce benzerini gördüğümüz eleştiri, sansür ve yasakları toplumu şekillendirme, yön verme olarak yorumlamak mümkün mü? Yoksa söz konusu, çoğunluğun sesi olan bir güç mü?

Çoğunluğun sesi diye bir şey olduğunu sanmıyorum. Birileri zurnanın hangi deliğine üfleneceğini söylerse, çoğunluğun sesi o makamdan çıkmaya başlar. Yani çoğunluğun sesi sandığımız şey, çoğunluğu yönetenlerin sesidir aslında.

Altay Öktem

Díaz'ın bir sonraki yapıtı olacağı açıklanan Monstro, yetmişlerden beri gelişen geek kültürünün bir şahikası olacağı izlenimini veren bir bilimkurgu destanı. (Görsel çalışma: Monsters)

İKİ GÜNCEL VAKA: LE GUIN VE DÍAZ

“Okur nasıl algılsa algılasın yazar kendine inandığı ölçüde her türde yazacak, yayıncısı da yine inancı ölçüsünde iştahla yapıtlarını yayımlamaya devam edecektir.”

Yazın türlerini birbirleriyle karşılaştırmaya elbette gerek yok, ama yine de birkaç türde yapıt ortaya koyan bir yazarı her okur kendi gözünde hangi alanda uzman göreceğine karar verir muhtemelen: Romancı, öykücü, deneme yazarı, şair, gezi yazarı vb yaftalarını zihninde söz konusu yazara yapıştırır; ismi geçtiğinde aklına ilk hangisi geliyorsa onu zikreder. Bazı okurlar hiyerarşik olarak yazarlarının kabullendiği türdeki yapıtlarını beğenirken, öteki türlerdeki ürünlerini deneme kabul edip ekseriyetle dudak bükebilir. Okur nasıl algılsa algılasın yazar kendine inandığı ölçüde her türde yazacak, yayıncısı da yine inancı ölçüsünde iştahla yapıtlarını yayımlamaya devam edecektir. Belli bir tanınırlığa ulaşmış, çitasını

yükseltmiş yazarlar kimi zaman her türden yiyeceğin sunulduğu restoran menüleri kadar kalabalık bir eser listesine sahip oluyorlar ömürlerinin sonunda. Sadık okurları da yazarlarını neredeyse hiç boşlamayarak, koleksiyonlarındaki eksikleri tamamlıyorlar.

KİTABINIZ KALMADIĞINDA CAMI KIRINIZ: AYA TIRMANMAK

Mesela yakın bir arkadaşım, sıkı bir Ursula K. Le Guin okuru; dilimizde çıkan tüm yapıtlarını okumaya gayret göstermesine rağmen, mutlaka birkaç kitabının hem kendi kütüphanesinde hem de kitabevi raflarında ihtiyaç hissettiği an alabileceği şekilde durmasını ayarlamaya gayret gösterir. Türkiye'deki Le Guin yayıncıları da, özellikle Metis, hemen hemen her sene en az bir yapıtını yayımlayarak onun işini kolaylaştırıyorlar. Son olarak Aslı Biçen çevirisiyle yayımlanan öykü kitabı *Aya Tırmanmak ve Diğer Öyküler* (ilk olarak ABD'de *Unlocking the Air and Other Stories* adıyla ta 1996'da yayımlanmış), Le Guin'in kanıksadığımız fantastik boyutunu eksik etmeden (ailede boşanma, kürtaç, çok eşlilik, çok dinlilik, doğanın ve mekanın halleri gibi) gündelik hayatın ilişkilerine ve meselelerine baktığı kısa ve küçümen

öykülerinden oluşuyor ve benim daha çok romancı kabul ettiğim Le Guin'in öykücülüğünün de güçlü olduğunu sezdiriyor. Temennim başka yazarların da öykülerini ya da deneme yapıtlarını yayıncıların yayımlamaktan imtina etmemeleri üzerine: Özellikle Le Guin kitaplarını da kendi diline çevirmiş Haruki Murakami'nin, benzer bir hassasiyetle gündelik hayatın detaylarını özgün bir hayali boyutta ele aldığı öykülerinin derlemelerini artık kendi dilimizde görmek gerektiğini düşünüyorum. (Tony Takitani'yi özellikle merakla bekliyorum.)

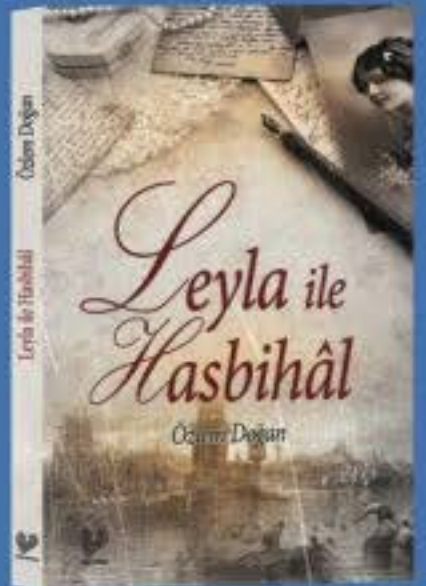
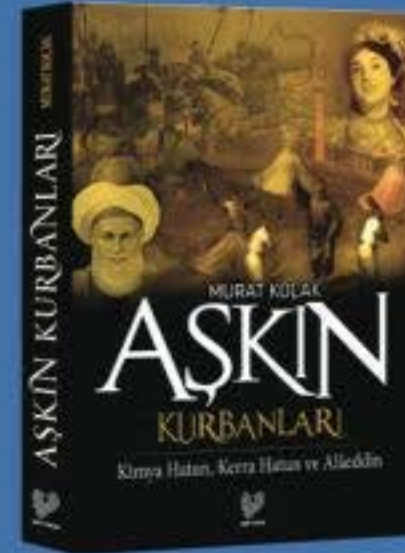
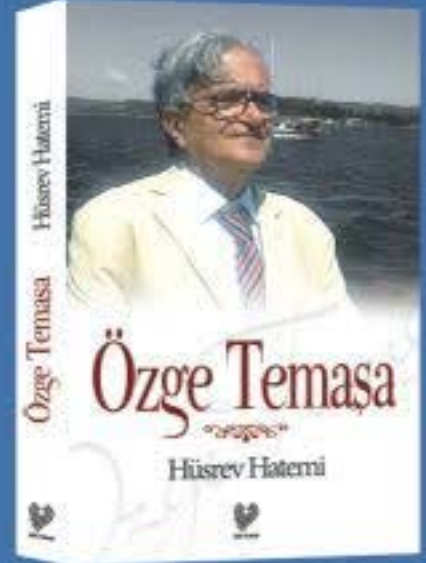
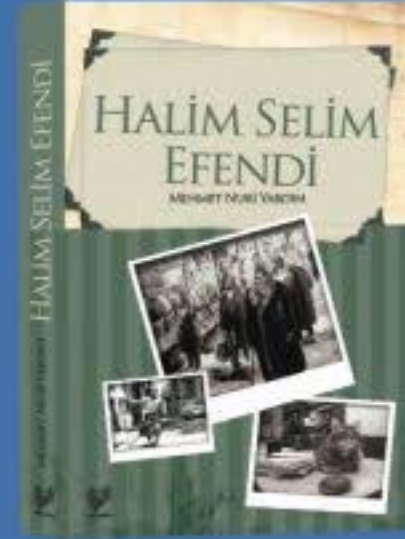
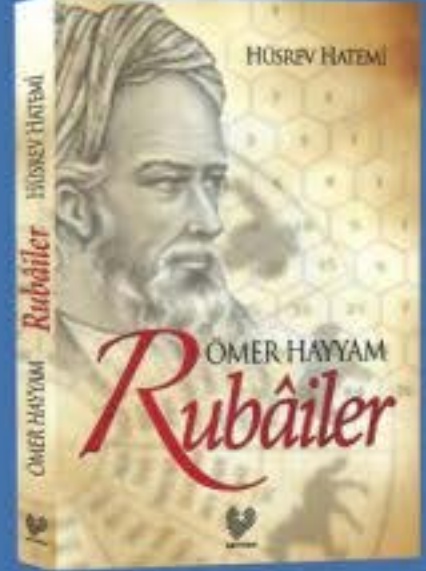
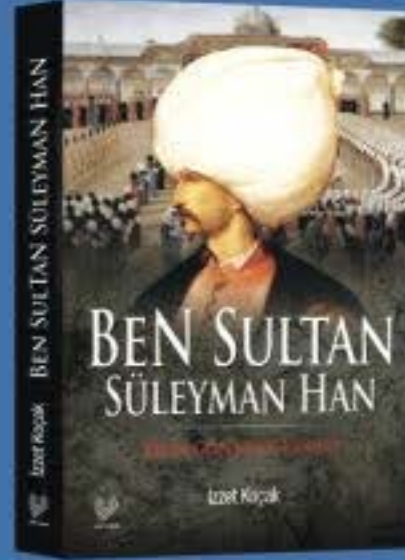
TESTOSTERON VE POLİTİKAYLA BEZELİ 21. YÜZYIL POPÜLER KÜLTÜRÜNÜN OZANI

Türkiye'de sadece ilk romanı *Oscar Wao'nun Tuhaf Kısa Yaşamı* Everest Yayınları'ndan çıkmış olan Dominik asıllı Amerikalı yazar Junot Díaz mesela, aslında bir öykü kitabıyla nam salmaya başlamış, ödülleri ve bursları toplamaya koyulmuştu: Bilimkurgu meraklısı *nerd* Tombul Oscar'ın, acımasız bir diktatörün altında inim inim inleyen Dominik halkının ve ailesinin öykülerine şahit olan anlatıcı Yunior karakterinin ilk sahne aldığı, Latin Amerikalı erkeklerin bıçkın dünyasının öykülerinin anlatıldığı *Drowned* (Boğulmuş) 1996'da yayımlanmıştı, o tarihten beri de pek çok öyküsü *The New Yorker* dergisinde yayımlanmaya devam ediyor. 2012'nin son aylarında yayımladığı ikinci öykü kitabı *This is How You Lose Her* (İşte Böyle Kaybedersin Kadını) daha şimdiden diğer iki yapıtı kadar ses getirdi, her ne kadar Louise Aldrich'e kaptırsa da Ulusal Kitap Ödülü'nün adaylarından biri oldu ve en son kazandığı 500 bin dolarlık MacArthur 'deha' bursuyla hafif bir tartışma yaratsa da (bugüne kadar Pulitzer de dahil bir düzineden fazla ödül ve burs kazanan yazarın artık daha fazla desteklenmesine itirazları normal karşılanmalı aslında) Amerikan yayın dünyası açısından yılın önemli yazarlarından biri haline geldi. Testosteronları tarafından yönetilen bıçkın erkeklerin aşk hayatlarındaki saçmalamalarını Yunior'un tecrübelerinden ve tanıklıklarından yola çıkarak öyküleştiren Junot Díaz şimdiden yazarlıktan el etek çekmeye karar veren, testosteronu dolaylı olarak en önemli anlatı damarlarından biri haline gelmiş Philip Roth'un tahtına göz dikmiş gözüküyor. Ancak Díaz'ın bir sonraki yapıtı olacağı açıklanan *Monstro*, yetmişlerden beri gelişen geek kültürünün bir şahikası olacağı izlenimini veren bir bilimkurgu destanı olarak, Roth'un romanlarında ele aldığı dönemlerin popüler kültüründen çok farklı bir alana yönleneceğini de gösteriyor. Bakalım zaman içinde Díaz, okurların gözünde asil ne olarak anılacak: Öykücü mü, yoksa romancı mı? (Tabii daha iyi karar vermemiz için, öykü kitaplarının da dilimize aktarılması faydalı olur, değil mi?)

Bakalım zaman içinde Díaz, okurların gözünde asil ne olarak anılacak: Öykücü mü, yoksa romancı mı?

ÇAĞRI'dan altı yeni eser...

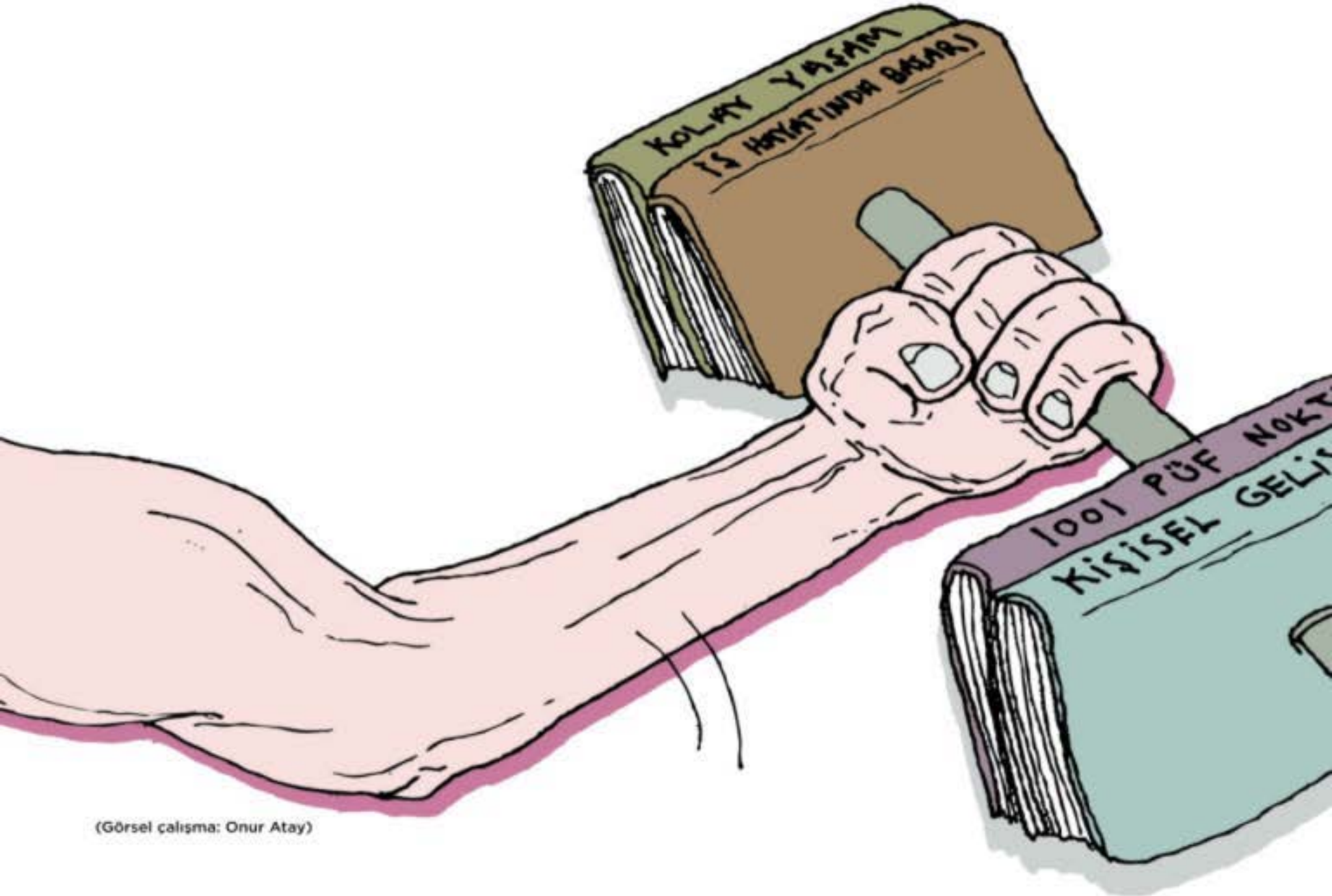
www.cagri.com.tr

İnternet satışı ve e-kitap: www.idefix.com

KİŞİSEL GELİŞİM NOTLARI: YENİ İNSAN

“ Çok fazla kitap okunmayan ülkelerde bile kişisel gelişim kitapları en temel ihtiyaç haline geldi. Hal bu olunca, sadece kişisel gelişim kitapları yayımlayan yayınevi ve bu alandan geçimini sağlayan sayısız ismin ortaya çıkması boşuna değil. Peki, neden kişisel gelişim kitapları piyasanın rakamlarıyla, dengeleriyle oynayacak kadar çok satıyor?

Hasan Cömert

Başarı, mutluluk, güzellik, liderlik, para, şöhret... Ezelden beri istiyoruz bunları. En çok da mucize istiyoruz. Bir anda her şeyi değiştirmek... Aynen filmlerdeki gibi. Kendimizi daha iyi hissetmek, acı duymamak, bulutların üzerinde yaşamak... Bu hayal son 25-30 yılda öyle cazibeli ve 'yakın' hale geldi ki büyük bir açlık yarattı etrafta. Herkes bunu bekliyormuşçasına bir 'değişim' rüzgarı başladı. İnsanın içindeki gücün farkına varmasını temel alan kişisel gelişimin hedef kitlesine ulaşmak için en etkili aracı da kitaplar oldu.

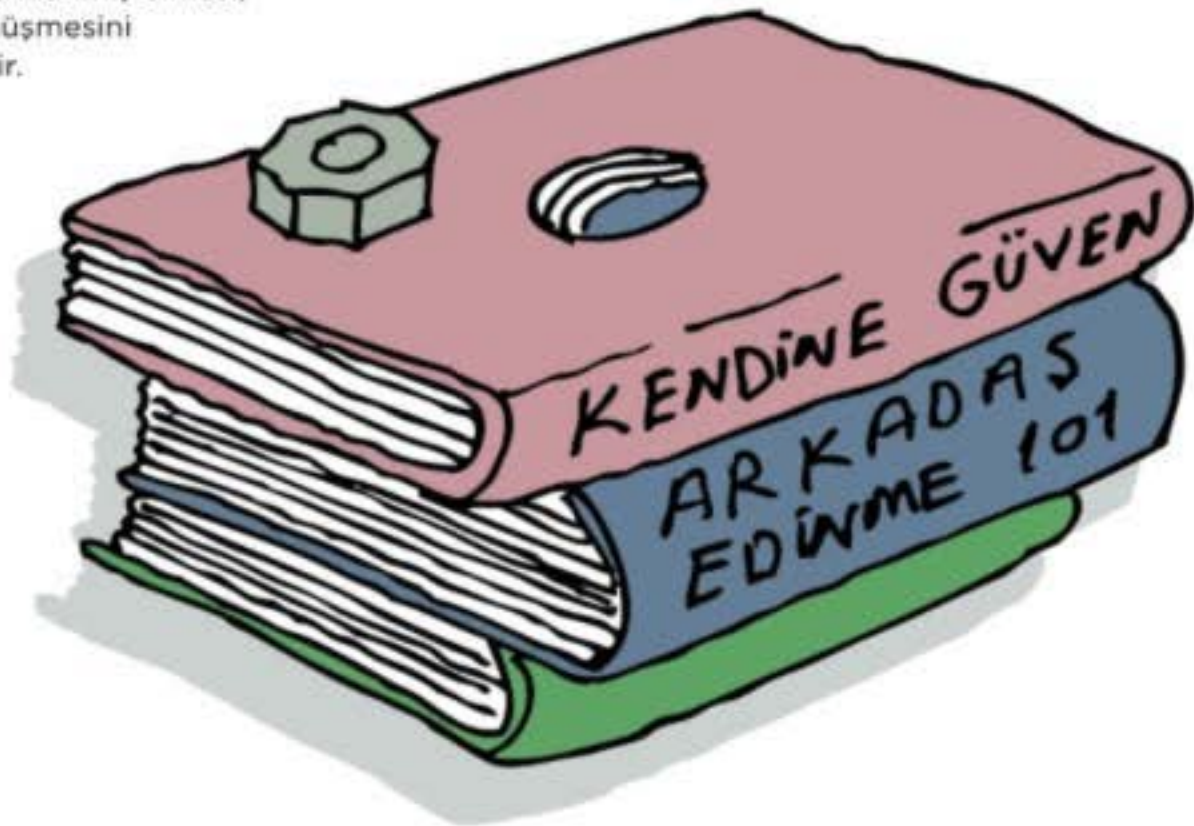
Çok fazla kitap okunmayan ülkelerde bile kişisel gelişim kitapları en temel ihtiyaç haline geldi. Bugün bir tür olarak incelendiğinde kişisel gelişim kitaplarının içinden çıkılmaz bir labirente dönüştüğü rahatlıkla görülebilir. Basit bir internet araması yaptığınızda bile, spiritüel, NLP, meditasyon, yoga, reiki gibi onlarca new age eğilimin, dinsel ya da felsefi düşüncenin kişisel gelişim başlığı altında çorbaya dönüşmesi de manidar. Fakat, iş dünyasında nasıl başarılı olunacağını yolunu gösteren, ideal ilişkiyi hedefleyen kitaplar ya da spiritüel deneyimlere dayanan kitaplar fark etmiyor; hepsinin temelinde 'içeri'ye odaklanan, ama soyut bir vaat üzerine kurulan yapıyı görmek mümkün. Hal bu olunca, sadece kişisel gelişim kitapları yayımlayan yayınevi ve bu alandan geçimini sağlayan sayısız ismin ortaya çıkması boşuna değil. Peki, neden kişisel gelişim kitapları piyasanın rakamlarıyla, dengeleriyle oynayacak kadar çok satıyor?

Bu sorunun cevabı çok zor olmasa gerek; çünkü insanın her zaman cevaplara ihtiyacı oldu. Bu zamanda artık bir ihtiyaç mı tartışılır belki ama kişisel gelişim varoluşsal sorulara bir cevap bulma vereceği vaadinden yola çıkıyor. İlk çağdan günümüze, tek tanrılı dinlerden modern tarikatlara kadar insanın bu cevapları bulabileceğine hep inanmış olması, kişisel gelişimin furyaya dönüşmesini anlamak için yeterli sayılabilir.

Ve vaat edilen şeyin soyut olması bir diğer büyük neden. "Cevaplar burada ama önce buna inanmanız gerekiyor," cümlesini mutlaka bir yerde görmüş veya duymuşsunuzdur. Mesele 'inanmak' değil mi zaten?

Peki, kişisel gelişim kitapları neden özellikle 21. yüzyılda böylesi bir furyaya dönüştü? Modernizmin açtığı boşlukların kapitalizm tarafından kapatılmaya çalışılması artık klişeleşen bir gerçek. Sistem, kişiye önce "Yel!" sonra "Kilo ver!" dediği gibi; mutsuzluk, başarısızlık, yalnızlık yarattıktan sonra da negatif histen arınmayı, kendini sevmeyi öğretiyor! Sonu gelmeyen ve pragmatik temeller üzerine kurulu bir satış-pazarlama tekniği; yeniden programlama, hayatı planlama, yeni alışkanlıklar edinme... Bir yandan da Amerikan rüyasının bir parçası; yani hayallerinin peşinden gitme isteği var. Buradaki asıl itici güç ise maneviyat eksikliği ve inanma isteği. Bu eksiklik ve köklü değişim isteği, insanlığın varoluşundan beri canlı ve canlı kalmaya devam ettiği sürece de boşluk doldurma oyunu devam edecek.

"Efendisiz bir hayat bulursan bana da haber ver." Geçen ay gösterime giren *The Master* filminden akılda kalan bu cümle sadece başkarakterlerden Lancaster Dodd'un savunması değil, aynı zamanda filmde hareketle çağın yeni düşünce biçimlerine dair bir okuma için de anahtar işlevi görüyor. Yeni çağ insanının artık en büyük derdinin kendisi olduğunu söylemek yanlış olmaz. Son 20 yılda palazlanmaya başlayan bu 'yeni insan' alışkanlıkları bireycilik ekseninde gelişti ve başarı, mutluluk ve değişim üzerine kurulan yeni hayatı hızlı bir şekilde şekillendirmeye başladı. Diğer yandan modernizmle birlikte dinsel öğretileri benimsemeyen ama dini alışkanlıkları tekrar eden ve seküler kesimin de ilgisini çekmeyi başaran yeni 'boşluk doldurma oyunları'

UMUT TACİRLİĞİ Mİ?

Kişisel gelişim akımının / endüstrisinin kişiye büyük zarar verdiğini düşünen bazı yazar ve sosyologlar bu akıma dahil kitapların -ayrım yapılmaksızın- içlerinin boş olduğunu savunuyor. Yazar Steve Salerno, bu akımın bu kadar güçlü olmasının sebebini ortaya çıkış tezine bağlıyor. Yani, Salerno, kişisel gelişimcilerin "Kendi kendinizin sahibi değilsiniz, ama olabilirsiniz." tezini gayet inandırıcı ve güçlü bulduğunu söylüyor ve "Bu yaklaşımlar bizleri yetersiz hissettirip ardından da mükemmel olabileceğimize inandırıyor. Ancak bu kitaplardaki tavsiyelere uyup bekledikleri gerçekleşmeyenler büyük bir hayal kırıklığı yaşıyor, yıkılmaya mahkum oluyorlar." diye ekliyor. (Görsel çalışma: Ceimee Sizuro)

türedi. İşte kişisel gelişim kitapları tam da bu boşluklar üzerinden yükseldi diyebiliriz.

Ve asıl olarak bu bir endüstri. Kitap satışlarında birçok ülkede pastanın büyük kısmı kişisel gelişim kitaplarının. Örneğin, Amerika'da enflasyonun olduğu 2008 yılında bile kişisel gelişim sektöründe 11 trilyon dolar para harcanmış. Yine aynı yıl Amerika'da sadece ilişkilerle ilgili olarak 15 milyona yakın kişisel gelişim kitabı satılmış. Bu işin doğduğu topraklar olan Amerika'da ortalama 20 bin yaşam koçu bulunuyor. Bunda -Amerika dahil- yaşam koçlarıyla ilgili herhangi bir yönetmeliğin olmaması, diplomaya ihtiyaç duyulmaması ana etken. Yaşam koçluğu için özel okullardan sertifika alınabiliyor ki, bu da tahmin edileceği üzere kendi ticaretini yaratmış durumda.

Sadece kişisel gelişim kitapları yayımlayan yayınevlerinin, kitabevlerinin olması, dahası ayakta kalması hatta büyük kar etmesi de başlı başına incelenmesi gereken bir konu. Hem böyle büyük bir talebin olması ve hem de bunun suistimale açık bir alan olması açısından.

bunun adı umut tacirliği," diye ekliyor. Sosyolog Frank Furedi ise biraz daha ileriye gidiyor ve *Therapy Culture* (Terapi Kültürü) kitabında kişisel gelişimi çılgınlık olarak nitelerken bu kitapları, vaat ettiğinin tam tersine "Toplumu düşünme yetisinden yoksun, odun kafalı bireylerle doldurduğunu, insanları uyuşturduğunu," söylüyor.

Kişisel gelişimle ilgili temel eleştirilerden biri de kişinin kendi kendine problemlerini çözebileceğine inanılması / inandırılması. Özellikle spiritüel gelişim kitaplarının çevresel faktörleri hesaba katmadığını savunanlara göre, bu kitaplar 'gerçek' hayattaki sorunlardan bihaber ve kişinin kendisini çok severek aşamayacağı sorunlar var hayatta! Burada şu soruyu sormak gerekiyor: O zaman kişisel gelişim kitaplarını kimler okuyor? Öncelikle şunu belirtmek gerekiyor; kişisel gelişim kitaplarını okuyanların çoğu yoga, reiki, spiritüel deneyimler, yaşam koçluğu ya da astrolojiden en az biriyle ilgilenebiliyor. Ve tüm bunların en çok tüketildiği yerler de yüksek gelirli, eğitim durumu yüksek, ekonomik olarak üst sınıfta yer

Dövüş Kulübü: 'Kimse sizi kurtaramayacak'

Chuck Palahniuk'un ilk romanı Dövüş Kulübü, David Fincher'in kült filmiyle popüler hale gelse de, asıl gücünü bir kuşağın derdini dile getirmesinden alıyordu. Toplumla, okuluyla, çalıştığı işle, iş arkadaşlarıyla, televizyondaki programlarla, bas bas bağırarak reklam panolarıyla sorunu olan insanların 'kutsal kitabı' haline geldi adeta. Terapi grupları da dahil olmak üzere, grup mantığı üzerine kurulan modern tarikatların acıdan / gerçekten kaçış mantığının tam karşısına Dövüş Kulübü'nün kurallarını ve acı duymayı öğreten mottosunu koyuyordu Palahniuk. Dövüş Kulübü, bugün kişisel gelişim kitaplarının çıkış noktası olan anahtar

kelimeleri baştan çöpe atıyordu. Bir yerlere kaçmak, sığınmak isteyenlere "Kimse sizi kurtaramayacak."; farklı olmak isteyenlere "Hepimiz aynı şeyi istiyoruz, teker teker, hiçbirimiz hiçbir şey değiliz."; başarı, mutluluk, liderlik isteyenlere "Kendini kaybederek ruhunu keşfedebilirsin." diyordu. Ve tabii, bu cümleler birer öğreti olarak değil, kurgusal hikayenin içinde yıkıcı etkiye sahip tokatlar şeklinde yüzümüze çarpıyordu. Kişisel gelişim kitaplarından bahsederken karşısına tek bir eser koyulacaksa, o kesinlikle Dövüş Kulübü olmalı.

alan kesimlerin yaşadığı semtler. Örneğin, İstanbul'da beslenme uzmanlarına ya da yaşam koçlarına ulaşmak isterseniz gideceğiniz semtlerin Nişantaşı, Bebek, Etiler ya da Cihangir olması işin tüketim boyutuna işaret ediyor. Buradan, "Düşük gelirli insanların hayatla ilgili soruları daha az." ya da "Geçim derdleri daha büyük." gibi çıkarımlar yapmak fazla yüzeysel kalır ama spiritüel deneyimlerin bu kadar çok sorgulanıyor olmasının temelinde de pazarlama mantığının olduğunu yinelemek gerek. Yani, spiritüelizmin özünde reddettiği materyalizmin bu deneyimlerin parçası haline gelmesi temel çelişkilerden biri. O yüzden de kalın çizgilerle sınıfsal ayrımlar yapmak yanlış olsa da işin satın alma gücüyle alakalı olduğunu da göz ardı etmek imkansız. Zaten, böyle bir endüstriyi tartışırken işin satış-pazarlama yönünü, kapitalizm kodlarını yok saymak safdillik olur.

PEKİ YA OKUYANLAR?

Onca sert eleştiriye rağmen, kişisel gelişim alanının çok geniş ve kemik bir okur kitlesi var. Yazı boyunca dile

İlk kişisel gelişim kitabı olarak kabul edilen ve akıma adını da veren *Self Help* (Kişisel Gelişim) tam 20 bin kopya satmış. Viktoryen liberalizminin öncülü kabul edilen kitap 1859 yılında yayınlanmış.

Sistem, kişiye önce "Ye!" sonra "Kilo ver!" dediği gibi; mutsuzluk, başarısızlık, yalnızlık yarattıktan sonra da negatif histen arınmayı, kendini sevmeyi öğretiyor!

Aykut Oğut:

Siz izin vermezseniz, kimse sizi suistimal edemez

Yazar, okurlarınca ne kadar sevilirse sevilsin; sert şekilde eleştiriliyor konu kişisel gelişim olunca. Bu eleştirileri aklı ilk gelen isimlerden Aykut Oğut'a sorduk. Oğut, deneyimlerini anlattığını söylüyor ve her meslekte olduğu gibi bu alanda da insanları kandıranlar olduğunu belirtiyor.

Kitaplarınızda okuyucuya bir şey vaat ediyor musunuz?

Kesinlikle hayır. Bu yöntemler ile hayatlarının değişeceğini vaat etmiyorum ama benim hayatımın değiştiğinin doğru olduğunu ve bunun mümkün olabildiğini söylüyorum. Garanti veren öğretilere çok dikkat edin diye hep ben uyarıyorum. Bir tencere reklamı düşünün "Bu muhteşem tencere ile harika yemekler yapacaksınız." Yo bir dakika. Tencere harika olabilir ama eğer siz yemek yapmayı bilmiyorsanız, tencere sizin için hiçbir şey yapamayacaktır.

Kitaplarınızın çok satmasının nedeni sizce nedir?

Dürüstlük diyebilirim. Kitaplarımda, becerdiklerim dışında, beceremediklerimi de sebepleri ile açıklıyorum. Anlattıklarım papağan gibi tekrarlanmış şeyler değil, benim ve eşimin deneyimlerken yaşadıklarımız ile yoğurulmuş tecrübelerdir.

Bunun bir furyaya dönüşmesini nasıl yorumluyorsunuz?
Suistimale açık bir alan olduğunu düşünüyor musunuz?

"Suistimale açık" kısmını kabul etmiyorum. Çünkü hiç kimse -eğer siz izin vermiyorsanız sizi suistimal edemez. Bu iş furya haline geldi. 10 günden 6 aya varan kurslarla sertifikalar dağıtmaya başlandı. Böyle bir piyasada, işinize çok yarayacağına inandığım bir yöntem önermek istiyorum; "Ben bu işi biliyorum." diyen herkesin hayatına bir göz atın. Gerçekten yapabilmisse veya niye yapamadığını anlatıyorsa size yardım edebilir.

Bu kitapların okuyanı kandırdığı konusunda yaygın bir kanı da var.

Hastasını kandıran doktorlar, müşterisini kandıran tüccarlar, öğrencisini kandıran öğretmenler, müvekkilini kandıran avukatlar olduğu gibi, eminim okuyucusunu kandıran kişisel gelişim kitapları vardır. Ben bile bir iki tane biliyorum. Ama bu hepsinin böyle olduğu anlamına gelmiyor. En güzeli kendi iç rehberliğimize güvenmek ve neyin bize göre, neyinse bize göre olmadığını anlayabilmek. Bence toplum olarak artık "onu bunu suçlamaktan" vazgeçip, seçeneklerimizin sorumluluğunu almaya başlamamız gerek.

getirdiğimiz soruları bir de onlara sorduk. "Neden kişisel gelişim kitapları okuyorsunuz?" sorusuna, 55 yaşındaki emekli bankacı Ayşe Doğan "Lisedeyken, kimim, burada ne yapıyorum?" gibi soruları sormaya başladım. Okuduğum filozoflar beni sormaya, okumaya itti." derken 37 yaşındaki yönetici Göksun Çetinörge, "Hayatımı güzelleştirsün gibi bir düşüncem yoktu. Birçok sıkıntı yaşadım ve sonrasında bu konulara ilgim oldu. Dışarıdaki hayatın insanı mutlu etmeyeceğini tecrübe ettim çünkü." diyor.

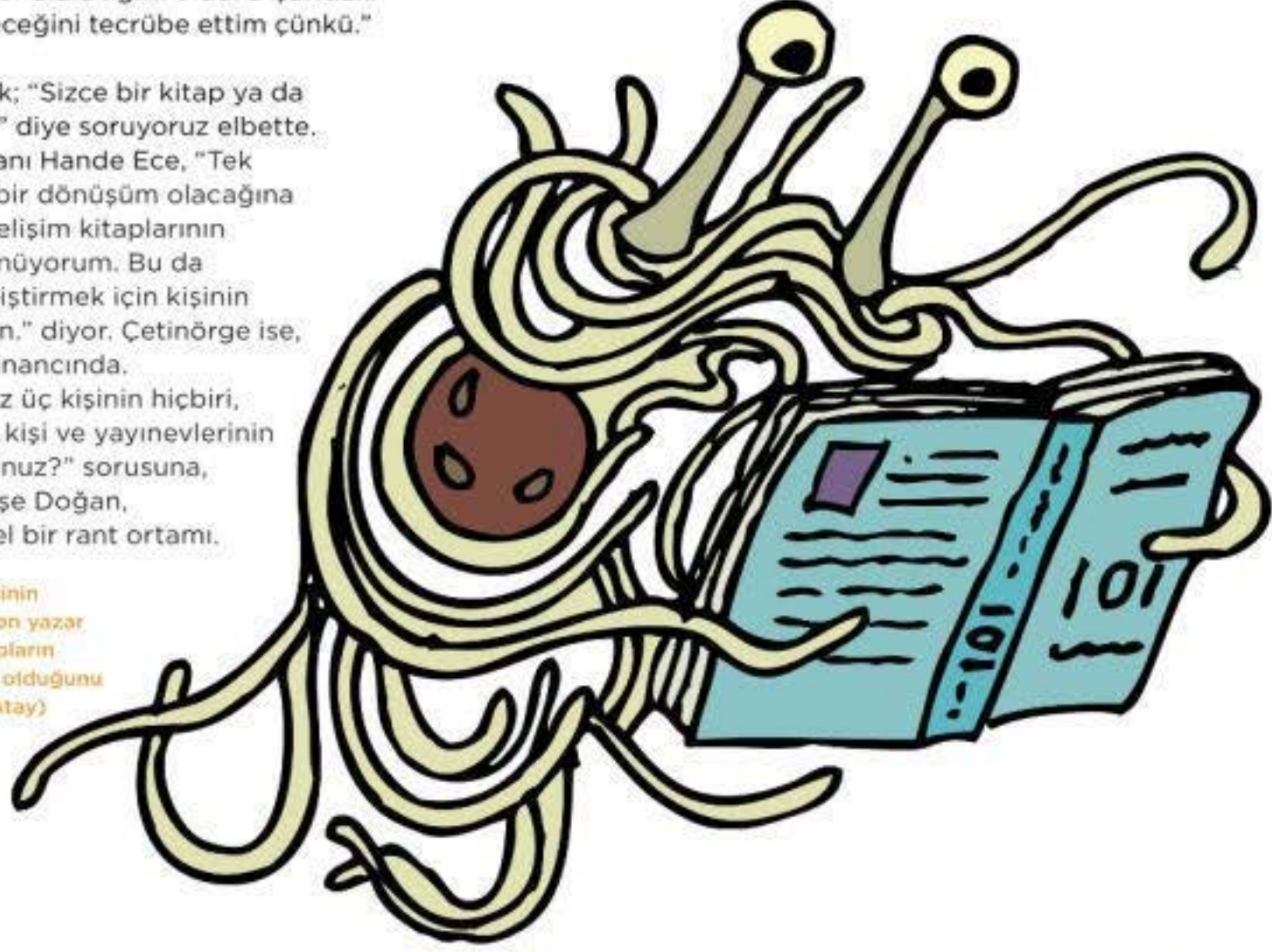
Yazı boyunca dile getirdik; "Sizce bir kitap ya da kitaplar hayat değiştirir mi?" diye soruyoruz elbette. 33 yaşındaki eğitim danışmanı Hande Ece, "Tek bir kitapla bu kadar radikal bir dönüşüm olacağına inanmıyorum. Ama kişisel gelişim kitaplarının insana moral verdiğini düşünüyorum. Bu da hayatındaki belli şeyleri değiştirmek için kişinin ihtiyacı olan tek şeydir bazen." diyor. Çetinörge ise, tamamen değiştirebileceği inancında.

Gariptir ki, konuştuğumuz üç kişinin hiçbiri, "Bu alanda kitap yayınlayan kişi ve yayınevlerinin samimiyetine inanıyor musunuz?" sorusuna, koşulsuz evet diyemiyor. Ayşe Doğan, "Hiç inanmıyorum. Çok güzel bir rant ortamı.

Kişisel gelişim akımının / endüstrisinin kişiye büyük zarar verdiğini düşünen yazar ve sosyologlar bu akıma dahil kitapların -ayrım yapılmaksızın- içlerinin boş olduğunu savunuyor. (Görsel çalışma: Onur Atay)

ilaç sektöründen farksız, tek dertleri para kazanmak." derken Çetinörge bu alandaki kitapların yüzde 70'e yakınına samimi bulmadığını dile getiriyor.

Hasan Cömert imzalı bu yazının daha fazlası, SabitFikir.com'da!

Dharma Yayınları: Kullanma talimatı lazım

Kişisel gelişim kitaplarının yayın piyasasındaki öncülerinden Dharma Yayınları, okurları bu 'furya'ya karşı uyarıyor: "O kadar çok fazla sayıda kişisel gelişim kitabı var ki piyasada; sanki her eline kâğıt kalem alan bu kitaplardan yazıyor. Bu kitaplar

birbirinin aynısı olabiliyor veya çok farklı görüşler içerebiliyorlar. Bu kitapları okuyanlar için, bir kullanma talimatı olmalı veya yazarla irtibatı sağlanmalıdır. Okurlar bu furyadan etkilenmemeli, okuduğu kitapları bilinçli olarak araştırıp seçmek zorundalar."

İrem Ayrıl Orhon: Şuur yok, duygusallık var

Mucizeler Kursu

Kişisel gelişim kitapları Mucizeler Kursu'nu seminer olarak

çünkü." diyor Ayrıl ve ekliyor: "Kitaplar önemli çünkü; özümüzü hatırlamada bizden daha iyi görebilen insanların desteğine ihtiyacımız var."

"Modern tarikatlar ya da gruplaşmalar kendi spiritüel ailelerini oluşturup kraldan çok kralcı olurlar. Oralarda şuur yok,

duygusallık var. Sistemin içinde bir yerlere gelmek istiyolar ki

getirdiğimiz soruları bir de onlara sorduk. "Neden kişisel gelişim kitapları okuyorsunuz?" sorusuna, 55 yaşındaki emekli bankacı Ayşe Doğan "Lisedeyken, kimim, burada ne yapıyorum?" gibi soruları sormaya başladım. Okuduğum filozoflar beni sormaya, okumaya itti." derken 37 yaşındaki yönetici Göksun Çetinörge, "Hayatımı güzelleştirsün gibi bir düşüncem yoktu. Birçok sıkıntı yaşadım ve sonrasında bu konulara ilgim oldu. Dışarıdaki hayatın insanı mutlu etmeyeceğini tecrübe ettim çünkü." diyor.

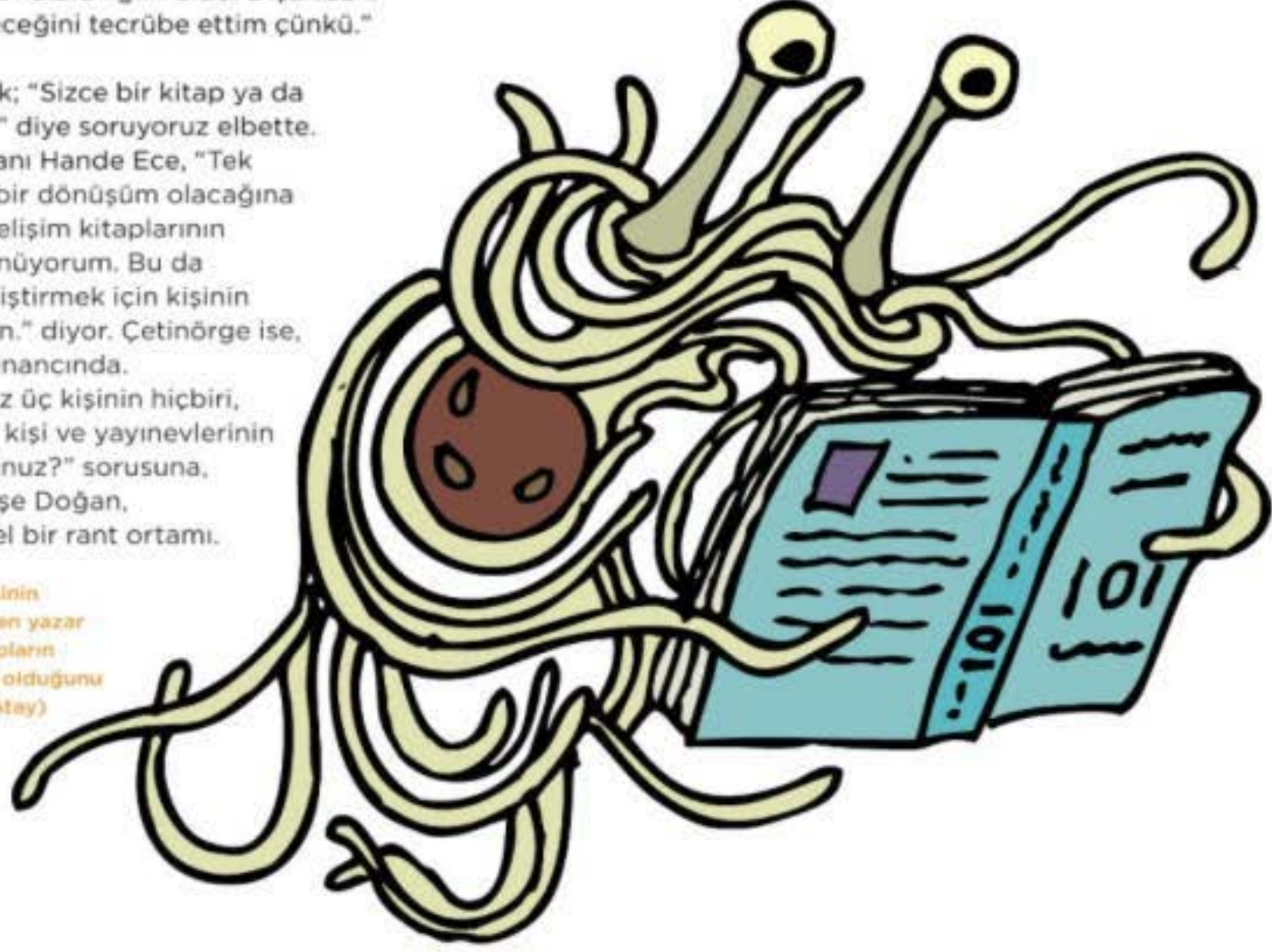
Yazı boyunca dile getirdik; "Sizce bir kitap ya da kitaplar hayat değiştirir mi?" diye soruyoruz elbette. 33 yaşındaki eğitim danışmanı Hande Ece, "Tek bir kitapla bu kadar radikal bir dönüşüm olacağına inanmıyorum. Ama kişisel gelişim kitaplarının insana moral verdiğini düşünüyorum. Bu da hayatındaki belli şeyleri değiştirmek için kişinin ihtiyacı olan tek şeydir bazen." diyor. Çetinörge ise, tamamen değiştirebileceği inancında.

Gariptir ki, konuştuğumuz üç kişinin hiçbiri, "Bu alanda kitap yayınlayan kişi ve yayınevlerinin samimiyetine inanıyor musunuz?" sorusuna, koşulsuz evet diyemiyor. Ayşe Doğan, "Hiç inanmıyorum. Çok güzel bir rant ortamı.

Kişisel gelişim okumının / endüstrisinin kişiye büyük zarar verdiğini düşünen yazar ve sosyologlar bu akıma dahil kitapların -ayrım yapılmaksızın- içlerinin boş olduğunu savunuyor. (Görsel çalışma: Onur Atay)

İlaç sektöründen farksız, tek dertleri para kazanmak," derken Çetinörge bu alandaki kitapların yüzde 70'e yakınına samimi bulmadığını dile getiriyor.

Hasan Cömert imzalı bu yazının daha fazlası, SabitFikir.com'da!

Dharma Yayınları: Kullanma talimatı lazım

Kişisel gelişim kitaplarının yayın piyasasındaki öncülerinden Dharma Yayınları, okurları bu 'furya'ya karşı uyarıyor: "O kadar çok fazla sayıda kişisel gelişim kitabı var ki piyasada; sanki her eline kâğıt kalem alan bu kitaplardan yazıyor. Bu kitaplar

birbirinin aynısı olabiliyor veya çok farklı görüşler içerebiliyorlar. Bu kitapları okuyanlar için, bir kullanma talimatı olmalı veya yazarla irtibatı sağlanmalıdır. Okurlar bu furyadan etkilenmemeli, okuduğu kitapları bilinçli olarak araştırıp seçmek zorundalar."

İrem Ayrıl Orhon: Şuur yok, duygusallık var

Mucizeler Kursu

İçsel gücü temel alan kitap Mucizeler Kursu'nu seminer olarak Türkiye'ye getiren İrem Ayrıl Orhon ile kişisel gelişim furiasını ve -kendilerini farklı konumlandırırsalar da- dahil oldukları spiritüel düşünce biçimlerini konuştuk. "Teoride bilmek hiçbir şeyi değiştirmez. İnsan isterse 50 bin kitap okusun, bunu hayatına sokmadığı sürece bir şey değişmez. Bilginin hepsi içeride

çünkü," diyor Ayrıl ve ekliyor: "Kitaplar önemli çünkü; özümüzü hatırlamada bizden daha iyi görebilen insanların desteğine ihtiyacımız var."

"Modern tarikatlar ya da gruplaşmalar kendi spiritüel ailelerini oluşturup kraldan çok kralcı oluyorlar. Oralarda şuur yok, duygusallık var. Sistemin içinde bir yerlere gelmek istiyorlar. İyi bir şey varsa bırakın insanlar kendileri gelsin," diyen Ayrıl'ın bir de tavsiyesi var: "Bir yalnızlık var, başkalarını da buna katmaya çalışıyoruz. Halbuki içimizle yaşarsak hiçbir şeye bağımlı olmayız. Ne kadar arayışa girersen kendinden uzaklaşırsın."

KARAKTER PAZARI

“ *Popüler kültürün çağın insanına fısıldayıp durduğu, kişinin selametinin doğal içgüdülere güvenmekten geçtiği. Böylece her türlü bilimsel yaklaşım, sorgulama pratiği ve rasyonel düşünce sıkıcı damgası yiyip modası geçenler deposuna kaldırılabilir.*

Hakan Bıçakcı

Çağın ideal insanı ihtiyaç duymuyor; o artık arzu ediyor. Zaten bu oyunda işlerin yolunda gidebilmesi için arzuların ihtiyaçları gölgede bırakması şart. (Görsel çalışma: Zena el Khalil)

A) İNSANIN ÜRÜNE DÖNÜŞÜMÜ (YENİ İNSAN)

'İhtiyaç toplumu' yerini 'arzu toplumu'na bırakalı epey oluyor. Çağın ideal insanı ihtiyaç duymuyor; o artık arzu ediyor. Zaten bu oyunda işlerin yolunda gidebilmesi için arzuların ihtiyaçları gölgede bırakması şart. Bir ürünü işini görmesi için değil, yeni çıktığı için satın almalısın örneğin. 'Yeni' patlangacı sahip olduğun her şeyin köşesinde yanıp sönmeli. Bir şeye ona ihtiyaç duyduğun için değil, onunla kendini daha iyi hissettiğin için sahip olmalısın. Rahat giysilerini bile onlarla rahat ettiğin için değil, onların içinde rahat görüldüğün için tercih etmelisin. Modasının ne zaman geçeceği planlanmış ürünler pazarında bir yeni modelden bir daha yenisine, dallara tutuna tutuna ilerleyen maymunlar gibi, atlamalısın. İşte buna "arzu stratejileri" deniyor. Ve bu konunun uzmanları kitle aklını kullanma işini iyi beceriyorlar. Aklınla işin bittiği için sana da kalbinin sesini dinlemek, yüreğinin götürdüğü yere gitmek, düşünmek yerine hissetmek kalıyor. Arzu

stratejilerinin ısıldayarak işlemesi için mantığını bir kenara bırakıp markalarla birbirinden duygusal bağlar kurman gerekiyor. Zaten popüler kültürün çağın insanına fısıldayıp durduğu da kişinin selametinin doğal içgüdülere güvenmekten geçtiği. Böylece her türlü bilimsel yaklaşım, sorgulama pratiği ve rasyonel düşünce sıkıcı damgası yiyip modası geçenler deposuna kaldırılabilir. 'Duygunun romantizmi' yine 'akıl dışı güçler'e teslim oluyor.

Söz konusu yeni insan, özgür hissetmek ve kimliğini oluşturmak için her geçen gün şirketlere biraz daha bağımlı hale geliyor. Ürünlerle duygusal bağ kura kura sonunda kendisi de bir ürüne dönüşüyor. Böylece düzenle entegre olunuyor. Sistem, sistemin kurallarına uyum sağlamayanlara bile uyum sağlıyor. Onlar için daha marjinal, daha alternatif, daha anarşist modeller üretiyor. Bu öyle bir tezgah ki, vaktiyle aile arabalarına dadanan konformist çoğunluğa isyan eden çiçek çocuklara çiçek gibi otomobiller, minibüsler, karavanlar satmış. Sonuç olarak öngörülebilir tüketiciler gibi davranan her ürün-insan, şirketlerin yönettiği ülkeler için ideal müşteri.

B) ÜRÜNE DÖNÜŞEN İNSANIN KENDİNİ PAZARLAMA STRATEJİLERİ

(YENİ İNSAN'IN SANAL HALİ)

Artık insanlar vatandaş değil tüketici. Onlar hak değil ayrıcalık peşinde. Bu saatten sonra onları kurumsal rolleri kesmiyor. Faydalı, başarılı, üretken, iyi olmak kimin umurunda? Artık herkes özel olmak istiyor. Kendini ürün gibi gören insan, kendini ürün gibi pazarlama ihtiyacı duyuyor. Tüketici bakış açısı, bir noktadan sonra kendini de tüketilecek bir ürün olarak görmesine neden oluyor. Ve bu ürünü pazarlamanın en etkili mecralarından biri olarak da sosyal medyayı gözüne kestiriyor.

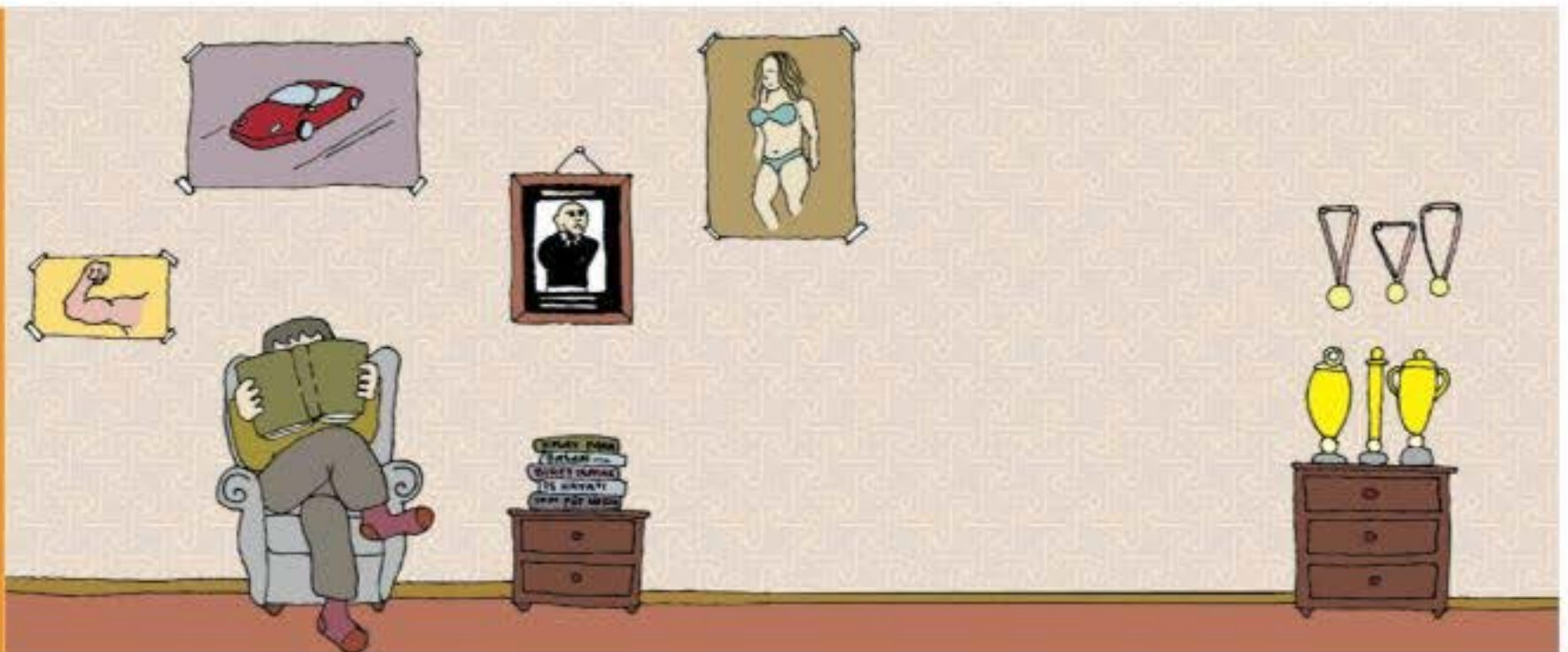
İnsanların sanal alemde kurduğu, elektrikle çalışan taze imparatorlukta var olmak için düşünmek değil görünmek gerekiyor. Görünüyorsun, öyleyse varsın. Alinteri çağı bitti, gösteri çağı başladı. Gösteri her sabah yeniden başlıyor. İnsanlar özelleştiler, halka açıldılar, kamuya mal oldular. Onlar artık her türlü mahremiyetten gönüllü olarak vazgeçerek kendilerini düzenli aralıklarla ihbar ediyorlar. Özgürlük eskiden zincirleri kırmak, bağları koparmak demektir. Günümüzdeyse özgürlük bağlantıda olmak. Ve aramızdaki bağlantı, internet bağlantısından ibaret. Modemin ne kadar kuvvetliyse ilişkin o kadar sağlam. Çağın izole edilmiş, açgözlü, manipülasyona aşırı yatkın insanlarına sanal alemin vitrininde taklalar attırırsa, aslında eski moda motivasyonlar: Toplumda yer edinme hırısı, onay açlığı ve üstünlük kurma istemi...

İnsan, doğası gereği olduğundan başka biçimde görünür. Jung, insan doğasının tutarsız olduğunu ama bir rolü oynarken tutarlı görünmek zorunda kaldığını söyler. İşte bu noktada 'persona' yani maske devreye girer. Banka müdürü bir baba düşünün. İş yerinde

İnsanların sanal alemde kurduğu, elektrikle çalışan taze imparatorlukta var olmak için düşünmek değil görünmek gerekiyor. Görünüyorsun, öyleyse varsın.

müdür, evde baba personasıyla varlık gösterir. İkisi aynı kişi değildir. Twitter ve Facebook gibi sanal ortamlarda da insan kendine kaçınılmaz olarak ayrı bir persona yaratır. Bu maske o kişiyi temsil etmez. O kişinin kendini alelacele stilize ettiği bir başka benliktir. Göründüğünden daha güzel, olduğundan daha zeki ya da en azından öyle olmaya çalışan bu fotojenik benliği kurmak için de insanlık, klişelerin garantici üslubuna sığınır. Çünkü klişe kolaydır. Temelinde düşünce değil alışkanlık yatar. Düşünmeyip hisseden, aklına değil içgüdülerine güvenen yeni insan için biçilmiş kaftandır. Üzerine tam oturur.

Karl Marx'a göre modern kapitalist toplum teknolojiye yalnızca üretim açısından değer vermekle kalmaz, teknoloji tarafından üretilen nesnelere, insan varlıklarına göstermesi gereken saygıyı göstererek tapar. Şimdi teknoloji marifetiyle kurulan sosyal medya ilişkilerini, bizi birbirimize bağlayan çoğu elma logolu 'teknoloji harikası' aletleri aklınızda tutarak Marx'ın, ta 1844 yılında kaleme almış olduğu şu satırlara bir göz atın: "Böyle bir toplumda, insanlar birbirlerini gerçek bir değeri olmayan araçlar olarak görürken, makineler çok yüksek bir değer kazanıp insanların taptığı amaçlar olup çıkar. Böyle bir toplum insanları birbirlerine yakınlaştırmak yerine, her birini diğerinden yalıtılmış küçük adacıklar haline getirir. İşte

Başarı, mutluluk, güzellik, liderlik, para, şöhret... Ezelden beri istiyoruz bunları. En çok da mucize istiyoruz. (Görsel çalışma: Önur Atay)

Akılınla isin bittiği için sana da kalbinin sesini dinlemek, yüreğinin götürdüğü yere gitmek, düşünmek yerine hissetmek kalıyor. (Görsel çalışma: Suzanna Scott)

böyle bir toplum yabancılaşmış toplum, bireyleri de yabancılaşmış insanlardır.”

Andy Warhol'un "Gelecekte herkes 15 dakikalığına ünlü olacak." lafını düşünün sonra. Bu 15 dakikayı hep kısa bir zamanın metaforu sandık, halbuki bugün Twitter'da gerçekten de 15-20 dakikalığına *trend-topic* olan kişiler var.

Kabaca ve yer yer kabalaşarak ifade etmeye çalıştığım yeni insan ve onun sanal temsil biçimleri üzerine dağınık düşüncelerimi, bu mevzular üzerine yazılmış sarsıcı ve zihin açıcı üç kitabın desteğiyle toparlayarak ve ayrıntılandırarak sürdürmeye çalışacağım. Bu kitaplar: *Ömür Boyu Esenlik*, *Ben ve Biz* ve *Dikizleme Günlüğü*.

MUTLU OLUNACAK, OL!

ÖMÜR BOYU ESENLİK

Pascal Bruckner

Çeviren: Birsal Uzma

Ayrıntı Yayınları

Mutlu musun? Bu belki de dünyanın en zor sorusu. Belki de bu, mutluluğun doğasıyla ilgili paradoksal bir durum. Mutluluk aslında bir kaygı. Pascal Bruckner'in ironi pembesi kapaklı kitabı *Ömür Boyu Esenlik* mutluluk takıntısının karanlık dehlizlerine sayfa sayfa iniyor. Bruckner, Batı toplumlarının hep birlikte yeni bir uyuşturucunun istilasında olduğunu vurguluyor: Mutluluk Kültü. Günümüzün en yüce buyruğu: "Mutlu olun!"

Pascal Bruckner 20. yüzyılın ürkütücü yıkıntılarının üzerine bir çizgi çekerek yeni bir çağa adım atan insanların arzularını temel alan bir varoluş anlayışıyla haklarının peşinden koştuğunu söylüyor. *Ömür Boyu Esenlik*, çok küçük yaşlardan beri insanlara mutlu olmaları gerektiğinin söylendiğini hatırlatıyor. Bruckner'e göre artık bu çağda değerlerimizi veya manevi mirasımızı devretmek için değil, yeryüzündeki mutlu insanların sayısını artırmak için çocuk yapıyor. Ve Bruckner ilk başta sevimli bir söz gibi duyulan 'mutlu olun' sözünün altında yatan yoğun sıkıntıyı gözler önüne seriyor. Ve bu durumu 'mutluluk ödevi' diye tanımlayarak mutluluğun ölçüsünü

sorunsallaştırıyor. Mutluluğun kriterlerini kim belirliyor? Mutluluk ayrıcalığı, çok geçmeden genç insanlar için bir yüke dönüşüyor. Mutluluk bileşimi peşinden koşulduğu ölçüde bozuluyor.

Bruckner'e göre mutlu olma tasarısı üç paradoksla karşılaşılıyor: O kadar belirsiz ki bu belirsizliğin şiddeti yıldırıcı hale geliyor. Gerçekleştiği anda sıkıntı ya da duygusuzluğa dönüşüyor. İdeal mutluluğun sürekli doyurulması, sürekli yeniden doğması, hüsrana ve bıkkınlıktan oluşan çifte tuzaktan kaçınması gerekiyor. Kitaba göre mutluluk halinde hissedilen tutku, iki davranışla demokratik kültüre yapışık iki hastalıkla; konformizm ve imrenmeyle bağlantılı.

MUTLULUĞUN ŞİFRESİ KIRILDI

Normalde herkes için ayrı olması gereken mutluluk, artık ortak kodlar üzerinden değerlendiriliyor. Böylece aydınlanmacıların özgürleştirici parolası olan mutluluk hakkı, bir dogmaya dönüşüyor.

Başkalarında utanma ve huzursuzluğa neden olan bu coşkulu esenlik çağrısını 'mutluluk ödevi' olarak adlandırıyor Pascal Bruckner. 20. yüzyılın ikinci yarısına ait bir ideoloji olan mutluluk ödevi, her şeyin zevk, haz ve sıkıntı açısından değerlendirmesine neden oluyor.

Güncel bir örnek olarak Facebook'a eklenen bol denizli, bol güneşli bir tatil fotoğrafını düşünün. Sahil şeritlerini satmak için hatırı sayılır paralar talep eden sistem tarafından belirlenmiş bir ortak mutluluk kodunu belgeleyen bu fotoğrafı ekleyerek mutluluk ödevini günü gününe yapan profil sahibinin motivasyonu nedir? Bu fotoğrafı, mutluluğun bu tescilli resmini gören ve o sırada şehrin plazalarından birinde daralmakta olan arkadaşının boğucu mutsuzluğuyla beslenen hesaplı bir mutluluktur bu.

Ömür Boyu Esenlik kitabında geçen önemli bir tespit, iki kıta insanını bence mükemmel özetliyor: "Amerikalılar faydacıdır, Avrupalılar şüpheci." Nereden baksanız çok doğru... Türk insanının çoğunluğu ise çoğu konuda olduğu gibi burada da Avrupa değil Amerika modelini benimsiyor. Sosyal medya konusundaki yaklaşımımız da şüpheci değil faydacı. Yani 'Benim böyle düşünmemden, nerede olduğumdan, ne yiyip içtiğimden kime ne?' sorgulaması yerine bu durumların sanal kimliğimize katacağı artı değer beklentisi ağır basıyor.

BANA MUTLULUĞUN KİTABINI ÖNEREBİLİR MİSİN?

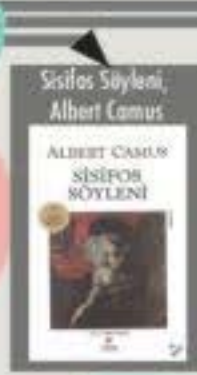
Kişisel gelişim kitapları öyle büyük bir endüstri olmuş ki, başarılı kişisel gelişim kitabı yazmanın yolları diye kişisel gelişim kitapları bile mevcut. Çarpıcı bir kitap adı, kolay mutluluk ve başarıya ulaşma egzersizleri, iyimser ve hayalleri süsleyen bir geleceğe kısa yoldan ulaşma vaadi. Aslında akıllı birer pazarlama projesi böyle kitaplar. İçimizde beslediğimiz güvensizlikler, eksiklik duygusu, mutlu olma mecburiyeti, başarılı olma baskısı bu kitaplarda pratik yanıtlar aramaya yöneltiyor bizi. Rekabetçi yaşam sınırlarımızı zorlamaya; iflah olmaz merakımız bilinmeyi bilmeye; kaygımız varoluşu sorgulamaya itiyor. Klasik felsefe yetmiyor, belki de zamane insanının dilinden konuşmuyor artık. Kapitalizmin psikoloji yardımıyla başımıza sardığı 'mutluluk', 'başarı', 'normallik' 'değişim' gibi kavramları sorgulayan sinik çağdaş düşünürler de var. Kişisel gelişimin anti-tezi onlar. Kendi mutluluğunu, kişisel gelişimin salık verdiği gibi, narsist olmakta bulan insanlarla sağlıklı bir toplum yaratılabilir mi? Toplumun hâlâ birilerinin umrunda olduğunu umalım. Bu soruya ontolojik, postmodern, sinir-bilimsel, mistik cevaplar vermek mümkün. Okları izleyin, bakalım ucunda mutluluk bulacak mısınız?

FELSEFİ YOLLAR

KISA YOLLAR

5 DAKKADA BESİKTAS

Bu varoluşçular da pek kötümser ve kaygılı.
Yaşam, yaşamaya değer mi? Mesele budur.

Ölümünden önce hayatın farkına varmak zor ama varmalı.

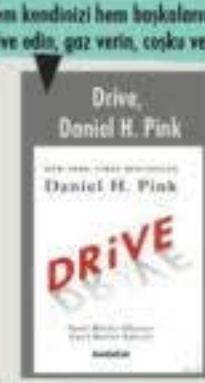
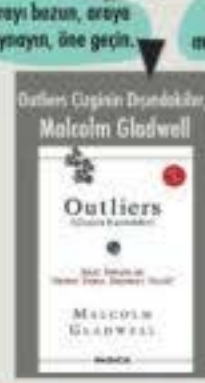
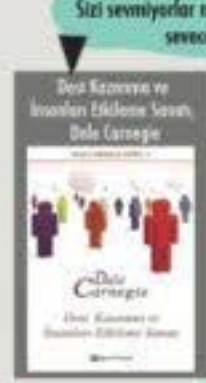

Bana felsefe yapma, vaktim yok.

Değişmek istiyorum. Değişim şart.

Gerçekten hiç vaktim yok. Hayat geçiyor.

EGO PAZARLAMA LTD.

BEN VE BİZ

Rainer Funk

Çeviren: Çağlar Tanyeri
Yapı Kredi Yayınları

Postmodern ben-odaklılık fenomenini tüm yönleriyle anlatan kara kaplı bir başucu kitabı *Ben ve Biz*. Alt başlığı: 'Postmodern İnsanın Psikanalizi' olan kitabın önemli tezlerinden biri ben-odaklılık ile biz duygusunun birbirlerini dışlamakta olduğu. Ben-odaklılık ve bağlılık birbirini dışlar gibi görünse de, ben-odaklı karakter için bağlanmışlık son derece önemli ve merkezidir. Bağlantıda olmak özgürleştiricidir.

Ben ve Biz, ürün odaklı pazarlama stratejileriyle ben-odaklı birey arasında paralellik kuruyor. Ürün odaklı pazarlamadan kasıt, bir ürüne o ürünle pek ilgisi olmayan niteliklerin atfedilmesidir. Ürünün esas kullanımı artık ikincil önemdedir. Tasarım ve ürünün imajı asıl mesele haline gelirken kullanılabilirlik ve işlevsellik aksesuara dönüşmüştür. Ürünün temel

yararı değil, ek yararları göz önünde tutulur. Bu mantıkla bir ürüne sattıran ne varsa atfedilir: duygular, ihtiyaçlar, ruh halleri; başarının, avantajın sembolleri. Ürün odaklı satış stratejisi aslında ürünü değil, insani özlemleri, özellikleri ve becerileri satışa çıkarmıştır. Böylece ürünler canlı kılınmış ve insanlaştırılmıştır. Ürünler insani özelliklerle ön plana çıkar(lar).

Ben ve Biz de ürünlerin insanlaşma süreci anlatılıyor. Bu durum, karşılığında insanların da ürünleşmesini getiriyor. Markalara kişilik profili kazandırılırken insanlar da sanal profillerini bir marka gibi inşa ediyorlar. Ha gayret, sloganları ve logoları bile var.

Kitaptan bir alıntı: "Kendini satmak isteyen kişi en becerikli, en iyi, en mutlu, en büyük, en

güvenilir vb. olarak boy göstermek zorundadır artık. Kendini satma isteği, başkaları tarafından iyi karşılanmak, tanınmak ve hayran olunmak amacına yönelik güçlü ve egoist bir eğilime, her zaman ve her yerde kendini hoş bir biçimde sunmak eğilimine yol açmıştır. İtibar ve hayranlık için gösterilen bu çaba narsistik bir kendini şişirme kılıfında çıkmaktadır ortaya; ancak çoğunlukla narsizm değildir bu, satış stratejisi olarak egoizmdir. Zaten önemli olan da başkalarının nezdinde tutmaktır, yoksa insanın kendi yüceliği değildir." İşte bu son cümle her şeyi, kahredici bir netlikle aydınlatıyor.

MANİPÜLE EDİLEN ÖZGÜRLÜKSE, ÖZGÜRÜZ İKİMİZ DE

Erich Fromm için toplumsal karakterin içeriği, belirli bir toplumun gerekliliklerine bağlıdır. Bu gereklilikler bireyin karakterini öyle bir biçimlendirir ki, insanlar yapmak zorunda olduklarını yapmak ister hale gelirler, böylece toplumun doğru işleyişinin yolu açılır.

Ben ve Biz telkin sanatının hastalıklı incelikleriyle de ilgileniyor. Telkin sanatının püf noktası şudur: İnsanlarda seçimin onun kendi irade özgürlüğüne ve karar gücüne bırakıldığı izlenimi uyandırılırken, öte yandan da irade özgürlüğü ve karar gücü manipüle edilir.

Mutlu musun? Bu belki de dünyanın en zor sorusu. Belki de bu, mutluluğun doğasıyla ilgili paradoksal bir durum. Mutluluk aslında bir kaygı.

Böylece insan özgürce ve dış etkilerden bütünüyle bağımsız bir biçimde istediği kararı aldığını düşünür.

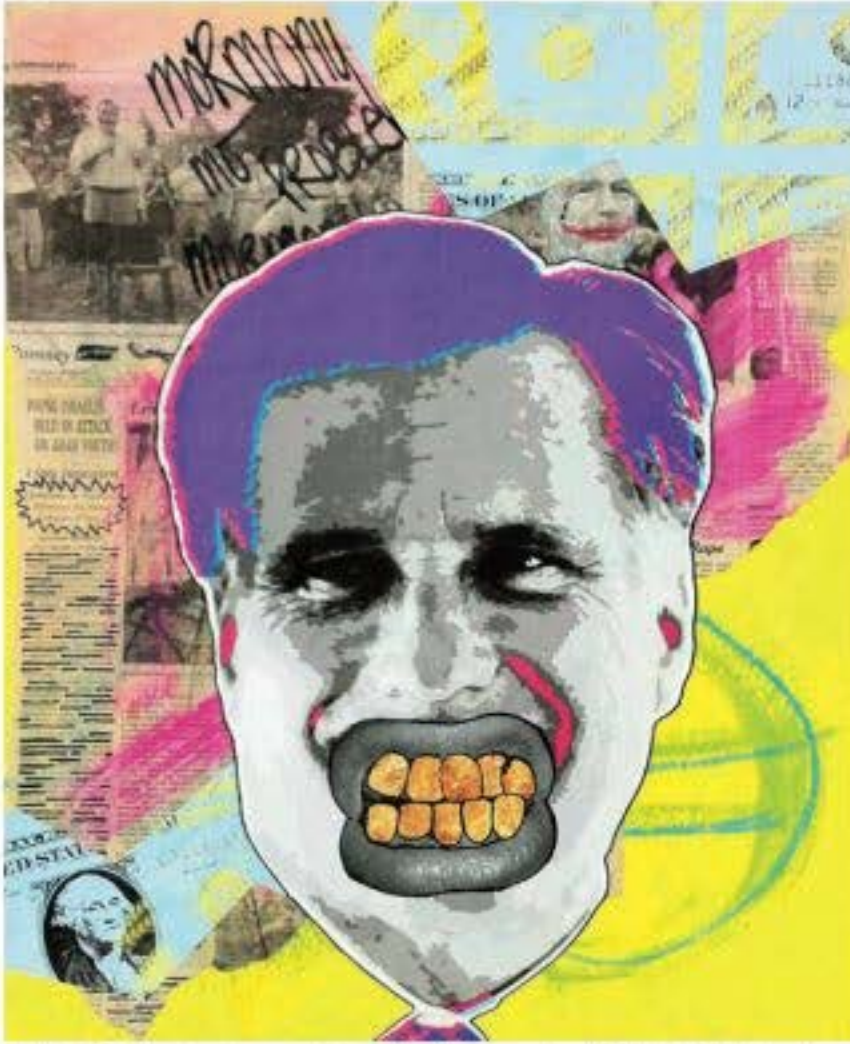
Ana konumuz olan sosyal medyaya dönelim. Biliyorum 'twitter fenomeni' daha havalı ama Rainer Funk onlara 'Pasif Ben Odaklı Karakter' demeyi tercih ediyor. Bu, bağlantıda olma ihtiyacındaki bağımlı bireyin teşhisi. Bunlar, karşısındakine kendisinin belirlediği biçimde ulaşabilme ihtiyacındaki insanlar. Bağlanmayı değil, bağlantı içinde olmayı istemekteler. Bu insanın ilişkiden anladığı, zamanın ve mekanın sınırlarından bağımsız olarak olabildiğince çok sayıda insanla bağlantı içinde olabilmek, sonra da bu ağı ve bağlantı imkanlarını güvence altına almak demek. Kurulan bu bağlantılar çoğunlukla ilişkiyi ayakta tutma kaygısı taşımamaktadır. Bilgilendirme amacından da uzaktır. Asıl kaygı bağlantı kurmak, bağlantısızlığın yarattığı korkuyu azaltmak, bağlantı içinde olma durumunu güvence altına almaktır.

'Pasif Ben Odaklı Karakter' sahibi bir şey yaşamının peşindedir. Gösteriye dönüştürülenin sahibi olduğunu sanır ve hayatını bir gösteriye dönüştürür. Bugün blogların çoğunda gösteriye dönüştürülmüş hayatlar

Sonuç olarak; öngörülebilir tüketiciler gibi davranan her ürün-insan, şirketlerin yönettiği ülkeler için ideal müşteri.
(Görsel çalışma: Nick Kelly)

Normalde herkes için ayrı olması gereken mutluluk, artık ortak kodlar üzerinden değerlendiriliyor. Böylece aydınlanmacıların özgürleştirici parolası olan mutluluk hakkı, bir dogmaya dönüşüyor.

Tüketici bakış açısı insanın bir noktadan sonra kendisini de tüketilecek bir ürün olarak görmesine neden oluyor. (Görsel çalışma: Kendrick Daye)

görmüyor muyuz? Bunlar, dijital ve teknolojik iletişim imkanlarının desteğiyle ne kadar 'hiper gerçek' bir yaşantı oluştururlarsa, o kadar inandırıcı ve sahici olmaktadır.

EGO SARAYI

Pazar odaklılıkta her şey, satma stratejisi ve pazarlama çerçevesinde döner. İnsanın kendi 'ben'i (ego) satılıktır. Kişi de artık bir üründür. Dikkat, ürünün görüntüsüne yöneliktir. Önemli olan paketleme, görünüş, imaj, şov etkisi, sunum, kostüm, sahnelemedir. İnsanın gerçekten ne yaptığı, ne başardığı veya hangi yetilere sahip olduğu ikincil bir sorundur. Hele insanın gerçekten ne olduğu ve nasıl yaşadığı ikincil sorun bile değildir. Bunun yerine belirleyici olan, ortaya konan işin, iyi paketlenmiş ürünün, stilize edilmiş kişiliğinin, iddialı bir imajın, iyi sahnelenmiş bir iletinin en iyi biçimde karşı tarafa nasıl götürüleceği ve satılacağıdır. Gerçek duyguları, düşünceleri ve istekleri yerine stilize edilmiş bir karakteri canlandıran insan da doğal olarak özüne yabancılaşır.

GÖZÜM ÜZERİNDE DİKİZLEME GÜNLÜĞÜ

Hal Niedzwiecki

Çeviren: Gökçe Gündüç

Ayrıntı Yayınları Sosyal medyanın itici güçleri arasında kendini düzenli aralıklarla satma arzusu ve satış stratejileri dışında önemli bir boyut daha var: Röntgencilik! *Dikizleme Günlüğü* de gözlerini bu alana diyor. Hal Niedzwiecki'nin *Ben Özelim* den önce yayımlanan kitabı, dikizleme çağına çoktan girdiğimizi ilan ediyor. Hem de hiç hissetmeden. Kitap her şeyin reality şovlarla başladığını söylüyor. Sonra You Tube, My Space, Facebook, Twitter... Nihayet hayatlarımız sır olmaktan çıktı.

Kitap 'röntgenci' sözcüğünün sözlük anlamıyla açılıyor: "Haddinden fazla meraklı kişilere takılan ad." Ardından çağı özetleyen yeni bir tanımlamadan bahsediyor: 'Abartılı paylaşım' Şahsi bilgileri ortaya sermek, özel hayatın teşhir edilmesi, teşhire maruz kalan kişiden, ısrarla onay beklenmesi olarak özetlenebilecek bu durum dikizleme kültürü çağına damgasını vurdu.

İletişim araçlarının yalnızca eğlence sektörü üzerinde etkili olduğunu sanmak saflığın sınırlarını aşacak bir düşünce. Aynı zamanda toplumu da değiştiriyor iletişim araçları.

BENİ GÖRMEK İSTERSEN HARİTAYA BAK BEBEĞİM

Kitabın 'Gerçeklik Karmaşası: Mahremiyet ve Gizli Kamera' bölümünde, reality şov'lara dönen hayatlarımızın altyapısı olan reality şov'ların televizyon ekranlarındaki macerasını anlatılıyor.

Dikizleyen herkes bir yandan dikizlenmek de istiyor. Herkes fark edilmeyi arzuluyor. Nerede olduğunu haritaya ekliyor ve tüm 'arkadaşları'yla, 'takipçileri'yle paylaşıyor. Dostlar birer birer haritada işaretli noktalara dönüşüyorlar. Nerede olduklarını, ne yaptıklarını şartlı tahliyedeymiş gibi düzenli aralıklarla rapor ediyorlar.

Lisede en nefret ettiğim sıra yazısı 'Ali / Ömer / Ayşe was here' kalıbıydı. Ben buradaydım, diye yakın geleceğe iz bırakma sevdası. Hem de nedense Amerikanca. İşte bu tutum zaman içinde twitter'daki 'I'm @ bilmemnere' muhabbetine dönüştü. Aynı içgüdü ve ihtiyaç son teknolojiyle kutsanarak kurumsallaştı.

Sürekli birilerini dikizliyoruz ve birilerinin bizi dikizlediğini biliyoruz. Etrafımızı saran bu yeni hayatla birlikte farkında olmadan mahremiyet, bireysellik, güvenlik, hatta insanlık algımız yavaş yavaş değişiyor. Olumlu anlamda mı? Şahsen hiç sanmıyorum.

Hakan Bıçakçı'nın bu yazısı, bir kitapla daha devam ediyor. SabitFikir.com'da!

DERİN BİR NEFES AL VE VER

Girişte, ellerinde manyetik cihazlar, ile üst arama kabinlerinin ardında takım elbiseli bir koruma ordusu... Çepeçevre girişini sardıkları fuar merkezinin G8 zirvesine ev sahipliği yaptığını düşünebilirsiniz. Gerçeği, elinizdeki suyu "Efendim içeriye dışarıdan su sokmak

yasak." diyen görevliye bıraktıktan ve giriş ücretini ödedikten sonra öğrenebilirsiniz. G8 toplantısına değil, meğerse Ankara Kitap Fuarı'na gelmişiz. Kültürün taşrası olmakta ısrar eden başkentte, derin bir nefes alıyoruz ve veriyoruz. Malum konumuz kişisel gelişim kitapları...

İLERİDE YAŞAYACAKLARIMA HAZIRLIKLIL OLMAMI SAĞLIYOR

Doğukan Yılmaz (16) Öğrenci

Kişisel gelişim kitapları benim esas ilgi alanıma giriyor. Macera ve bilimkurgu kitaplarındansa kişisel gelişim kitaplarını tercih ediyorum. Özellikle çocukluk çağı, ergenlik çağı ve olgunluk çağı ile ilgili kitaplar okuyorum. "Nasıl davranılır", "Hayatta daha iyi bir kişisel ilerleme nasıl kaydedilir" gibi soruların cevaplarını merak ediyorum. Geçmişte neyi hatalı neyi doğru yaptığımı bu kitaplardan öğrenebiliyorum. Aynı zamanda ileride yaşayacaklarıma hazırlıklı olmamı da sağlıyor kişisel gelişim kitapları. "Şu anda yaşadığım sorunları nasıl çözebilirim?" Kişisel gelişim kitapları okurken insan en çok bu sorunun peşine düşüyor sanırım.

KİŞİSEL GELİŞİM KALPTE OLACAK

Cahit Karaç (50) Özlü söz yazarı

İnsan akılla öğrenir kalple eğitilir. Dünyadaki en önemli okul vicdandır. Vicdan bizi içimizden gözleyen gizli gözün adıdır. Güzel ahlak kemiğe bürünmüş ette değil, ete bürünmüş benliktedir. Güzel ahlak dünyada giyilecek en güzel elbisedir. Kendisini eğiten insan dünyanın en bilge insanıdır. El yaptığı işi tekrarlamakla hüner kazanır, akıl yaptığı işi tekrarlamakla marifet kazanır. Kişisel gelişim kalpte olacak, bilgi akılda toplanacak. Toplanmış bu birikim güzellikle ve iyilikle kişinin hayatına yansıyacak. Kişi güzelleştikçe gelişecek, geliştikçe güzelleşecek.

İNSAN BÜYÜDÜKÇE KENDİNİ GELİŞTİRMEK VE TANIMAK İSTİYOR

Özlem Koşkal (17) Öğrenci

İlk başlarda kişisel gelişim kitaplarını çok fazla takip etmiyordum. Ancak zaman ilerledikçe, insan büyüdükçe kendini geliştirmek ve tanımak istiyor. Okuduğum aşk kitaplarından sıyrılıp biraz kişisel gelişim kitapları okumak istedim. Bu yaş diliminde merakla takip etmeyi sürdürüyorum. Önceden bu konuda az ama öz kitaplar çıkıyordu; şimdi ise bu konuda çok fazla kitap yayımlandığını ve kişisel gelişim kitaplarına yönelmek isteyen okuyucuların kendileri için gerçekten doğru ve faydalı olan kitabı seçmekte zorlandıklarını düşünüyorum.

HER KELİME HAYATA YENİ BİR BAKIŞ AÇISI

Emin Baş (29) Akademisyen

Kişisel gelişim kitapları arasında başta Üstün Dökmen kitaplarını okudum. *Küçük Şeyler* kitabını üniversite yıllarımda okumuştum. Daha sonra kişisel gelişim kitaplarından aldığımız güçle akademik çalışmalara atladık. Kişisel gelişim kitaplarında okuduğunuz her cümle, okuduğunuz her kelime hayata yeni bir bakış açısı, yeni bir pencere açıyor. Kişisel gelişim kitapları hayata yeni bir limandan bakmamızı sağlıyor. Hem bildiğiniz limanları yeniden keşfetmeyi hem de yeni limanlara yolculuk yapmanızı sağlıyor.

BİR BLOG AÇTIM, BÜTÜN HAYATIM DEĞİŞTİ

“Ecnebiyatı bilmem ama Türk edebi blogosferinde zaten daha çok eleştirmenlerin, yazarların bloglarının takip edildiğini görmek hem üzücü, hem de sevindirici.

Bir blog dünyayı değiştirebilir mi? Ne önemi var, blogu yazanı değiştiriyor ya, o yeter... (Görsel çalışma: Thu Nguyen)

Adı blogosfer, seviyorum ben bu atmosferi. Kelimenin tam anlamıyla karnavalesk bir ortam; rengarenk, kışkırtıcı, ilhamlarla dolu, hareketli, değişken. Üstelik rüyasal hafızayla işliyor; buraya nereden geldim, şimdi okuduğum, şimdi baktığım ne ki, diye düşünemiyorsunuz bile. Ancak uyanırsanız, ancak başından kalkarsanız... 'Edebi blogosfer' mi desek acaba, oldu bence. İşte konumuz bu, edebi blogosfer. İki ilginç haber var elimde, onlar üzerinden gitmek istiyorum.

İlki, bu yıl Man Booker Ödülü jüri başkanlığı görevini üstlenen Peter Stothard'ın, edebiyat bloglarının ciddi eleştirinin sesini bastırdığı ve bunun da edebiyata zarar verdiği konusunda yaptığı uyarı. Kendisi de bir blog yazarı ve editör olan Stothard, 'edebi eleştirinin iyiyi ve istikrarlıyı belirleyebileceğini ve bunun neden iyi olduğunu açıklayabileceğini' savunuyor. Öte yandan, blog yazarlarının tabiri caizse 'çatlak sesler' çıkardığını düşünüyor.

Ah dil, ey dil, sen yok musun sen, sen yaratan ve yok eden... Bir kere Stothard'la bir konuda hemfikiriz, edebi eleştiri iyiyi ve istikrarlı olanı belirleyebilir. Bu, bir gerçek değilse de, inançla ilgilidir. Bir eleştirmen olarak buna

inanırım her şeyden önce ben, diğer eleştirmenlerin de buna inandıklarına inanırım... Ancak blog yazarlarının çatlak sesler çıkardığı iddiasına gelince, Stothard'ın da sesi de çatlamakta sanki. Dilin kendisi bir kaos değil midir zaten ve her kafadan bir ses çıkmazsa dil, dilliğinden kaybetmemekte midir hızla. Şüphesiz, bir kaybediştir. Bu noktada bir paradoks burun buruna geliriz. İşte fallus harekete geçmiş, blogosferin kaotik ortamına bir nizam getirmek üzere kolları sıvamıştır. Edebi bir blogun en azından de'leri, da'ları ayıracak, noktalama işaretlerini doğru kullanacak yazılara sahip olması beklentisi bile bizi bir tür tirana dönüştürebilir. Karnavalda mana, esrimede mantık ararız, gülünçtür ama yaparız bunu. Ecnebiyatı bilmem ama Türk edebi blogosferinde zaten daha çok eleştirmenlerin, yazarların bloglarının takip edildiğini görmek bu bağlamda beni hem üzmemekte, hem de aynı ölçüde sevindirmektedir. Doğal seleksiyon fiziksel olarak bilmem gerçekten var mıdır ama zihinsel olarak onun geçerli olduğuna eminim.

BİR BLOG DÜNYAYI DEĞİŞTİREBİLİR Mİ?

Geleyim ikinci habere, geçen yıl Egoistokur ile bir Bumerang ödülü alan Gülenay Börekçi, bu yılın ödül töreninde bir konuşma yapmış. Bir blogger olarak kendi deneyimini, bulduğu on emri paylaşmış. Bu konuşmada en çok dikkatimi çeken ve itiraf edeyim beni en çok etkileyen Egoistokur'nun sahibesi Gülenay Börekçi'nin 'dünyayı bloggerların değiştireceğine dair inanç'la ilgili yaptığı atıftı. İnternetin, yazının başından beri neredeyse kutsadığım, özgür ve kendi gerçekliğini yaratan yapısı, insanlığın bir kısmını bu inançta birleştiriyor. Modernizmin tüm inançlarımızı ve ideallerimizi ustalikle elimizden alan yapısı, internet ortamında işte bu şekilde alaşağı ediliyor. Bir blog dünyayı değiştirebilir mi? Ne önemi var, blogu yazanı değiştiriyor ya, o yeter...

Blogosfer, kelimenin tam anlamıyla karnavalesk bir ortam; rengarenk, kışkırtıcı, ilhamlarla dolu, hareketli, değişken. (Görsel çalışma: Uzz Lunney)

KİTLE TECAVÜZE DOYDU MU?

Suskunlar, çocuklara ses olsun diye Ahmet Kaya'yı seçmişti. Daha uygunu da bulunamazdı zaten. (Görsel çalışma: Dünya Atay)

“ *Suskunlar dizisi tutmadı. Küçük insanların büyük hikayeleri olabileceği fikri kabul görmüyor eskisi kadar.*

2012'nin ilk aylarıydı. Yılmaz Güney'in *Duvar* filmine konu olan sahneler dile dökülmeye başlandı bir kez daha, bu defa Pozantı Cezaevi'nde: 14 yaşında bir 'taş atan çocuk' anlatıyordu: "Bazı arkadaşlarımıza adli tutuklular tarafından defalarca tecavüz edildi. Bazen zorla pantolonlarımızı indirmeye çalışıyorlardı. Yaşadıklarımız anlatılır gibi değil."

Suskunlar, bu şoku atlatmaya çalıştığımız günlerde ekranlara geldi. Hikayenin kuruluş sahnelerine ilk tepkim: "Yahu bu oyuncular da çocuk. Tamam derdini anlatacaksın, ama ya bu çocuklar?" demek oldu. Çünkü hikayenin çıkış noktası olan cezaevi vakası, tecavüze uğramakta olan bir çocuğun duvara yasladığı küçücük ellerine yüklenmiş dehşet duygusuyla aktarılıyordu. Kabul ediyorum, yönetmen bu sahnenin istismar düzeyini minimum seviyede tutmak için elinden geleni yapmıştı. Ama öyle zordu ki!

Dört çocuk, oyun olsun diye Kuyudibi'nde bir araba çalmıştı. Şanssızlık bu ya, arabayla yaşlı bir adama çarpmışlardı; Ecevit (Murat Yıldırım), Bilal (Sarp Akkaya), İbrahim (Güven Murat Akpınar) ve

Zeki (Tugay Mercan). İslahevine gönderilmişlerdi. Ahu (Aslı Enver) uğurlamıştı onları. Cezaevinden çıktıklarında içeride yaşadıklarını unutmak için birbirlerini görmemeye karar vermişlerdi. Her biri kendi yolunda giderken Zeki bozmuştu bu unutma oyununu. Küllenen ateşi alevlendirip içlerindeki intikam duygusunu körüklemişti. Karar verdiler. İntikam alacaklar. İçeride kendilerine yapılanların

Hülasa, *Suskunlar* bitti.

hesabını soracaklar. Bir yandan birbirlerini yeniden keşfederken, bir yandan da birer kötü adama dönüşmeksizin hesap sormanın yolunu bulacaklar. Büyüyüp zengin ve ünlü bir avukat olan Ecevit, suçluları katakulliyeye getirip adalete teslim etmenin yeterli olacağı kanaatinde. Ama Zeki'nin ölümünden sonra Bilal bu kadarıyla yetinecek gibi değil. Adalet? Kimin adaleti? Hangi adalet? Bu 'avutulmamış' çocukların içindeki ateşi söndürmeye, uğradıkları istismarın mekanı olan cezaevinin de faili olarak teşhis ettiğimiz bir kurumsal adalet yeter mi ki? Peki, intikam onları neye dönüştürecek? Dahası kimden alınacak intikam? Bir ıslahevi müdürünü indirmek, onunla işbirliği yapan 'yaralanamayan', 'acıtılamayan' bir başka çocuğa acıyı öğretmek kafi olacak mı?

Dizi ilk sezon boyunca bu soruların cevabını aradı. İçinde yaşadığımız siyasal ve toplumsal paradigmanın 'küçük insanlar'ının hayatının yansımalarını aktarıyordu. Midemizi ağrıtmaya, gözlerimizi yaşartmaya, vicdanlarımızı kanatmaya niyetlenmişti.

Dizi ne yöne gideceğini bilemiyordu. Acemice yazılmış aforizmalara başvurdukça iyiden iyiye çöküyordu hikaye.

Çocuklara ses olsun diye Ahmet Kaya seçilmişti. Daha uygunu da bulunamazdı zaten. 'Üstü başı toz içinde' çocukların ülkesi değil miydi bu ülke? Boşuna Kuyudibi konulmamıştı o semtin adı? Herkes bir kere geçmişti Kuyudibi'nden ve zamanla, bir daha oradan geçmemek için elinden geleni ardına koymayanların ülkesi olmuştu nihayet...

Ama dizi tutmadı. Küçük insanların büyük hikayeleri olabileceği fikri kabul görmüyor eskisi kadar. Çünkü yalnızca Pozantı'da olanlara değil, her gün birkaç kadının öldürülmesine, kız çocuklarına tecavüz eden devlet görevlilerinin 'ama çocuğun da rızası varmış' denilerek serbest bırakılmasına, bugüne kadar biriktirebildiği her şeyin gıcır gıcır bir gelecek adına yağmalanmasına boş gözlerle bakmakta olan insanlardan mürekkep bir topluluk televizyonların hedef kitlesi. Kendisini, benzerlerinden inşa ettiği yüksek duvarların arkasına gizlenerek korumaktan başka çaresi olmadığına ikna olmuş bu kitle çoktan. Başkasının acısına bakmaktan, o acıyı gördüğü anda yüz yüze kalacağı mesuliyetten korkuyor. Doğrudur, bu kitle nihayet kendisine acıtmaktan vazgeçti, hareket halinde, soldan sağa, aşağıdan yukarıya hareket ediyor sürekli, ilerliyor. Ama bu devinimin bir faturası olduğunu da biliyor. Merhamet duygusunu bir kalemde siliyor. Adaleti boş veriyor. Yarınları umutla bakmak için böyle yapmak gerektiğini düşünüyor. Kimse, kimsenin 'nasıl yandığını' bilmek istemiyor.

Pozantı Cezaevi'ndeki taciz mağdurları, kamuoyunda 'taş atan çocuklar' diye bilinen çocuklardan bazılarıydı.

POZANTI'NIN KARŞILIĞI VAR MIYDI KI, SUSKUNLAR'IN OLSUN?

Öte yandan *Suskunlar*, hakkında elbirliğiyle susulan bir hikayeyi hatırlatmaya çalışıyordu. Kendisini kişisel gelişim kitaplarıyla kurgulayan, yolunda gitmeyen hikayeleri yüzeysel bir ironiye ve sarkazma dönüştüren, savunma mekanizmalarıyla görünmezleştiren, ağlayacak haline gülen bir toplumda Pozantı'nın karşılığı var mıydı ki, *Suskunlar*'ın olsun?

Suskunlar'ın ikinci sezonu birinci sezonda anlatılan hikayenin neden beklenen etkiyi yaratmadığına ilişkin sorgulamaya verilen yüzeysel bir cevap etrafında şekillenmiş gibiydi. İbrahim'in düşününde açtık gözlerimizi ikinci sezona. Nihayet mutlu bir şeyler olacaktı. Derken 'acıtılamayan' çocuk, Takoz adlı sapkınla işbirliği yaparak bir hamlede dağıttı mutluluk perdesini. İbrahim'in nişanlısı Gülten tecavüze uğradı. Ardından bu yeni durumun intikam ateşi sardı arkadaş grubunu. Bütün bunlara Bilal-Ahu-Ecevit-Nisan arasındaki romantik gerilim eşlik ediyordu.

Dizi ne yöne gideceğini bilemiyordu. Acemice yazılmış aforizmalara başvurdukça iyiden iyiye çöküyordu hikaye. Yüzeysellikten kurtulamıyordu bir türlü. Demek ki, merhamet duygusundan vazgeçerken dehşete düşme kabiliyetini de yitiren yalnızca izleyici topluluğu değildi. Galiba reyting baskısı altındaki yapımcılar da paniğe kapılıp bir o yana bir bu yana savrulmaya başlamışlardı. Ya da belki ellerindeki konunun ne denli büyük bir şiddet içerebileceğini gözden kaçırmışlardı. Çünkü 'kitle' dediğimiz şekilsiz yaratık belli bir düzeye kadar kabul edilebilir şiddetle oyalayabilir kendini; ancak o düzey geçildiği zaman gözlerini kaçırmaktan imtina etmeyecektir. Hele söz konusu 'kitle', onlarca yıldır 'kendime yeni bir ben lazım' mottosuyla başladığı / niyet ettiği bir hayat için hikayesinden vazgeçmesi gerektiğine koşullanmışsa...

Hülasa *Suskunlar* bitti. Yapımcılar ve televizyoncular, masalarına benzer hikayeler getirildiğinde 'kitle tecavüze doydum, artık bunu yapmayalım' diyecekler. Kitle ise muhtaç olduğu kudreti boş gözlerle baktığı bir aynada aramaya devam edecek...

EDEBİYATIN RUHUNA DEĞEN...

Edebiyat eleştirisinin temel derdi; metnin ruhunu yakalamak ve göstermektir.

Behçet Çelik'e göre eleştirmen, yazarın değil metnin ideolojisini kavrayabilmeli. (Görsel çalışma: Dominic McGill)

Behçet Çelik, öyküleriyle tanıdığımız, romanlarıyla bildiğimiz, edebiyat eleştirileriyle ilgilendiğimiz bir yazın insanı. Çelik'in denemelerini bir araya getirdiği *Ateşe Atılmış Bir Çiçek* ise sanırım son zamanlarda edebiyat üzerine görüp göreceğimiz en dikkate değer çalışma. Bunun üç önemli sebebi var: Birincisi ve her şeyden önemlisi elbette Behçet Çelik'in dili; ikincisi, eleştiriye dair son derece net, derinlikli düşünceleri; üçüncüsü yazarın edebiyat sevgisiyle yoğrulmuş yüreği-yürekliliği.

Kitabın son denemesi olan 'Eleştiri ve Metnin Ruhu'nda eleştiri üzerine düşüncelerini ifade ediyor Çelik. 'Edebiyat eleştirisinin amacı nedir', diye soruyor öncelikle. Metni çözümlemek, yorumlamak, paylaşmak; ama en önemlisi de, metnin ruhunu yakalamak ve göstermektir diyor. Peki, bu ruhu nasıl yakalayacak eleştirmen? Dil sürçmelerini görerek, yazarın değil metnin ideolojisini kavrayarak, feminist edebiyat eleştirisini ve psikanalitik okumaları göz ardı etmeyip sezgilerini yanına alarak ve hatta edebiyat eserinin artık bir meta olarak dolaşıma çıktığını unutmayarak. Behçet Çelik'e göre; eleştirinin neye odaklanacağını belirleyen

metin ise eğer, bir metnin kaygısının çoksatarlık olduğunu sezen eleştirmen, dikkatini buna odaklayarak dönemsel eğilimleri araştırmak zorunda hissedecektir kendisini. Bu, altı çizilmesi gereken, yeni ve hatta geç kalmış bir tutum yerli eleştiri anlayışımız için. Yazarın feminist okumalara karşı tutumu da önemli. Ataerkil bir düzenin dile sızan, edebiyatı kavrayan-kapsayan yapısını eleştirel bakış açısının uzağına koymak, feminist okumaları dışlamak bugün artık imkansız olmalı. Behçet Çelik, eleştiri konusunda düşüncelerini belirtirken, malumu ilan ediyor belki ama günümüz eleştiri ortamında sözleri, ateşe atılmış bir çiçekten ziyade cölde açan çiçekler kadar değerli geliyor.

UNUTULMUŞ OLANI HATIRLA-T-MAK

Gelelim Sait Faik'e, Sabahattin Ali'ye, Suat Derviş'e, Tomris Uyar'a, Vüs'at O Bener'e, Selim İleri'ye, Memduh Şevket Esenal'a... Behçet Çelik, bu yazarların dünyasında gezinip, ürettikleri metinlerin ruhunu yakalamaya çalışırken Türk edebiyatının ruhuna da değiyor sanki. *Ateşe Atılmış Bir Çiçek*'in kanımca en dikkate değer yönü bu. Çelik, Türk edebiyatının gözbebeği olan isimlerin yanı sıra kendini saklamış, sırlamış, çeşitli sebeplerden unutulmuş yazarları da bize hatırlatıyor, kimileriyle tanışmamızı sağlıyor. Toplumsal dönüşümün içinde kaynayıp duran orta sınıf insanının yazarı olarak F. Celalettin'in, 'öteki' yazan bir öteki' olarak karşımıza çıkan Osman Cemal Kaygılı'nın, dışarıyı özleyen bir yazar olarak Ayhan Bozırat'ın dünyasında gezerken, edebiyat çarkının işleyiş tarzı üzerinde de düşünüyoruz. Ve Türk şiirinin büyük şairini, Nazım Hikmet'i yüzden fazla öyküye imza atmış bir yazar olarak yeniden tanımak, yeniden düşünmek... Açıkçası tadına doyumluyor. *Ateşe Atılmış Bir Çiçek*, edebiyatseverlerin başucu kitabı olacak, hiç şüphem yok.

ATEŞE ATILMIŞ BİR ÇİÇEK
(Yazarlar, kitaplar, okuma notları)
Behçet Çelik
Can Yayınları

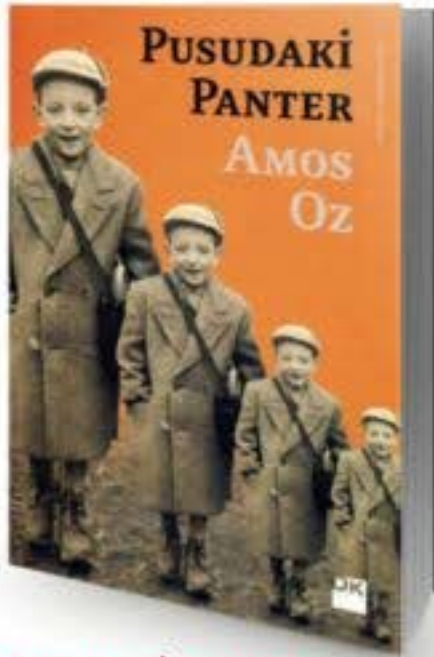
ROBIN HOOD HAIN MIYDI?

“Amos Oz, on iki yaşındaki bir çocuğun hayatını onun gözlerinden aktarırken kaydıraktan kayarmışçasına bir bilinç akışının içinde dolaşmanıza neden oluyor.

Henüz onlu yaşlarınızdayken aklınıza kazınan ilk kelimeyi hatırlıyor musunuz? Akşamları yatağa yattığınızda, rüyaya dalmadan önce tekrar tekrar zihninizi kurcalayan, o küçücük hayatınızın anlamı olacak kelimeyi. En naifinden diyelim ki... Belki 'dost'tu, belki 'aşk'. Peki ya 'ihamet', 'hain', 'sığınmacı', 'vatandaş'? Bunlar sizin sözlüğünüzde var mıydı? Profi'nin var. Amos Oz *Pusudaki Panter*'de, 1947 yılında Kudüs'te İsrail Devleti'nin kurulmasından birkaç ay öncesini bir çocuğun gözünden anlatıyor. İngiliz işgali altında büyüyen Profi'nin gördükleri, Oz'un kaleminin ucunda.

Evde, arkadaşları arasında, her yerde işte o kelimelerle içli dışlı Profi. Bir tarihçi olan babasından kaynaklı merakı da eklenince başka oluyor onun dünyası. Yaşadığı en büyük zorluklarsa o kelimelerin günlük hayattaki yansımaları. Bir çocuk için kafa karıştırıcı tanımlar

ve sıfatlar dönüyor satırlarda: Vefasız İngiltere, lekeli Almanya, uzak Çin, Sovyet Rusya, zengin Amerika gibi... Kahvaltıda, gazete okurken, yatmadan önce sürekli bunların konuşulduğu bir evde çocukların da hayal gücüne sızan silahlar, kuşatmalar, hainlikler. Ve Profi, arkadaşları Ben Hur ve Çita Reznik'le birlikte kendi örgütünü kurar: YHYÖ (Ya Hürriyet Ya Ölüm). Amaçları İngiltere'nin Londra'daki Kraliyet Sarayı'nı kendi yaptıkları roketle patlatmaktır. Yani en azından önceleri...

PUSUDAKİ PANTER
Amos Oz
Doğan Kitap
Çeviren: Elif Ayla

Bir çocuğu reçel bile gülümsetemiyorsa, durum gerçekten vahim demektir.
(Görsel çalışma: Elly Chan)

BÖYLE BİR ŞEY OLAMAZ MI?

Çünkü Profi'nin İbranice öğrenmeye çalışan ve hiç de düşman gibi görünmeyen bir İngiliz polisiyle tanışması onu 'hain' yapacaktır. Zaten Profi de işte bu tanışmanın ilk anından beri öğrendikleri ile içinden gelenlerin karmaşasına düşecektir. Düşünür: "Robin Hood'u bile hain olarak damgalayabilirsin. Yalnızca dar kafalı bir insan Robin Hood'a bu gözle bakar. Doğru olsa bile. Bu gerçek. Peki, gerçekten ihanet nedir?" Artık sürekli affetmenin ya da bir orta yol bulmanın düşünceleriyle yaşamaya başlar Profi. Böyle bir şey olamaz mı? Hepsini aynı masada oturup anlaşılamazlar mı? Bunları düşünürken olgunlaşır, düşünce yapısının değişimleri satır aralarına yansır. Artık duyduklarının inanması gereken şeyler olma zorunluluğunu umursamaz... Kendi kurduğu örgüt tarafından hain olarak yaftalanmasına, düşman olarak gördüğü İngilizle arasındaki uzak dostluğun getirdiği zorluklara, bir de yanlışlıkla gözetlediği Yardena'nın sıkıntısı eklenecektir.

Amos Oz, on iki yaşındaki bir çocuğun; karartmalar, sokağa çıkma yasakları, aramalar ve askerler arasındaki hayatını onun gözünden aktarırken kaydıraktan kayarmışçasına bir bilinç akışının içinde dolaşmanıza neden oluyor. Onun düşüncelerinin büyümesi ve bu mecburi büyümenin nedenleri içten içe kaplıyor zihnini. Ve çocukken sizi her şekilde rahatlatmak yöntemlerin olduğunu hatırlıyorsunuz. Hala can sıkıntısını reçel kavanozlarında gidermeye çalışan yetişkinleri bile gülümsetecek yollar: "Babamın reçelinden iki kaşık alıp yedim. Hiçbir işe yaramıyordu. İşte bu kötüydü." Bir çocuğu reçel bile gülümsetemiyorsa, durum gerçekten vahim demektir. Oz, bu vahim dünya içinde kendi benliğini yaratarak bir şekilde sıyrılmayı başarmış Profi'yi anlatıyor.

'BAŞTAN AŞAĞI' ZİYAFET

**“Rahatlıkla
söylemek mümkün:
Yaşadığı dönemde
Türkçe edebiyatın yurt
dışına açılma olanağı
günümüzdeki gibi
olsaydı, Refik Halit tüm
dünyanın okuyacağı ilk
romancımız olurdu.**

Refik Halit Karay'ın hikayesi aynı zamanda Mustafa Kemal'in neden özel bir insan olduğunun da kanıtı adeta. Milli Mücadele sırasında belki yakalasa ipe göndereceği Refik Bey'in yazınsal macerasını takip etmeyi sürdürüyor Mustafa Kemal.

Bazen, nasıl güzel bir melodi dinlemeyi özlerse insan, güzel Türkçe ile yazılmış bir metin okumayı da özler. Böyle zamanlarda sığındığım, güvenli iki liman vardır: Refik Halit Karay ve Sait Faik. RHK uçsuz bucaksız bir deryadır. Siyasete el atmışlığı nedeniyle çalkantılı ve maceralı geçen yaşamı, edebiyatını da beslemiştir. Çok sayıda bohem şairimiz olsa da romancılarımız arasında sergüzeşti romanlara konu olacak isim sayısı azdır. Sanırım sadece bize özgü değil, belki de şiir-roman, şair-romancı farklılıklarından kaynaklanan bir olgudur bu. Refik Bey hayattan kam almayı bildiği gibi üretken olabilmeyi de başarmış bir şahsiyettir. Külliyyatı 20. yüzyılın Türkçedeki en değerli hazinelerinden birisidir. Şu meşhur 'eski İstanbul Türkçesi'nin ne menem bir şey olduğunu anlamak isterseniz başvuracağınız ilk kaynaktır. İnkılâp Yayınları 2009'dan itibaren külliyyatının yeni baskılarını gerçekleştiriyor. Bir numaralı kitap, Refik Bey'in mütareke dönemi anılarının yer aldığı *Minelbab İlelmihrab*: Yani kapıdan mihraba kadar, ya da başka bir deyişle baştan aşağı. Kitabın alt başlığı ise: "1918 Mütarekesi devrinde olan biten işlere ve gelip geçen insanlara dair bildiklerim." Eğer hâlâ bir RHK kitabı

okumadıysanız, yeni yıl öncesi kendinize bir iyilik yapıp -hangisi olduğu fark etmez- bir tanesini seçip okuyunuz. Yaşınız çok genç ise günümüz Türkçesine daha yakın olması açısından geç dönem eserlerinden başlamak daha uygun olacaktır. Sözgelimi *Minelbab*, benim gibi bir Osmanlıca meraklısı değilseniz, tarifi imkansız dil ziyafetine rağmen size muhtemelen yabancı bir dil gibi gelecektir. Ama olsun, deneyin, yeni ve güzel sözcükleriniz olsun.

REFİK BEY'İN ACIKLI HİKAYESİ

Refik Bey'in hayat hikayesine bize ayrılan sayfa yetmeyeceği için ortadan dalış yapalım. *Minelbab* Karay'ın 1923 yılında Milli Mücadele'ye muhalefeti nedeniyle kaçmak zorunda kaldığı Beyrut'ta kaleme alınıyor. Anılar da bu süreci anlatıyor zaten. 1888 doğumlu Refik Bey, henüz 20'li yaşlarının başında ünlü bir gazeteci ve İttihat ve Terakki muhaliflerindendir. Mektebi Sultani'ye tahammül edemeyip orayı terk etmiş; işe başladığı devlet dairesinde sıkıntıdan patlamıştır. Kirpi takma adıyla yazdığı muhalif yazılar nedeniyle 1908'de Meşrutiyet'in ilanından sonra

sürgün edilir. Beş yıllık bu Anadolu sürgünü; zarafeti, yetiştirdiği gülleri ile meşhur üst düzey bürokrat bir İstanbul beyefendisinin oğlu olan Refik Bey'in Anadolu gerçeği ile yüzleşmesini sağlar. Anadolu'nun edebiyatımıza girişini bu sürgüne borçluyuz diyebiliriz. Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin kuruluşu ile birlikte Refik Bey'i bu partinin üst düzey kadroları arasında görürüz. Damat Ferit Paşa ile huzuruna çat kapı çıkacak kadar yakın olması hasebiyle, mütareke döneminde hükümetlerin kuruluşlarını, nazıların atanmasını etkileyecek bir siyasi güce kavuşur. Bu güç sayesinde kendisinin de bir bakanlık kapması işten bile değildir ama o, Bakanlık'tan Umum Müdürlüğü'ne dönüştürülen Posta İdaresi'nin umum müdürlüğü görevini üstlenir. Dönemin tüm iletişimine hakim olan bu görev onun kaderini de belirleyecektir. 1919'da Mustafa Kemal'in müfettiş olarak Anadolu'ya geçmesi ve kurtuluş mücadelesini başlatması ile birlikte sorunlar baş gösterir. Mustafa Kemal ordudan istifa etmiş, Erzurum ve Sivas kongrelerini örgütlemeye başlamıştır. Bu örgütlenme çabaları içerisinde telgraf iletişiminin çok önemli bir işlevi vardır. Anadolu'daki il posta müdürlüklerinin kontrolü konusunda Mustafa Kemal ile Refik Bey arasında zorlu bir mücadele başlar. İşgal altındaki başkentte, perişanlığa ve zavallılığa tanık olan Refik Bey'e göre Mustafa Kemal'in teşebbüsü umutsuz bir maceradır. İstanbul hükümeti isyancı güçlerin telgraf ağını kullanmasını engellemeye çalışırken, Mustafa Kemal kendilerine biat etmeyen posta müdürlerini tutuklamakla tehdit eder. 1919'da da başka isimlerle birlikte Refik Halid için de bir tutuklama emri çıkartır.

ANKARA'YI TİTRETEN ANILAR

Sonuçta mucize gerçekleşir, Kurtuluş Savaşı kazanılır, sıra İstanbul'un geri alınmasına gelmiştir.

Bundan sonra olacaklara fazla değinmeyelim, zira aynı zamanda bir macera romanı kıvamında olan *Minelbab*'ı okumak isteyeceklerin keyfini kaçırabiliriz. *Minelbab*, tam bir mücevher; tipik RHK hınzırlıkları ve hicvi ile desteklenen nefis bir eski Türkçe, çok değerli bir dönem tanıklığı ve tüm bunlara bir macera romanı sosu ekleyen nefes nefese bir final. Refik Halid, anılarını Beyrut sürgününde yazmaya başlar, İstanbul'da bir gazetede tefrika

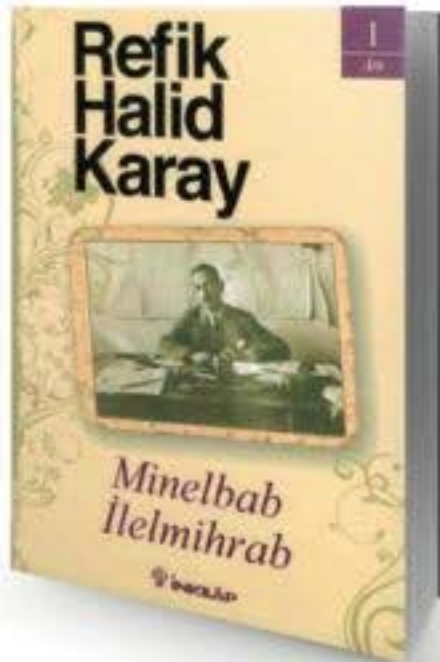

Sonuçta mucize gerçekleşir, Kurtuluş Savaşı kazanılır.
(Görsel çalışma: Anonim)

edilmesiyle birlikte yer yerinden oynar, konu TBMM oturumlarına bile taşınır. Zira her devrimde olduğu gibi bir kısım zevat son anda devrim trenine atlamayı, yeni devrin adamları olmayı başarmışlardır. Anılar bu zevatın kirli çamaşırlarını ortaya döktüğü için son derece tehlikelidir. Yasal bir dayanak olmamasına rağmen, anıların yayınlanması durdurulur. Refik Bey için bu durumun en üzücü yanı, üç kuruşa muhtaç olduğu Beyrut'ta yayın gelirinden mahrum kalmasıdır.

Bugünden bakılınca RHK'nın siyasi olarak yanlış bir pozisyon aldığını söylemek kolay. Ancak dönemin şartları içinde düşünülünce, özellikle İttihat ve Terakki'nin anti demokratik uygulamaları; Talat, Enver ve Cemal Paşa'ların imparatorluğu uçurumun kenarına sürüklediği, oradan da aşağı yuvarlamalarının yarattığı atmosferde, birçoğu eski İttihatçı kadrolardan oluşan bir harekete şüpheyile bakılmasını anlamak mümkün. Anıların satır araları, politik olarak yanlış ata oynamış olsa da Refik Bey'in dürüst ve iyi bir insan olduğunu kanıtıyor. Onun hikayesi aynı zamanda Mustafa Kemal'in neden özel bir insan olduğunun da kanıtı adeta. Milli Mücadele sırasında belki yakalasa ipe göndereceği Refik Bey'in yazınsal macerasını takip etmeyi sürdürüyor Mustafa Kemal. Bu zeki, hınzır ve müthiş yetenekli edebiyatçının harcanmasına gönlü el vermiyor olmalı ki, o dönem sürgünde olan ve 150'likler olarak adlandırılan grubun affına izin veriyor. Şunu rahatlıkla söylemek mümkün: Eğer yaşadığı dönemde Türkçe edebiyatın yurt dışına açılma olanakları günümüzdeki gibi olsaydı, RHK bütün dünyanın okuyacağı ilk romancımız olurdu.

BİR DÜZELTİ: Aralık 2012 sayımızda yayımlanan "Vergilius'un ölümü, Ahmet Cemal'in zaferi" (s. 44 - 45) başlıklı Hayati Roman yazısında bir bilgi hatası mevcuttur. *Vergilius'un Ölümü*, Herman Broch'un Türkçeye çevrilen ilk eseri değildir. Broch'un Türkçeye çevrilen ilk eseri, *Bilinmeyen Değer*'dir. Çevirisi ise Gertrude Durusoy'a aittir. Düzeltir ve okurlarımızdan özür dileriz.

MİNELBAB İLELMİHRAB
Refik Halid Karay
İnkılâp Yayınları

KAFKA'NIN FARELERİ

“Artık serin ve kapalı bir yerde korunmak istemeyen edebiyatın, bu gönüllü şövalyeye ihtiyacı kalmadı.”

Zadie Smith'in denemelerinin yer aldığı *Bugün Farklı Düşünüyorum*'u okurken, gülümseyerek ilk altını çizdiğim cümle şuydu: “Okuyucular, iflah olmaz fabl yazarlarıdır.”

Geçen hafta bir sitede, “Kafka farelerden korkarmış.” ifadesini görünce, bu bilginin benim genel Kafka algıma faydası olacağından emin olarak düşünmeden habere tıkladım. *Dönüşüm*'e yeni bir bakış açısı olabilir miydi acaba?

Asıl soru şu, bir yazarı anlamak için o yazarı bilmek, her şeyiyle bilmek gerekli mi? Yıllar sonra keşfedilen bir ayrıntının edebiyat tarihini değiştirebilme olasılığı var mı? Bırak okuru, edebiyat eleştirisi kurumu, böyle ayrıntıların neden olabileceği revizyonist hareketlere hazır mı?

Yeni ortaya çıkan mektup, Kafka tarafından, 1917 Aralık ayında, yani *Dönüşüm*'ün yayımlanmasından 2 yıl sonra Max Brod'a yazılmış. Kafka, kız kardeşinin çiftliğinde kalıyor. “Farelere karşı katıksız bir korku hissediyorum,” diye yazmış: “Bunun nedenlerini psikanalistler açıklasın. Bu hayvanların; sessiz ve gizlice, beklenmedik, davetsiz ve kaçınılmaz ortaya çıkışlarıyla ilgisi var korkumun. Etrafımdaki duvarların içine yüzlerce tünel kazdıklarını ve oradan beni izlediklerini hissediyorum.”

HEPİMİZ FAREYİZ

Hepimiz fareyiz; okuyarak, yazarak, inceleyerek ve eleştirerek edebiyata bulaşan bizler. Kafka'nın fareleri. Edebiyat eleştirisi denilen hantal bir mahluk var. Etrafı kendi yarattığı türler, dönemler, akımlardan oluşan duvarlarla sarılı. Bu mahluk, loş odalara kapanıp akademik tahtlara kuruluyor ve içeriye kendisinden olmayan kimseyi almıyor. Edebiyat eserinin -toplumsal ve siyasi bir misyona göre- makbul olup olmadığına, nasırlı yumruğuyla tek celsede karar veriyor, sonra

Hepimiz fareyiz; okuyarak, yazarak, inceleyerek ve eleştirerek edebiyata bulaşan bizler. Kafka'nın fareleri. (Görsel çalışma: Amy Husband)

da bu makbul edebiyatı kimsenin uzanamayacağı yüksek raflara kaldırıyor, katalogluyor. Esere aciliyet ve haber değeri, okura okuma dürtüsü ve farkındalık kazandırma mekanizması olan kitap eleştiri yazılarını kapitalizmin kötücül planı olarak görüp lanetliyor. Hele bu eleştirinin sahibi, pasifliğini terk etme cüretini göstermiş bir okursa, hele bu işi blogunu kullanarak yapıyorsa, sakınsın şerrinden hantal mahlukun. Artık serin ve kapalı bir yerde korunmak istemeyen edebiyatın, bu gönüllü şövalyeye ihtiyacı kalmadı. Bugüne kadarki hizmetlerine teşekkür ederiz. Kafka'nın gösterdiği yoldan gidilerek bu tüneller kazılmazsa, edebiyat eleştirisi bir sabah uyandığında kendini yüksek duvarlı kafkaesk bir labirentte bulacak. Kimsenin anlamadığı bir dilde kendi kendine konuşurken boğulacak. Korkma farelerden Kafka. Onların açtığı tünellerden gelen ışık seni hiç karanlıkta bırakmayacak; tünellerden gelen hava, edebiyat eleştirisine, ihtiyacı olan hayat öpücüğü olacak.

RASTLANTISAL DENEMELER

Benim fare teorime isterseniz fabl deyin. İddia ediyorum, Zadie Smith de Kafka'nın farelerinden biri. *Bugün Farklı Düşünüyorum*, bir edebiyat küratörü tarafından seçilmişçesine kurgulanmış rastlantısallıklarıyla Zadie Smith'in hem hayat hem edebiyat hikayesini anlatan denemelerden oluşuyor. Okumak, Olmak, Görmek, Hissetmek ve Anımsamak adlı bölümlere ayrılmış. Edebiyatı, bir yazarı, hatta hayatı anlamak için ihtiyacımız olan haller bunlar. Çünkü edebi algımız ve edebiyatla olan ilişkimiz karışık, sırasız, ve aynı anda pek çok şey: aidiyetler, otobiyografik anekdotlar, seyahatler, filmler, en sevilen aktörler, tapılan yazarlar, babalar, dostlar, anılar, nasıl okumalı, nasıl yazmalı, hangi dilde, kaç vuruş...

Zadie Smith, edebiyat eleştirisini, edebiyat ahkamlarını kütüphanede durdukları en üst raftan alıyor ve rahatlayın diyor, hepimiz başkalarının sözcüklerinin peşindeyiz, yol arkadaşınız, birbirimizi biliriz. İnsan Zadie; korkan, imrenen, isyan eden, klişe aidiyetleri kabullenmeyen, sevdiklerini kahramanlaştıran, gözü korkan, kendi sınırlarını kabullenen bir yazar. Sesi, Tomris Uyar'ın *Gündökümü*'ndeki sesini hatırlatıyor. O anlattıkça, edebi putlar yıkılabilir, başka bir edebiyat ve başka bir edebiyat eleştirisi mümkün olabilir. Kendimize bugün farklı düşünme özgürlüğü tanırsak, umursamadan kendimizle çelişirsek, dün öğrenilmişler ve kabullenilmişler bizi tutsak edemez.

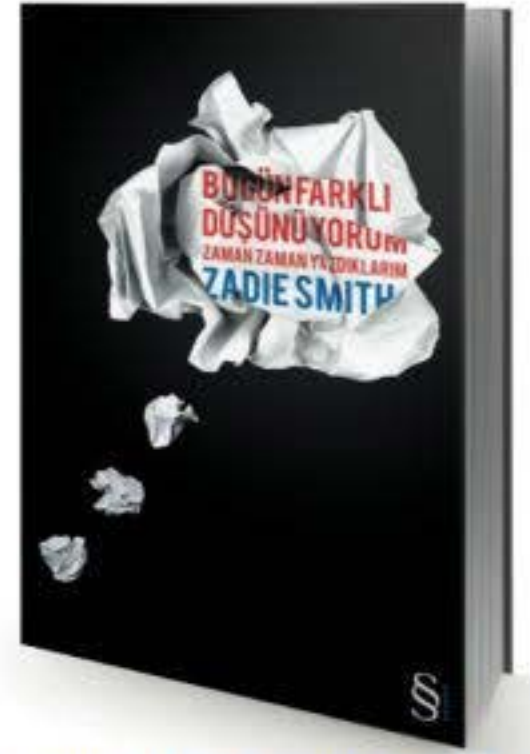
Bugün Farklı Düşünüyorum'dan okumak ve yazmak ile ilgili çok şey öğrenebiliriz. Edebiyat, başkalarının sözcükleriye eğer, ortaya atılan her edebiyat eleştirisi de başkalarının bakış açısıyla okumaya çağrıdır.

Okurun algısını, edebi ve yüksek kültüre çekmeye çalışır. Niyeti kötü değildir ancak okurda kafa karışıklığına sebep olabilir. Böyle durumlarda Zadie Smith'in sesi kulaklarımızda olsun. Haydi hep birlikte tekrar edelim: "Bugün farklı düşünüyorum."

Kitap boyunca alçak gönüllü, kendini sorgulayan, hafif alaycı, tipik bir Zadie Smith sesi var. 300 küsur sayfa süren alçak gönüllülük, rol gibi durabilirdi ama Zadie Smith, fikrini değiştirse de asla samimiyetini yitirmiyor. Bir yazarın kendine güvensizliğini itiraf ettikten sonra, Batılı edebiyat kanonunu oturttuğumuz kaideyi azıcık sarsması anlaşılabilir bir tavır. Başarısını kanıtlamış Zadie'nin bunu yapmaya pekala hakkı var. Ve o hala kendine Beckett'in salık verdiği gibi, yeniden deneme, daha iyi yenilme fırsatı tanıyor. Bu özgürlüktür.

YAZARIN METAFORİK ÖLÜMÜ

Kitaptaki denemelerin sıralamasında, edebi geleneğe, etnik kökenlerinin ve kadın olmasının gerektirdiği beklentilere en baştan isyan eden ve bizi bu isyanına ikna eden bir yazar keşfediyoruz. Ancak bu sıralama buruk bir hüzün de içeriyor. Roland Barthes'ın, "Yazı anlamını okuma eylemiyle kazanır bu nedenle yazarından bağımsızdır," diye özetleyebileceğimiz ünlü 'yazarın ölümü' teorisi, Zadie Smith tarafından sorgulandıkça kitap, edebiyatın Barthes babasına ihanet ediyormuş gibi geliyor. Sonunda okur öyle bir kıvama geliyor ki, Zadie Smith'in babasını ve ölümünü anlattığı sayfalar, okurda en cömert tanımla, 'katarsis' etkisi yaratıyor. Zadie Smith, yazarın metaforik ölümünü, kitabın son bölümünü ayırdığı David Foster Wallace'ın, okura doğrudan karışan, yazıyı sahiplenen dipnotlarla örülü post modern üst kurmacasını kanıt göstererek reddediyor. Ama David Foster Wallace'ın ölümü hâlâ gerçek. Yazarlar ölecek. Bütün hikayelerin sonu böyle bitecek.

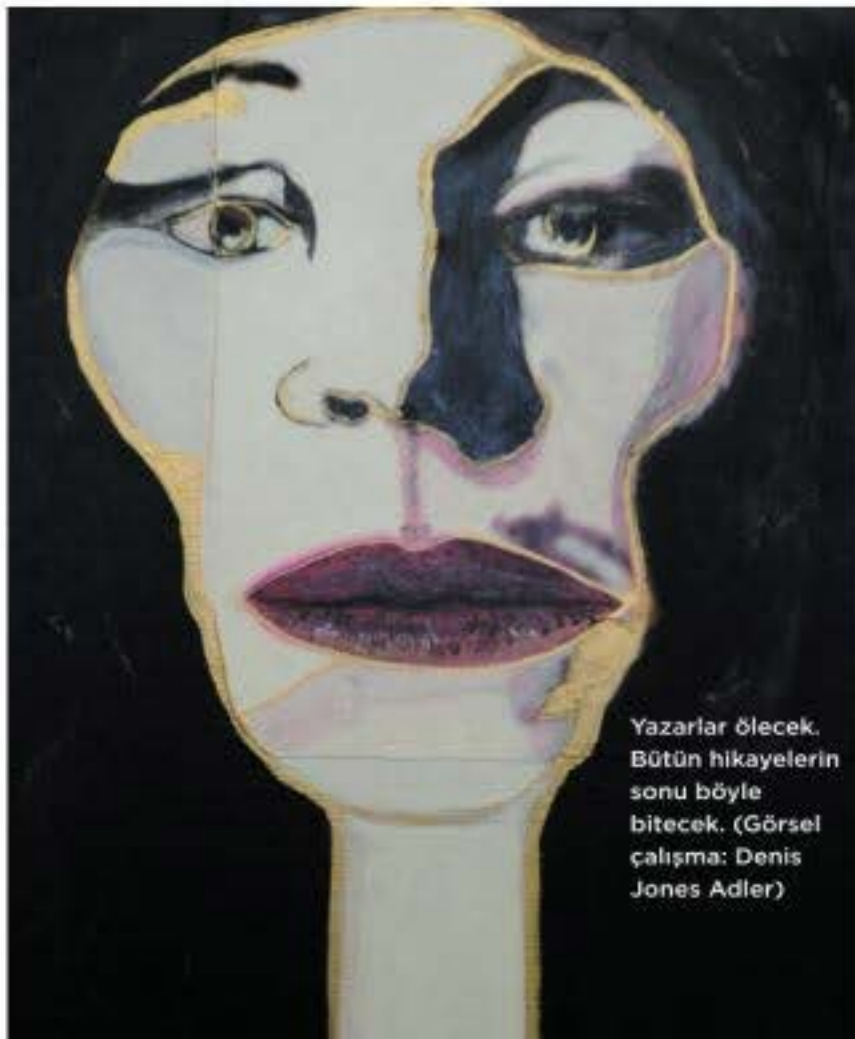

BUGÜN FARKLI DÜŞÜNÜYORUM

Zadie Smith

Everest Yayınları

Çeviren: Özlem Gayretli Sevim

Yazarlar ölecek. Bütün hikayelerin sonu böyle bitecek. (Görsel çalışma: Denis Jones Adler)

PİRZOLA OLMAKTAN KURTULAN DOMUZ

“ Bir domuzun perspektifinden roman yazmak, üstelik de bu domuza akademik kariyer yaptırıp insanı yaşamın içine yerleştirmek büyük cesaret isteyen bir iş.

Toby isimli bir domuzun, bir dizi ilginç gelişme sonucu neredeyse bir insan yaşamına dönüşen hayatını kendi ağzından anlatan bir roman bu. (Görsel çalışma: Dilem Serbest)

Hayvanlar dünyasına ilk giren edebiyatçıların başında La Fontaine gelir; onun yaptığı, esas itibarıyla, Doğu masallarında çok önceden başlayan bir yöntemi alıp Batı tarzında yorumlamak olmuştur. Aslına bakılırsa hayvanları konuşturmak, onlar üzerinden hikayeler anlatmak insanı eleştirmek için oldukça zengin bir alan. Ancak bu her nedense sonraki yüzyıllarda pek ilgi gören bir yöntem olmadı. Hele modern edebiyatta George Orwell'in *Hayvan Çiftliği* ve diğer birkaç örnek dışında pek dikkat çekici bir eser üretilmedi. Bunun nedeni muhtemelen konunun zorluğudur. Bir hayvanla empati kurabilmek yeteneğin, yazarlığın en doğal haline inmeyi gerektiriyordur belki de.

Jack London'ın *Beyaz Diş* adlı romanı bir kurdun dünyasını kurdun gözünden anlatır. Kurdun zihnine girip dünyayı oradan görmeye çalışan London, çoğu zaman bunu başarıyla gerçekleştirmiş ve dünyayı bize tam da bir kurdun görebileceği şekilde göstermiş, onunla empati kurmamızı sağlamıştır. Ancak bunun için hiçbir ölçü yoktur. Hayvanların zihnine giremeyiz. Ne yaparsak yapalım insan olmaktan, dünyayı insan olarak algılamaktan kurtulamayız. Dolayısıyla da aslında bu konuda yapılabilecek en iyi şey, yine hayvanların bakış açısıyla insanı eleştirmektir. Kafka'nın "Bir Köpeğin Araştırmaları" ve "Bir Akademi İçin Rapor" isimli uzun soluklu iki öyküsünü de sırası gelmişken analım. "Bir Akademi İçin Rapor"da Kafka bir maymunun insan olma sürecini, onun insan yaşamına uyum sağlama deneyimini anlatır. İki farklı doğadan birinin diğerine dönüşmesi kolay olmaz. Bu her zaman trajik bir süreçtir. Bunun belki de yazılı ilk örneği, Tarzan'ın ilk atası, *Gilgamiş Destanı*'nda geçen Enkidu'dur. O, hayvanlarla konuşur, onların arasında yaşar. Onları köylülerin tuzaklarından kurtarır. Doğayla tam bir uyum içindedir. 'Hayvani' bir yaşam sürer; ancak 'modern' insan bundan rahatsız olur. Hayvanlar için kurdukları tuzakları bozduğu için onu tanrılara şikayet ederler ve sonunda tanrıların da yardımıyla yakalayıp şehre getirirler; bu yazılı ilk destanın bir kısmı Enkidu'nun -o zamanki- modern yaşama, yani esasen insan yaşamına uyum sağlama sürecini ve acılarını anlatır.

EN İYİ DOMUZ ÖDÜLÜ

Bir hayvan alegorisiyle insanı, insan yaşamını hicveden, eleştiren, iğneleyen eserlerden Türkçedeki en yeni örnek, geçtiğimiz günlerde yayımlandı: Aynı zamanda kendisi de 'tahsilli' bir akademisyen olan Russell Potter'ın kitabı, *Tahsilli Bir Domuzun Anıları* ismini taşıyor.

Roman, adından da anlaşılacağı gibi, bir domuzun otobiyografisi. Toby isimli bu domuzun bir dizi ilginç gelişme sonucu neredeyse bir insan yaşamına dönüşen hayatını kendi ağzından anlatan bir

Russell Potter, 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başlarında yaşayan bir domuzun yaşamını anlatırken o dönemin İngiltere'sini de kusursuz bir şekilde betimler.

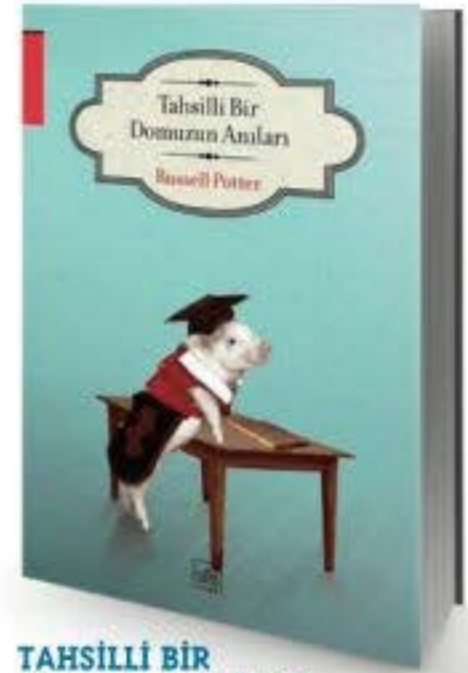
roman bu. Toby, 18. yüzyılın sonlarında İngiltere'de yaşamıştır. Bebekliğinden itibaren onunla sahibinin yeğeni Sam ilgilenir. İkisi arasında sıkı bir dostluk ve sevgi vardır. Oldukça besili olan Toby pazarda En İyi Domuz Ödülü'nü kazanır ve kesilmek üzere başka bir adama satılır. Onu çok seven ve kesilip pırzola olmasını önlemek isteyen Sam onu kaçırarak adamın elinden kurtarır ve bu ikili, uzun bir hayat için yollara düşerler. Toby'nin önce bir sirkte çalışma, orada yavaş yavaş okuma yazma öğrenme ve giderek ünlü bir domuz haline gelme süreci de böylece başlamış olur.

Toby'nin başarıları gazetelere haber olmakta, gösterileri dolup dolup taşmaktadır. Toby'nin hemcinslerine giderek yabancılaşması ve kendi

doğasına uygun olmayan insan yaşamına yaklaşması artık kaçınılmazdır. Ancak insanlarla anlaşması da pek mümkün değildir. Öte yandan ünü arttıkça ona eğitim vermek isteyen kişiler, kurumlar ortaya çıkar. Böylece Toby, Oxford Üniversitesi'nde eğitime başlar. Latince öğrenir. Bu arada ülke çapında turnelere çıkmaya, gösteriler yapmaya devam etmektedir. Birçok aydından daha bilgilidir. Bir süre

sonra gösterilerden yorulan Toby, emekli olup kendini tamamen kitaplara adar. Shakespeare okur, kimya, tarih ve felsefeye meraklıdır. Bu arada çeşitli unvanlar ve ödüller de kazanmıştır. Bir gün kütüphanede kendi hayatını anlatan bir kitaba rastlar. Ondan habersiz yazılmış olan ve yalan yanlış bilgilerle dolu olan bu biyografiye sinirlenir ve söz konusu hataları düzeltmek için oturur, kendi hayatını bizzat kendisi yazar. 1809 yılında hayatını kaybeder ve kaleme aldığı otobiyografisi de ölümünden sonra yayımlanır. Elimizde tuttuğumuz kitap da işte budur.

Bir domuzun perspektifinden roman yazmak, üstelik de bu domuza akademik kariyer yaptırıp insanı yaşamın içine yerleştirmek büyük cesaret isteyen bir iş. Ancak yazarın bunu oldukça başarılı bir şekilde gerçekleştirdiğini ve ortaya bir yandan eğlenceli bir yandan da hayli düşündürücü bir eser koyduğunu söylemek zor değil. Russell Potter, 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başlarında yaşayan bir domuzun yaşamını anlatırken o dönemin İngiltere'sini de kusursuz bir şekilde betimler. Toby'nin yaşamı etrafında kurduğu dünya aynı zamanda dönemin eleştirisi de. Konu ve kahraman olarak ilk bakışta bize uzak bir ortam gibi görünse de sonuçta Toby, içinde yaşadığı topluma uyum sağlamaya çalışan, ama doğasının getirdiği farklılıklar yüzünden bunu asla başaramayacak olan bir bireydir. Roman boyunca, bir bireyin hayatındaki inişlerini ve çıkışlarını izleriz. Bu yanı sıra roman evrensel bir element yakalamıştır. Toplum-birey çelişkisinin, olabildiğince abartılı bir örnek üzerinden, tarihsel dokusu sağlam, mizahi düzeyi iyi ayarlanmış bir üslupla anlatıldığı, çoğu zaman eğlenceli bir eser ortaya çıkmıştır. Yazarın bu cesur girişimi her türlü takdirin ötesindedir ve okunmayı hak etmektedir.

TAHSİLLİ BİR DOMUZUN ANILARI

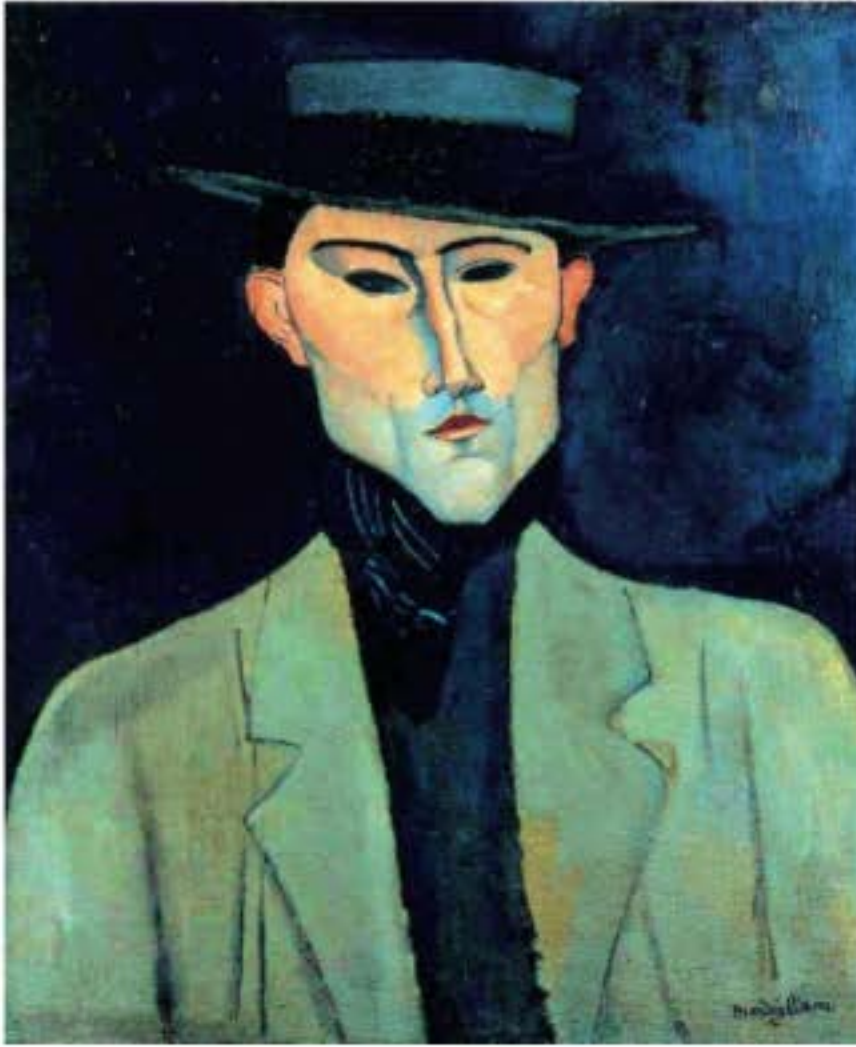
Russell Potter

İthaki Yayınları

Çeviren: İnci Katırcı

Hayvanlar üzerinden hikayeler anlatmak insanı eleştirmek için zengin bir alan. Ancak modern edebiyatta George Orwell'in *Hayvan Çiftliği* ve diğer birkaç örnek dışında pek dikkat çekici bir eser üretilmedi. (Görsel çalışma: Guy Masterson)

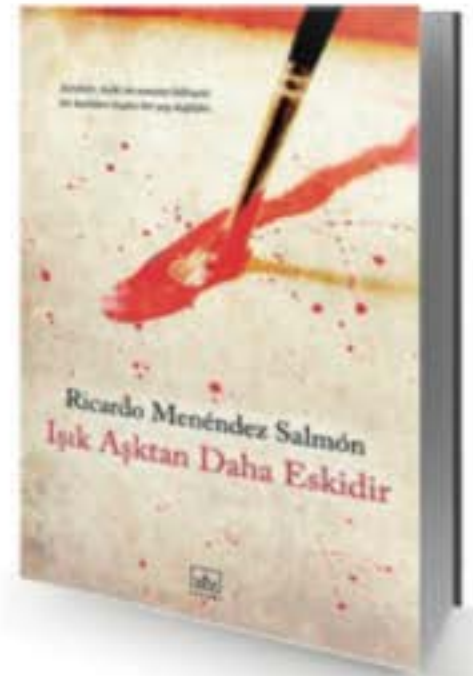

Birileri yarattığın resme sakladığın şiiri ve müziği bulmak için uğraşırken seni sevgisizliğe, kimsesizliğe mahkum edeceklerdir. (Görsel çalışma: Modigliani'nin "Şapkalı Adam" başlıklı yağlıboya tablosu. Tablo ayrıca, "Jose Pacheco" adıyla da biliniyor.)

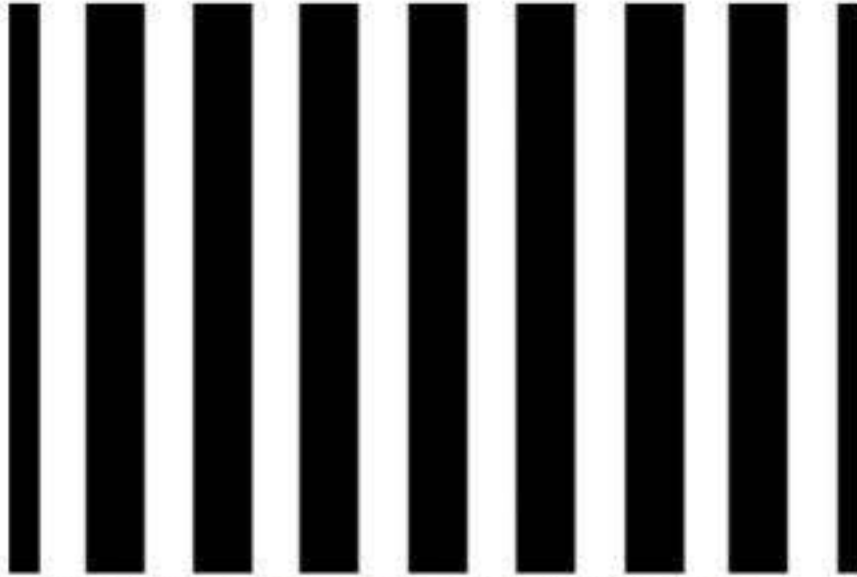
RENKLERİ KURŞUNA DİZEN RESSAMLAR

“ Ressamların zulüm önündeki direnişlerini masalsı bir anlatımla çarpa çarpa okutturan Salmon, insanın insandan başka bir düşmana tahammül edemeyeceğini gözümüze sokuyor.

Ressamlar siyahtan çok, içi boşaltılmış beyazdan ürkerler diye düşünürüm hep; çünkü siyah ilham taşıdığı kadar umut etmeyi, hayal kurmayı da barındıran bir renktir. Başlangıçtır bir bakıma. Beyaz öyle mi; sonuç itibarıyla teslimiyeti, kabullenmeyi, hatta tapınmayı çağırıştırır. Ressamlar da kullanılmamış bir tuval, bir kağıt önünde bu telaşa, bu sevimsiz hisse kapılıyor olmalı. Onlar beyazı kapatmak, ortadan kaldırmak için resim yaparlar. İktidar sahipleri de beyazın gizli anlamlarıyla kurdukları teşkilatları zarar görecektir diye ressamları pek sevmezler. Beyaz yine beyaza hizmet etmelidir iktidara göre. “Manzaralardan nefret ederim; yalnızca kötü ressamlar için vardır onlar.” diyen Oscar Wilde, bir resmin insan hayatını nasıl şekillendirebileceğini ve bu uğraşın trajediye, bir uğursuzluğa dönüşmesini engelleyememenin acısını en iyi bilenlerdendir. Kader, resimdir kimilerine göre. Aynayla sınırlanmaz görmeyi arzuladığın. Daha derine dalabilmek için bir ömür aldığın nefesin tamamı lazımdır; daha dibe inebilmek için ruh merdiveni. Ve birden sen bu serüvene karışmışken birilerinin seni izlediğini fark edersin. Hoş gölgeler değildir bunlar; hesap sormaya, bedel istemeye geliyorlardır. Sıkıntı yaratmayı huzur, eziyet etmeyi hüner, cezalandırmayı başkalarını ödüllendirme sanırlar. Amaçları seni de kendilerine benzetmek, olmadı en kötü ihtimalle sindirerek ortadan kaldırmak, imha etmektir. Cehalet, sürü kuvvetini her zaman elinde tutar. Kıyamet onların tekelindedir. Yarattığın resme sakladığın şiiri ve müziği bulmak için uğraşırken seni sevgisizliğe, kimsesizliğe mahkum edeceklerdir. Temel ilkeleri budur. Modigliani, bu lanetle yaşamış, bu lanetle dalga geçermişçesine ölmüştür. Bazen bilmenin işkencesi dile gelir: Bir resmin sınırları, çerçevesinde değil, perspektifindedir. Orada çıkılan yolun molasız, duraksız, rotasız, menzilsiz oluşu, yolcunun yalnızlıkla giriştiği savaştan galip ayrılmışlığıyla bağlantılıdır çoğu kere. Küfürden vazgeçmiş, temsilini üstlendiği durumun gazabına uğramıştır. Başarıdır ancak hiç kimse önemsemez. Zamanında gidip bir hayat boyu beklediği randevuya gelen yoktur. “Sanat bizi incitmez. Ağlarız ama yaralanmayız. Kederleniriz, ama acı vermez duyduğumuz hüznü.” der Oscar Wilde tekrar sahneye atıp kendini. Teselliden çok tuhafıktır artık özlenen; tuhaf bir mutluluk, tuhaf bir özgürlük, tuhaf bir bağımsızlık hali.

İŞIK AŞTAN DAHA ESKİDİR
Ricardo Menendez Salmon
İthaki Yayınları
Çeviren: Pinar Aslan

Ressamlar sıyahtan çok, içi boşaltılmış beyazdan ürkerler diye düşünürüm hep; çünkü siyah ilham taşıdığı kadar umut etmeyi, hayal kurmayı da barındıran bir renktir. Başlangıçtır bir bakıma.

Kesintisiz itaatin çöktüğü, büyük gurur anı. Bu an, ölüm bile barındırsa koşulsuz kabullenilmiştir. Bir şairin kelime haznesi böyle çağlarda genişler; bir ressamın da renk haznesi.

Bir ressama renkleri öğretebilirsiniz belki, ama tonları asla. Tonları keşfetmek onun işidir. Renkler gürültüdür; çünkü; hemen görebilirsiniz. Tonlar öyle mi: Onlar sessiz, sıkılgan ve utangaçtır.

Ricardo Menendez Salmon, *Işık Aşktan Daha Eskidir* adlı romanında ressamların yorucu dünyasına girerken ağırlı hatıralarla yüzleşenlerin kurgusuna o gölgeleri de ekliyor. O gölgelerin beslendiği kurumları, yapıları, kıyıcı güçleri es geçmiyor. "Diyalektik bazen sıkıntı yaratabilir ama yokluğu her zaman acı verir." derken belki de Wilde'a çatıyor; "Yeni doğmuş bir bebek ileride kullanacağı tüm maskeleri de yanında mı getirir?" sorusuna yine kendi

Ricardo Menendez Salmon,
"Diyalektik bazen sıkıntı yaratabilir ama yokluğu her zaman acı verir." derken belki de Oscar Wilde'a çatıyor.

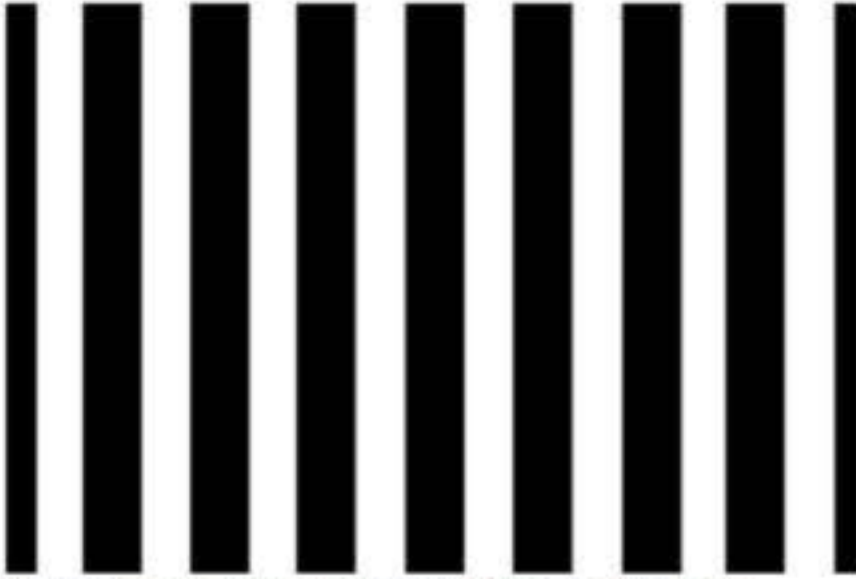
yanıt veriyor: "Bu kesinlikle skolastik bir sorudur."

Kim bilir her şeyi özetleyen söz şu olabilir mi: "*Dünya bir çöplüktü ve efendisi de cazibeydi.*"

Yahut şu: "Tanrı, eğer varsa, kendisine tapılmasını değil, varlığının kabul edilmesini istiyordu. Bazen dine küfretmek dua etmekten daha yararlı oluyordu çünkü küfür insandaki inanma arzusunun gizlenmiş bir hali olabiliyordu."

Ressamların zulüm önündeki direnişlerini masalsı bir anlatımla çarpa çarpa okutturan Salmon, insanın insandan başka bir düşmana tahammül edemeyeceğini gözümüze sokuyor. Olup biteni anlamak için sanki son bir fırsat.

Ressamlar siyahtan çok, içi boşaltılmış beyazdan ürkerler diye düşünürüm hep; çünkü siyah ilham taşıdığı kadar umut etmeyi, hayal kurmayı da barındıran bir renktir. Başlangıçtır bir bakıma.

Kesintisiz itaatin çöktüğü, büyük gurur anı. Bu an, ölüm bile barındırsa koşulsuz kabullenilmiştir. Bir şairin kelime haznesi böyle çağlarda genişler; bir ressamın da renk haznesi.

Bir ressama renkleri öğretebilirsiniz belki, ama tonları asla. Tonları keşfetmek onun işidir. Renkler gürültülüdür çünkü; hemen görebilirsiniz. Tonlar öyle mi; Onlar sessiz, sıkılgan ve utangaçtır.

Ricardo Menendez Salmon, *Işık Aşktan Daha Eskidir* adlı romanında ressamların yorucu dünyasına girerken ağırlı hatıralarla yüzleşenlerin kurgusuna o gölgeleri de ekliyor. O gölgelerin beslendiği kurumları, yapıları, kıyıcı güçleri es geçmiyor. "Diyalektik bazen sıkıntı yaratabilir ama yokluğu her zaman acı verir," derken belki de Wilde'a çatıyor; "Yeni doğmuş bir bebek ileride kullanacağı tüm maskeleri de yanında mı getirir?" sorusuna yine kendi

Ricardo Menendez Salmon,
"Diyalektik bazen sıkıntı
yaratabilir ama yokluğu her
zaman acı verir." derken belki
de Oscar Wilde'a çatıyor.

yanıt veriyor: "Bu kesinlikle skolastik bir sorudur."

Kim bilir her şeyi özetleyen söz şu olabilir mi: "Dünya bir çöplüktü ve efendisi de cazibeydi."

Yahut şu: "Tanrı, eğer varsa, kendisine tapılmasını değil, varlığının kabul edilmesini istiyordu. Bazen dine küfretmek dua etmekten daha yararlı oluyordu çünkü küfür insandaki inanma arzusunun gizlenmiş bir hali olabiliyordu."

Ressamların zulüm önündeki direnişlerini masalsı bir anlatımla çarpa çarpa okutturan Salmon, insanın insandan başka bir düşmana tahammül edemeyeceğini gözümüze sokuyor. Olup biteni anlamak için sanki son bir fırsat.

ŞİMDİKİ ZAMANIN İZİNDE

Cemal Şakar, çok tehlikeli bir kararla öyküyü 'fildişi kulesinden' indirerek şimdiki zamana ve dışsal bir mecraya çekmiştir. Sık karşılaşmadığımız bir edebi tavır.

İlk bakışta basit gibi görünen bu tasvirler, ancak ince işçilikle elde edilebilecek bir çok boyutluluğun perdelerini aralıyor.
(Görsel çalışma: Ece Gökalp)

Usta öykücü deyip geçmek işin kolayı. Bu yazının konusu olacak *Mürekkep*'i de dahil edersek tam sekiz öykü kitabından bahsediyoruz. Yazarın denemelerinden oluşan kitabını, edebiyat teorisi ve kavramlar üzerine yazdıklarını saymıyorum daha. İlk öyküsünü 1982 yılında yayımlayan Cemal Şakar, öykücülüğünün otuzuncu yılında. Yeni öyküler, öyküde yeni imkanlar, yeni biçimler, Türk öykücülüğü ve öykünün ne'liği üzerine düşünmekle geçen otuz yıl... Anlayacağınız yanlış bir giriş yaptım, zira bu cümlelerle başlayan bir yazıdan derin, kapsayıcı tespitlerle 'Cemal Şakar Öykücülüğü'nden bahsetmesi beklenir, ama bu en azından benim için, öyle bir yazıyla altından kalkılacak bir mesele değil. Kolay ödenmeyecek borç dediklerinden...

'Cemal Şakar Öykücülüğü'nü eleştirmenlere bırakıp sözü yazarın Okur Kitaplığı Yayınları'ndan çıkmış, on yedi öyküden 'mürekkep', sekizinci kitabına getirmeye çalışıyorum. "Kılıç", "Geçişler", "Battaniye", "Sesler", "Mama", "Nil", "Bıçak", "Güneş", "Bir Öykü Tahlili", "Önce Vatan", "Hançer", "Koku", "Babamın Kokusu", "Uzak", "Modern Hayatın Hikayecisi", "Küçük Şeyler Düeti", "Bir Tip". *Mürekkep*'in 'içindekiler'ine bakmak bile öykülerin sertliği hakkında ipucu veriyor olmalı okura. Tek kelimelik yoğun, aşırı imgeler yüklenmiş başlıklar bunlar. Söyleyişi kolay olmayan, bir es vermeden okumaya geçemeyeceğiniz sert isimler.

Cemal Şakar'ın öykülerinde eşyanın kullanılış biçimi önemlidir. Öykü karakterlerinin ruh halinin, eşya ve tabiat üzerinden verilmesinin sık başvurulan bir usul olduğunu söyleyebiliriz. "Kılıç" öyküsünde; incirin yemişlerini içine doğru çekmesi, zeytinlerin dalında çürümüş olması, dağın titriyor olması gibi. İlk bakışta basit gibi görünen bu tasvirler, ancak ince işçilikle elde edilebilecek bir çok boyutluluğun perdelerini aralıyor. Zeytinler öykü zamanı ve mekanında gerçekten çürümüş olabilir; ama bu, şehir sakinlerinin zeytin toplayamadıkları manasına gelebildiği gibi anlatıcının içindeki çürümüşlüğü de bir ifadesi sayılabilir. İnce işçilik derken kastettiğimiz budur, başka bir deyişle ustalık alameti; böylece tasvirler zihnimizde hem somut hem soyut olarak bir karşılık buluyor ve aynı zamanda kurguda elle tutulur bir yer sahibi oluyor.

Şakar öyküsünün başka bir yönü de, öykü türünün sınırlarını zorlayan şiirselliştir. Bu tarz bir şiirselliğe Dostoyevski'de rastlamayız mesela; Sabahattin Ali'de, Çehov'da, Oğuz Atay'da da. "Güneş bir kılıç gibi yarıyor gecenin karanlığını." "Ellerinin beyazlığı, çocuğun teninde bir çiçek gibi açıyor." gibi aynı zamanda hem şiirsel hem de tasvir gücü yüksek imge-cümleler Nabokov ve Platonov'u getiriyor aklıma.

Cemal Şakar; neredeyse kelime cimriliği sayılacak hassasiyeti sayesinde müthiş ekonomik bir öykü

Cemal Şakar, 'şimdi'de yazıp yaşamayı, bugün yaşanan acıların sert fotoğraflarını çekmeyi gözüpekçe kabullenmiş.

evreni kuruyor. Onun öykülerinde ne fazla bir karaktere, ne fazladan kurulmuş bir cümleye ne de fazladan bir edaya rastlayabilirsiniz. Özellikle *Mürekkep*'teki öyküler düşünüldüğünde böyle bir seçim hayati derecede önemli ve doğru olmuştur. Çünkü usta öykücü, çok tehlikeli bir kararla öyküyü 'fildişi kulesinden' indirerek şimdiki zamana ve dışsal bir mecraya çekmiştir. Sık karşılaşmadığımız bir edebi tavır. Cumhuriyet sonrası şanlı edebiyat tarihimizde toplumculuk, köycülük diye samimiyetten uzak, genellikle karikatür bir damar var. Şakar'ın öykülerini zorlarsak durum öyküsü olarak tasnif edebiliriz. Ama olaylarla içli dışlı, olaylardan yola çıkan durum öyküleri. Sanırım bu, Türk öykücülüğünden bahis açıldığında eninde sonunda konuşulacak ve görmezden gelinemeyecek bir kıvam.

BÜYÜK HESAPLAŞMA

Öykü artık o gün, o hafta, o ay gerçekleşen bir trajedi karşısında kayıtsız değildir. Yalnız, yabancılaşmış yarı aydının iç bunalımları değildir öykünün konusu, Şakar'ın kendi deyimiyle 'küçük insan miti' de! Bu coğrafyanın ve bu zamanın

Hem şiirsel hem de tasvir gücü yüksek imge-cümleler Nabokov (üstte) ve Platonov'u getiriyor aklıma.

yaşayan, gören, hisseden bir ferdi olarak, öykücünün ilgisini çeken, daha doğrusu onu mecbur bırakan şey; 'şimdi'dir. Şimdi yaşanan acılar, bugün işlenen zulüm: Suriye, Filistin, şehit cenazeleri, Türkiye'de açılan ilk toplu mezar, hapishanede yanarak ölen mahkumlar öykücünün zorunlu olarak

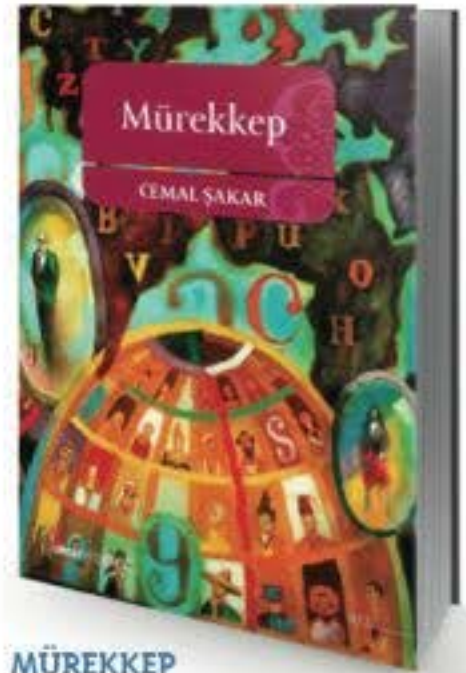
gündemindedirler. Az önce kelime ekonomisinden, eksiltili anlatımdan bahsederken, 'iyi ki' dememin sebebi budur. Sıraladığım konuları, bir öykü içinde samimiyeti kaybetmeden ya da hamasete teslim olmadan ele alabilmek kolay değildir.

Mürekkep'teki anlatıcıların, zulümler karşısında sabrı tükenmiş, nutku tutulmuştur. Kurtarıcısını arayan bir sestir duyduğumuz.

Edebiyatımızda bu sesi duymaya pek alışkın değiliz; mutlaka hatırlayamadıklarım vardır ama benim aklıma "Ağzım kurusun... Yok musun ey adl-i ilâhî!" diye feryat eden Akif'in sesi geliyor. Akif, bu milletin hayırla andığı bir şair olduysa bu biraz da onun, içinde yaşadığı toplumun acılarını kendi benliğinde olanca yoğunluğuyla hissetmesi dolayısıyladır. Cemal Şakar öykülerindeki çarpılma, Akif'inkine akraba hassasiyetler taşır. Türkiye'nin, Ortadoğu'nun, dünyada yürürlükte olan ezici düzenin farkında olan anlatıcı/öykücü büyük risk alarak zor bir alana, anlatılamaz olana meyletmiştir. Bu da Şakar'ın öyküsünde gözle görülür bir imgeselleşme ve parçalı, anlatıma sebep olmuştur.

Yazarın ilk üç kitabı, *Gidenler Gidenler*, *Yol Düşleri* ve *Esenlik Zamanları* önemli kitaplar olmasının yanında yakışıksızca genellersek, yol, yolculuk ve özlem temaları etrafında döner. *Pencere*, bu açıdan bir kırılmadır. *Hayal Perdesi*'nde de bu kırılma sürer. Riskli bir tespit yapacak olursak, Şakar öykücülüğündeki en keskin dönemecin, *Sular Tutuştuğunda* ve *Mürekkep* kitaplarıyla olduğunu söyleyebiliriz. Bu kitaplarıyla öykücü; yaşadığımız zaman ve mekan üzerinde hayranlık uyandırıcı bir duyarlılık geliştirerek ayak bastığımız zemindeki derin çatlakları tespit edip öykücülüğünün odak noktasına yerleştirebilmiştir.

Cemal Şakar, 'şimdi'de yazıp yaşamayı, bugün yaşanan acıların sert fotoğraflarını çekmeyi gözüpekçe kabullenmiş, bir yandan da edebiyat kamusunun bildik öykü anlayışıyla ağır bir hesaplasmaya girişmiştir. Bu çetrefil hesaplasmada sonunda; öyküde anlatıcının, öykücülüğümüzde edebi önyargıların paramparça olması pahasına hem de,

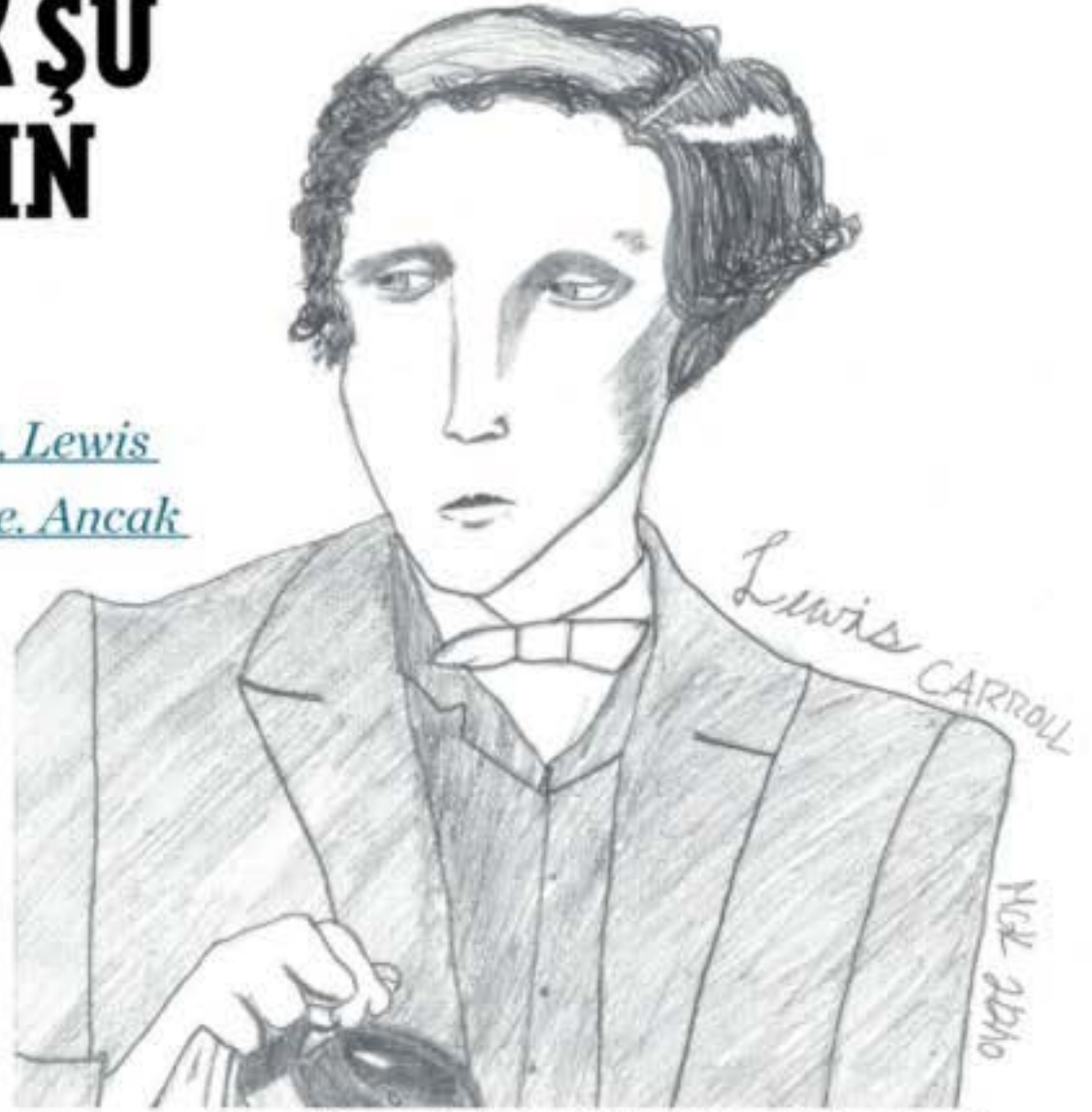

MÜREKKEP
Cemal Şakar
Okur Kitaplığı Yayınları

BIRAKIN ARTIK ŞU BEYAZ TAVŞANIN PEŞİNİ!

“ *Alice Harikalar Ülkesinde, Lewis Carroll'un tek kitabı değil elbette. Ancak bu romanın Alice'in ikinci macerasını içeren Aynanın İçinden'i bile gölgede bıraktığı düşünülürse, Carroll'un diğer kitapları hakkında pek bilgi sahibi olmamamız doğal karşılanmalı sanırım.*

Oyuncu bir yazar Lewis Carroll. (Görsel çalışma: Marissa Schmidt)

“Şimdiye kadar ne yeleği ne de yeleğinden çıkarabileceği saati olan bir Tavşan'a rastlamıştı! Öyle ya! Meraktan çatlayarak ardı sıra tarlaya doğru koştu. Tavşan tam çitin altındaki kocaman deliğe atlayacağı sırada yetişti ona. Bir daha dışarı nasıl çıkabileceğini hesaplamaya kalmadan da kendini deliğe bıraktı. Tavşan deliği bir süre geçit gibi uzuyor, sonra ansızın dik bir eğimle aşağılara kıvrılıyordu; bu beklenmedik eğim yüzünden, Alice kendini durdurmayı düşünmeden, dipteki derin kuyuya yuvarlanıverdi.” Yukarıdaki satırların kahramanı Alice dünya çapında öylesine ünlendi ki, onun ardından, merakına yenik düşüp beyaz tavşanların peşine takılan çok oldu! Bu figürlerin yakın tarihli en popülerlerinden biri de, hiç kuşkusuz Neo. Matrix filminin unutulmaz sahnelerindendir; kendini dağınık masasının üzerine bırakmış uyuyan Neo'ya “uyan” der bilgisayar ekranı, kapısı çalınmadan hemen önce de “beyaz tavşanı takip et” komutunu okur. Neo, kapısına gelenlerden birinin omzundaki beyaz tavşan dövmesini tabii ki fark edecek ve peşine düşecektir. Fark şu ki; Alice beyaz tavşanın peşinden gittiğinde / düştüğünde ‘harikalar ülkesi’ne adım atmış olur, Neo'ya kalansa ‘hakikatin çölüdür!’ (Uyku-uyanıklık halinin payı büyük burada sanırım.)

ALICE’İ YAZDIRAN ALICE

Asıl adı Charles Lutwidge Dodgson olan Lewis Carroll'un *Alice Harikalar Ülkesinde*'si, John Tenniel'in çizimleriyle 1865 yılında yayımlanır ve tahminlerin üstünde bir popülerlik kazanır. Oysaki roman, bir anlamda zorlamayla yazılmıştır. Lewis Carroll'un -daha doğrusu Dodgson'ın- yeni yazılar kaleme almaya ve onları yayımlatmaya başladığı zamanlarda yakın çevresine dahil olan Liddell ailesi değiştirir her şeyi. Henry George Liddell'in karısı Lorina ama en çok da üç kızı -Lorina, Edith ve Alice- ile yakın ilişki kuran Dodgson, onlarla sık sık bir araya gelmektedir. *Alice Harikalar Ülkesinde*'nin temeli, işte bu buluşmalarda Dodgson'ın hikaye anlatmaya zorlanmasıyla atılır; sonrasında bu hikayenin yazılması için de ısrar edilir; özellikle de Alice Liddell tarafından. (*Alice Harikalar Ülkesinde*'nin başlangıcındaki şiir, tam da bu doğuş anını betimlemektedir.)

Alice Harikalar Ülkesinde, Lewis Carroll'un tek kitabı değil elbette. Ancak bu romanın Alice'in -kedisinin yavrusunu da yanına alıp evindeki kocaman aynanın içine, yani bir başka serüvene girdiği- ikinci macerasını içeren *Aynanın İçinden*'i

bile gölgede bıraktığı düşünülürse (iki hikayeyi bir araya getiren baskılar da yapılmış) Lewis Carroll'un diğer kitapları hakkında pek bilgi sahibi olmamamız doğal karşılanmalı sanırım. Aslında yıllar içerisinde matematiksel bilmece-bulmaca kitapları, mektupları ya da şiir kitapları yayımlandı Lewis Carroll'un ama mesela son romanı *Sylvie ve Bruno*'yu ancak yakın bir zaman önce okuma imkanı bulduk Türkçede. *Alice Harikalar Ülkesinde* romanının sayısız Türkçe çevirisi olduğunu düşünürsek (bu yazıda Can Çocuk Yayınları tarafından yayımlanan Tomris Uyar çevirisi esas alınmıştır), *Sylvie ve Bruno*'nun geçen sene Eylül ayında yayımlanmış olmasını rahatlıkla geç kalınmış bir basım olarak nitelendirebiliriz.

GÖLGEDE KALMIŞLIK HİSSİYATI

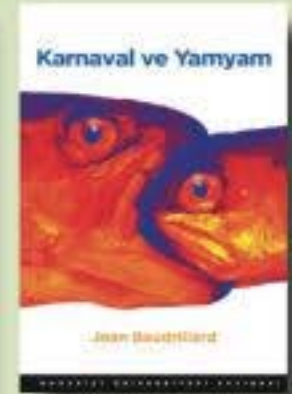
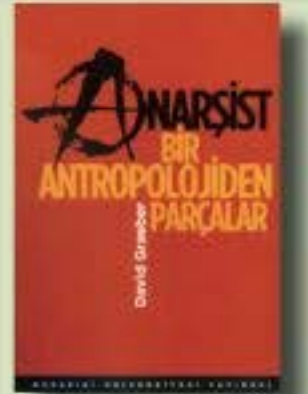
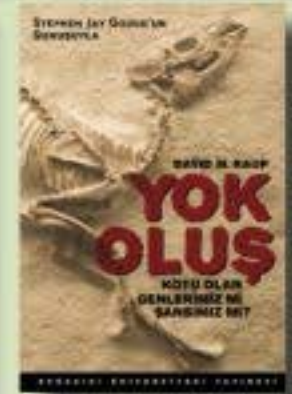
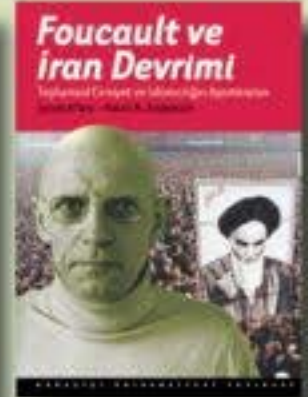
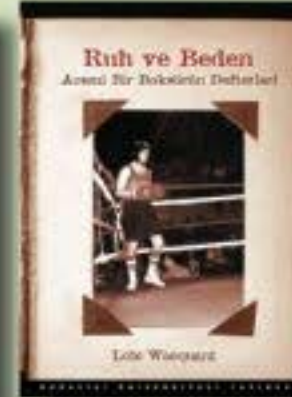
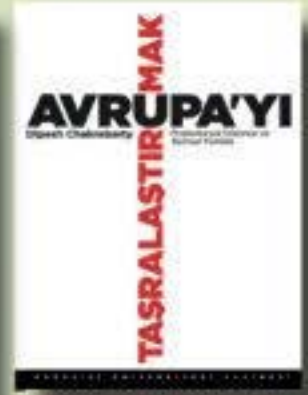
Sylvie ve Bruno, 'gerçek' ve 'hayal' ikilemine bölünmüş bir dünyada geçiyor. 'Gerçek' yaşamda tam da romanın yazıldığı dönemdeyiz, yani Viktorya Çağı'nda; işin 'hayal' kısmında ise, adı üstünde, bir rüya alemi söz konusu. (Dolayısıyla bu haliyle, *Alice Harikalar Ülkesinde*'den ziyade *Matrix*'in hikayesine daha yakın durduğu söylenebilir.) Böyle bir iddia ortaya atılmış değil ancak yine de aklımıza takılmasın; beyaz tavşanın peşini bırakmamızı sağlayacak bir roman olduğunu söylemek pek mümkün değil *Sylvie ve Bruno*'nun. Gölgede kalmışlık hissiyatı, kaçınılmaz olarak, arka kapağa bile yansımış: "Carroll'un *Alice Harikalar Diyarında* ve *Aynanın İçinden* gibi kitapları farklı Avrupa ülkelerinde yayımlandığında, birçok ünlenmiş kitabı adeta gölgede bırakmış ve büyük satış rekorlarına ulaşmıştır. Titiz bir çalışmayla çevrilip baskıya hazırlanan *Sylvie ve Bruno*'nun da Türk okuyucusu tarafından beğenileceğini umuyoruz." Kuşkusuz ilgi gösterilecek bir kitap olacaktır; ayrıca, kitabın özellikle önsözünün gözden kaçırılmaması gerektiğini de bir not olarak düşelim.

gerektiğini de bir not olarak düşelim.

Son bir dipnot da, diğer Carroll çevirilerini hesaba katarak düşelim. 'Oyuncu' bir yazar Lewis Carroll, örneğin romanlarında yer alan şiirlerinde akrostişler var. Bu akrostişleri Türkçe çevirilerde belki yansıtmak mümkün değil; ama oyunu açık etmek pahasına da olsa, fark etmemizin mümkün olmadığı bu oyunlar en azından dipnotlar düşülerek açıklanabilir.

SYLVIE VE BRUNO
Lewis Carroll
Kabalci Yayınları
Çeviren: Hande Gürbüz

**Devamı
2013'te...**

İLETİŞİM

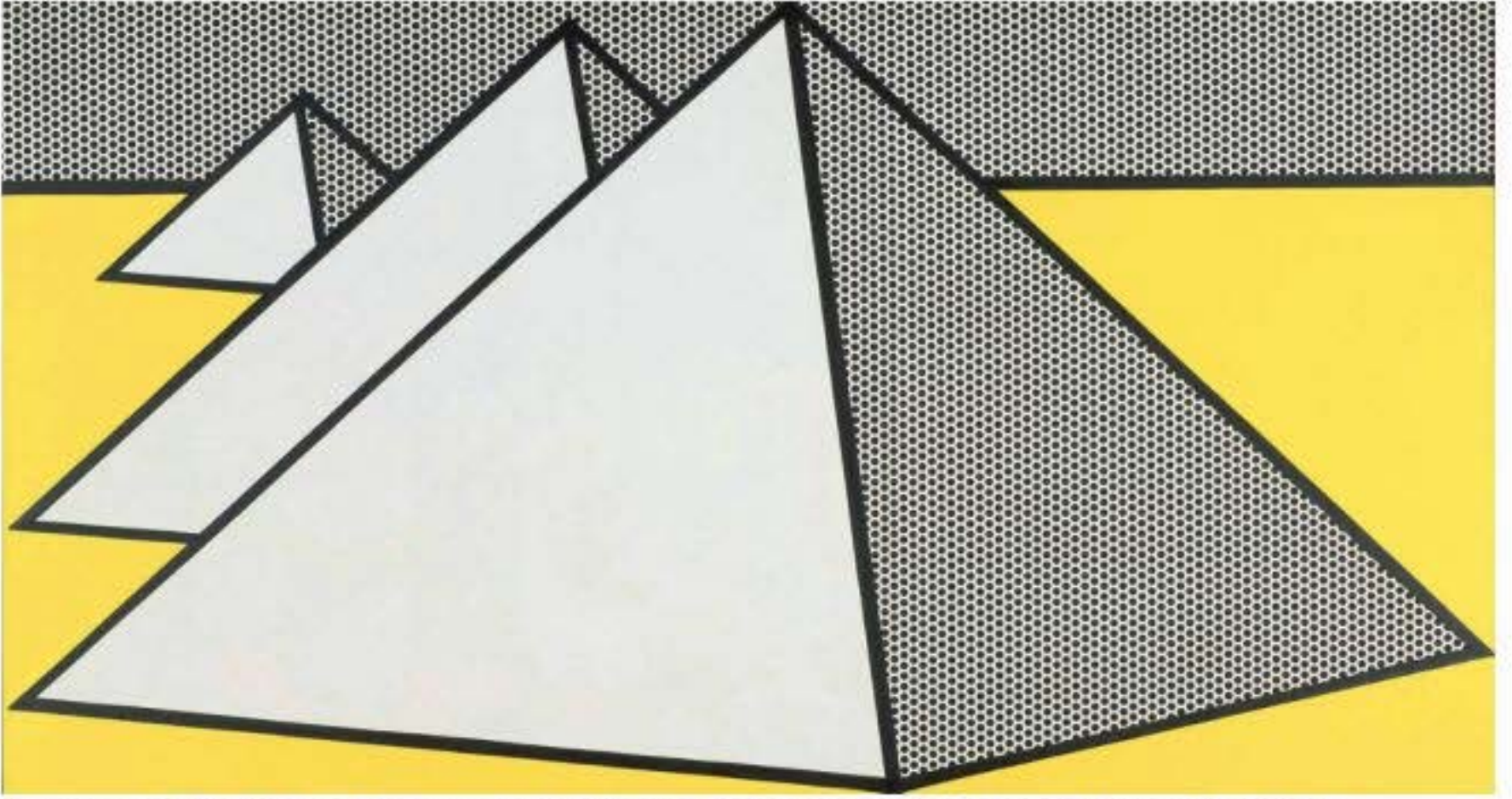
BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

bupress@boun.edu.tr Telefon/Faks: 0212 257 87 27
www.bupress.org

SİPARİŞ

www.pandora.com.tr Telefon/Faks: 0212 230 09 62-63
www.bupress.org

www.idefix.com
www.prefix.com.tr

Tarumarname'de yerle yeksan olan Mısır piramitleri de var. (Görsel, ünlü çağdaş sanatçı Roy Lichtenstein'in Pyramids II çalışmasıdır.)

ZAMANSIZ TARİH

“ Tarumarname tarih ile mitolojinin, dini inançlar ile karanlık büyülerin bir bilgisayar oyunu tadında harmanlandığı bir roman.

Tarumarname, Meriç Eryürek'in ilk romanı. Ancak öğrendiğimiz kadarıyla Eryürek'in edebiyatla ilişkisi yeni değil; gençlik yıllarında hikayeler yazmış, Milliyet Genç Yazarlar Hikaye Ödülü'nü kazanmış. Sonrasında yazıyla ilişkisini medya sektöründe sürdürmüştü. Bu yıllarda yazıp da yayımlamadığı, hatta imha ettiği söylenen bir romanı daha var. Biyografisinin sonundaki, "Yazar boş zamanlarında tarih, din ve gizil bilim araştırmaları yapıyor, konsol ve MMO oyunları oynamayı seviyor." notunun önemini ise romanı okuduğunuzda anlayacaksınız. Çünkü *Tarumarname* tarihle mitolojinin, dini inançlarla karanlık büyülerin bir bilgisayar oyunu tadında harmanlandığı, hayal dünyası ve coğrafyası geniş, hareketli, şenlikli, oyuncaklı ve eğlenceli bir roman.

OTUZ İKİ KISIM, TEKMİLİ BİRDEN...

19. yüzyılın sonlarındayız. Tevfik Efendi boğma rakı ve şarap imalatıyla iştigal eden bir Arnavut sülalesinin, Kıyam Bey de çeyizlik kumaş ticaretiyle geçinen Üsküplü bir ailenin son fertleri. Balkan Göçü zamanı İstanbul'a doğru aynı vagona yolculuk eden bu iki ailenin oğullarının arkadaşlığı kundakta başlamış,

veletliklerinde mahalle mektebinde ve talebeliklerinde Paris sokaklarında devam etmiş, İstanbul'a dönüp geldiklerinde -arızalı da olsa- sürüp gitmiş. Arızaların nedeni Tevfik Efendi'nin akıllara zarar muziplik ve muzırlıkları... Ama Kıyam Bey için felaketlerin en büyüğü evrenin kadim sırlarını çözmeye soyunmuş Tevfik Efendi'nin okültizm tutkusu olacaktır. Kendini karanlık sanatların ve okültizmin en büyük ustası ilan etmekle kalmayıp başkalarını da inandırmayı başaran, üstelik her millettten bir dolu mürit edinen Tevfik Efendi bu kez Mısır kraliçesi Amen-Ra'nın sırlarının peşine düşecek, başlarına gelmedik felaket kalmayacak, yolu onlarla kesişen her varlık bu felaketlerden nasibini alacaktır... Hikayenin aksiyonu, patirtisi, gürültüsü say say bitmez: havaya uçan tren vagonları, yerle yeksan olan Mısır piramitleri, batan istimbolalar (elbette Titanik), roket yapılmak için dinamitlenen Galata Kulesi, ses kudretiyle zindanları yıkan bir düzensizlik...

Tarumarname boyunca, Tevfik Efendi ile Kıyam Bey'in kadim sırları keşif seyahatlerinde yollarına çıkan kurmaca-gerçek pek çok kişi ve

Tarumarname özellikle bir ilk roman olarak çok başarılı. Ancak Eryürek daha iyisini yazma potansiyeli olan bir yazar.

kuruluşla karşılaşacaksınız: Dört bin küsur senedir firavuniyyelerinin kayıp mumyasını arayan karanlık Seth Teşkilatı, çöl emanetlerini korumakla görevli Tuareg'ler, sopalı zabıtlar, hançerli suikastçiler, piştovlu haydutlar... Evrende seyahatin sırrını bulmaya çalışırken elektriğe kapılan Tesla ve Edison, duran taşların ve yavaş atların sırrını keşfeden fizik alimi Al Harazmi, elektrizma deneyinde tahta bacağı tutuşup paluze olan tiyatora nazendesi Sarah Bernhardt, Napoléon'la karşılıklı satranç oynayan bir yeniçeri heykeli, Sfenks'ten canını zor kurtaran Churchill, şişelere hayatın sırrını depolamaya çalışırken çarpılan sahte Benjamin Franklin ve bütün oyunları kuran, kağıtları dağıtan karanlık bir el; Osmanlı tahtına göz diken hain şehzade Nasreddin Mehmet Efendi. Bu hengame yetmezmiş gibi, Solange isimli soylu bir Fransız kadına duyduğu aşkla da kavrulacak Kıyam Bey. Sona geldiğinde düğüm çözülecek; Kıyam Bey, başına gelenlerin asırlardır süren bir entrikanın hamleleri olduğunu, Tevfik Efendi'yi şah, kendini piyon zannettiği bu satranç oyununda aslında düpedüz şahbaz olduğunu, geç de olsa anlayacak...

"TEFRİKA NAKLETMENİN İLMİ VARDIR"

Yukarıdaki karmaşa, *Tarumarname* hakkında sanırım bir fikir vermiştir. Eryürek, tarihe mizahla yaklaşıyor; anlattıklarının kurmacalığını baştan ilan etmiş. Romanda tarihsel gerçekleri, karanlıkta kalmış sırları aydınlatmış; ilan eden; birçok anakronik hata barındırmasına rağmen

Hikayenin aksiyonu say say bitmez: Havaya uçan tren vagonları, roket yapılmak için dinamitlenen Galata Kulesi, batan istimbottlar -elbette Titanic... (Görsel çalışma: Puddy Dunne)

romanının tarihsel anlatı gibi alımlanmasını talep eden yazarlardan farklı bir tarz onunkisi. Hatta o türden romanların parodisi bile denebilir. Ağırbaşlı görünümün ardına gizlemiş mizahını. Anlatısını doğrulayacak bir dolu dipnot vermiş. Ama dipnotlara baktığınızda gülümsemekten kendinizi alamayacaksınız.

Eryürek'in günümüz popüler tarihi romanlarına eleştirisi, *Tarumarname*'nin satır aralarında da sürmüş: "Eli kalem tutan her pestenkerane tefrikacı halihazırda zaten Mevlana ve Şems-i Tebrizi hakkında kitap kaleme alıyor, mecdiyeleri cebe indirip sosyete salonlarında ahkam kesiyordu. Kıymetli üstad Tevfik Efendi'nin de bu modaya tüy dikmesi muhakkak lazımdı, elbette, elbette..." Ancak romanı sadece taşlama ve parodiye indirgemek haksızlık olur. Başlangıcından sonuna mizahla yüklü olmasına rağmen insani tutkulara, batıla bilim, Doğu'yla Batı arasında sıkışmış Tanzimat aydınına, Batı'nın yağmacılığına, şeyhliğe ve müritliğe, nihayetinde edebiyata dair pek çok saptama ve eleştiri barındırıyor. Romanın kurgusal mantığını da roman içinde Şehzade Mehmet Efendi'nin ağzından açıklamış Eryürek: "Tefrika sanatının bir ilmi mevcuttur. Bu tefrika bir büyüktür ki, baştan sona anlatılması namümkün, bir baştan, bir sondan, bir ortadan anlatılması vaciptir. (...) Hadise dediğin, yazarın muhayyilesinde uçan kurdeldir. Vele ki ehil el o kurdelanın ucunu ötekilere hünerle düğümler, kurdelalar dizilip tefrika olur. (...) Muhtevasına dair bilgi verilmeden dinlersen, akıl bulamazsın. Girizgahın hüneri odur. Bilgi nakleder ki, duyan dinlediğinden akıl alsın. (...) Maharet, kırıntıları mahir okuyucu görsün, lakin derbeder okuyucu kırıntı aramayı aklına getirmesin emeliyle kaleme almaktır. (...) En ala hikaye, muhtevası karışık olandır. Bir şerbetten bir tad alırsın. Çok şerbeti harman edersen hem harmanın, hem sevdiğin şerbetin tadını ayrı alırsın. Ala tefrika da öyledir. Bir tadı tam vermez de, harmanın lezzetine varmayı içenden bekler. O sebebledir ki bir aklın bir lafla yazdığını, bin akıl bin lafla nakleder." Eryürek'in uzun ve karmaşık tefrikası *Tarumarname* işte bu kurallarla yazılmış. Ancak tefrikaya güzelliğini veren asıl etken yazarın kullandığı dil. İhsan Oktay Anar romanlarını hatırlatan, Osmanlıca'yı andıran ama tamamiyle kendine özgü bir dille yan hikayelerde kimi zaman 'balon' yapan yerlerin üzerini örtmeyi başarıyor.

Tarumarname özellikle bir ilk roman olarak çok başarılı. Ancak Eryürek daha iyisini yazma potansiyeli olan bir yazar.

TARUMARNAME
Meriç Eryürek
Epsilon Yayınevi

Kıptaki Candidevari bahçe diyaloglarının da işaret ettiği gibi, bir bahçeyi bahçe yapan, çiçekler ve bitkiler kadar boşluktur da... (Görsel çalışma: Melanie Crownover)

DİLBAZ DEFTER

**“Bir çeşit tasnifsiz arşiv:
Yığılmış, biriktirilmiş ama derlenip
toplanmamış.**

Durmadan doldurduğumuz, kimi kapaktan kapağa minik harflerle kapkara, kimi yarım bırakılmış onca dağınık defter sayfalarında, hepimiz biraz Oğuz Atay olmak isteriz. O dörtlüğe düşünce akışı, o birbirinden uçuk serbest çağrışımlar, o abuklama benzeri derin felsefilik, 'en acıklı anlarda bile güldürücü sözler bulabilmek'... Yanına yaklaşabilene aşk olsun, ama yine de hep hayal kurulum, şu defterleri biri açsa, okusa, ne güler, ne eğlenir, ne samimi bulur diye. Hatta belki yayımlanır bile! Orhan Duru (ve Burak Fidan'ın) *Az Roman*'ı böyle bir defter galiba. İçinde çeşit çeşit tekerlemeler, aforizmalar, intizarlar, iltifatlar, hayaller ve hayaletler var. Bu kalabalığın içinde romanı bulmak biraz zor. Her şey

son derece şeffaf ve değişken. Tam bir yerinden yakaladım derken elinizden kayıp gidiyor; yeni baştan sayfaların uçurumunda, maniler girdabında bir dala tutunmaya çalışıyorsunuz.

Zaten Orhan Duru kitabın girişinde, "Belki de güncel yaşamımızda içine düştüğümüz saçmalıkları yazıda da yürütmek istiyoruz," diyor. Ona göre, bu yöntemin klasik romanla da bağlantısı var; Cervantes'i örnek alan bir 'toplama ve yığma' girişimi. Anlatının iyi kötü bir çekirdeği -Kıyak Otel, Burak Fidan, Perihan Hanım, ressam, şairler, kediler, prostat, vs.- var, bir de ani zaman / mekan sıçramalarıyla karşımıza çıkan ünlüler ve az ünlüler, hatıralar, genelgeçer fikirler, güncel olaylar, tarihsel hikayeler, siyasi eleştiriler... Öte yandan, her şey bir sayıklama, sanrı ve düşünce gerçekliğinde cereyan ediyor. Duru'nun iki kez hatırlattığı Heidegger'in sözü gibi: "Hayat akılla algılanmaz." Yani kitap hayat gibi karmaşık, saçma, birbirine nereden bağlandığı pek de belli olmayan yığınla şeyden ibaret. Bir çeşit tasnifsiz arşiv: yığılmış, biriktirilmiş ama derlenip toplanmamış. Yazara göre, burada da iş okura düşüyor:

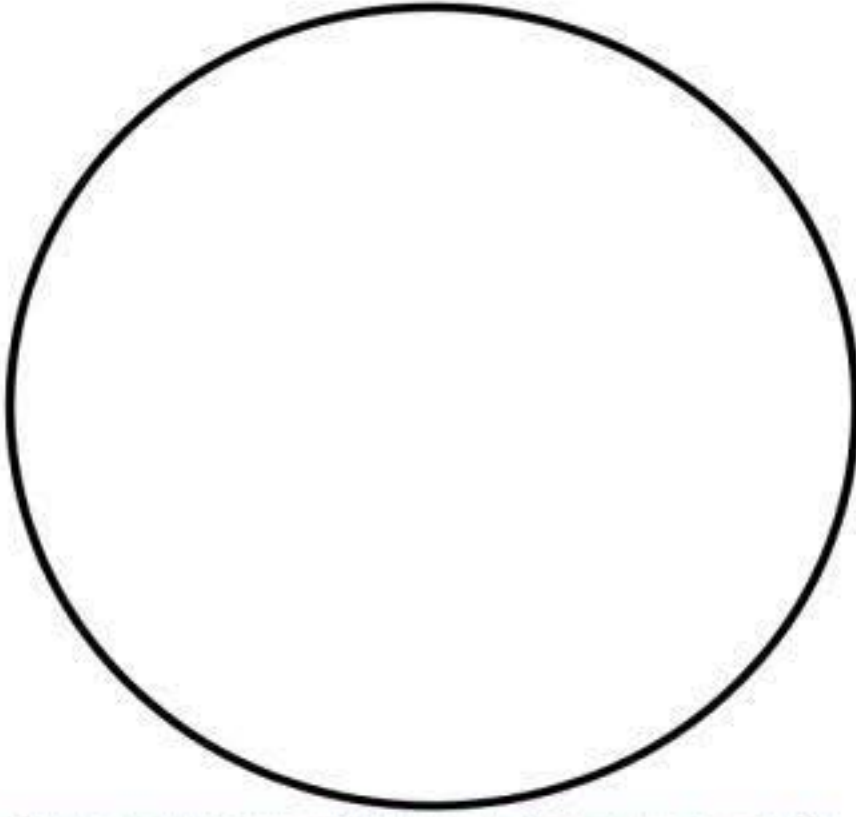
"Az Roman'ın getirdiği sorunsalları çözmek gibi bir kaygım yok. Siz okurlar, bu bilmece, şifreleri siz çözeceksiniz. Bildiğiniz gibi *Az Roman* okumak az buz bir şey değildir. Ben uğraşacak değilim." (s. 92).

BOŞLUKLARIN YALVACI

Peki hangi sorunsallar bunlar? Roman türünün kati sorgulayıcılığını şart koşan Kundera'dan hareketle düşünürsek *Az Roman* neyin romanı? Küresel ısınmadan emperyalizme, istihbarat teşkilatlarından medyanın yozlaşmasına, kapitalist eleştiriden bienallere, şehirlerin çimentolaşmasından yazarlarla eleştirmenler arasındaki bitmeyen 30 Yıl Savaşları'na kadar onca konu üzerine kelimeler eden kitabın esas meselesi tabii ki bunlardan hiçbirisi değil. Duru her ne kadar "Halk hiçbir zaman tam okumaz; okuduğunu da anlamaz," (s. 71) dese de benim

AZ ROMAN
Orhan Duru
Raskol'un Baltası Yayınları

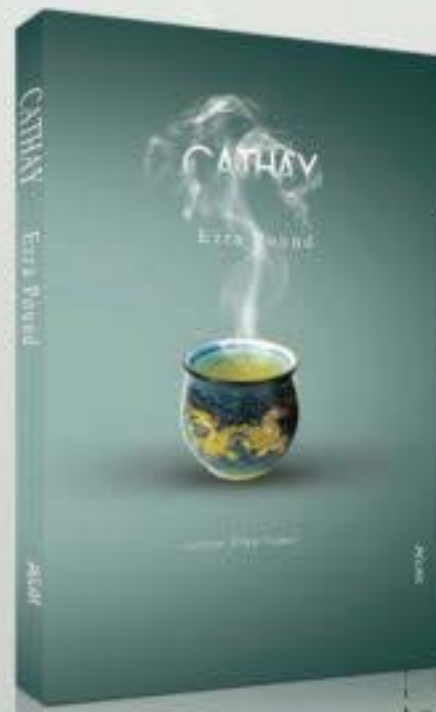

Çoklukla boşluk bir olur mu? Belki de olur. Sonsuzluk ve sıfır gibi. Big Bang ve evren gibi.

okuduğumdan anladığım kadarıyla *Az Roman* boşluğa dair. Bu boşluk; bazen bozkır, bazen uzay, bazen zaman, bazen midemiz, bazen hayaletler, bazen can sıkıntısı, ama çoğunlukla hayat olarak karşımıza çıkıyor. Hayalet Oğuz var mesela, 46 yaşında 46 kilo iken ölmezden evvel, 'gerçek bir boşluk uzmanı olarak, kendi evinde değil başkalarının evinde bir boşluk gibi' yaşamış, 'böylece boşlukçuların yalvacı' olmuş.

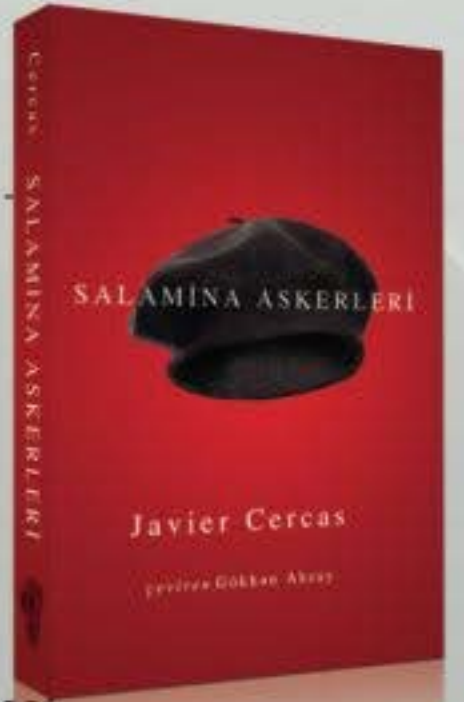
Hafızalarımızı pek rağbet görmeyen bitpazarları gibi incik cinciktan temizleyemezken, yani kafalarımızın içi, hayatımız ve bu kitap sayısız ufak ayrıntıyla, şahsiyetle, anıyla dopdolu, hınca hınç kalabalıkken -ve ben yazının ilk yarısında bunu söyleyip durmuşken- şimdi boşluktan bahsetmek de neyin nesi peki? Çoklukla boşluk bir olur mu? Belki de olur. Sonsuzluk ve sıfır gibi. Big Bang ve evren gibi. Yoksa Sokrates'in hocası Prodikos, "Ölümle yaşam, hastalıkla sağlık arasında hiçbir fark yoktur." der miydi? Kitaptaki *Candide*vari bahçe diyaloglarının da işaret ettiği gibi, bir bahçeyi bahçe yapan, çiçekler ve bitkiler kadar boşluklardır da...

"Bir bahçe düzenlemenin yaşamı toparlamak kadar güç ve karmaşık olduğunu yeni öğrendim. Bitkiler duruma göre ya kuruyor ya kavruk kalıyor ya da umulmadık bir biçimde gelişip boy atıyorlar. Renk renk çiçek açıp meyve veriyorlar. Ama bununla bitmiyor. Her seferinde kısa zaman aralıklarıyla bahçeyi otlarla kaplı buluyoruz. (...) Günümüz bunları toplamakla, ayıklamakla geçiyor. (...) Büyük bir savaş. Oysa buraya geldiğimizde doğa içinde mutlu bir yaşam süreceğimizi sanıyorduk." (s. 119)

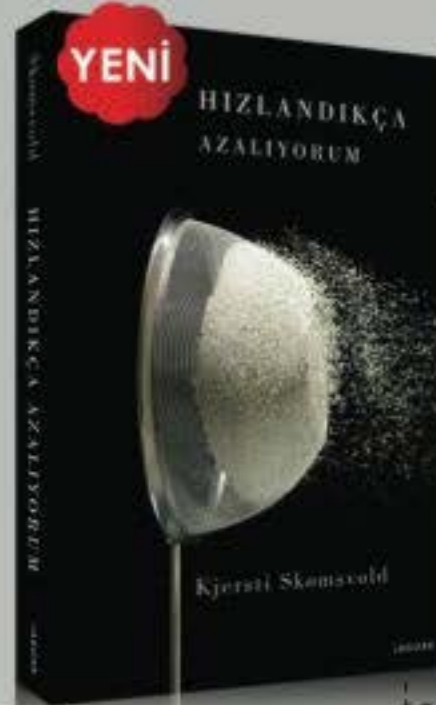
Cathay

Ezra Pound bir başyapıt yazdı, onu şiirin bir başka ustası Ülkü Tamer çevirdi, Jaguar yıllar sonra ilk kitabı olarak yeniden yayımladı.

Salamina Askerleri

Önümüzdeki yıllarda adını daha çok duyacağımız Javier Cercas'ın savaşa, kahramanlığa ve insana dair romanı, İspanyol edebiyatının son elli yılda yazılmış en iyi yirmibeş romanından biri sayılıyor.

Hızlandıkça Azalıyorum

Jaguar, okurlarını Norveç'in genç ve güçlü bir yazarıyla tanıştıyor. Kısa sürede pek çok dile çevirilen Hızlandıkça Azalıyorum, yayımlandığı yıl Tarjei Vesaas ödülüne layık görüldü.

Jaguar Kitap'tan 2013'te kitapları yayımlanacak yazarlardan bazıları: Ben Lerner, Junichiro Tanizaki, Zachary Mason, David Markson, Eva Illouz, Zygmunt Bauman, Witold Gombrowicz, Werner Herzog, Norbert Elias, Eliot Weinberger...

Jaguar Kitap Alemdar Mah. Himaye-i Etfal Sk. Mirat Han No: 4 / 102
Cağaloğlu Fatih - İstanbul Tel: 0212 514 0904 iletisim@jaguarkitap.com

twitter.com/jaguaryayinlari facebook.com/jaguarkitap

BİZİM ÖYLE BİR ECDADIMIZ YOK! NASIIIIIL?

“Resmi tarih bilgisini eğitim sistemimizin ezberciliğiyle kotardım. Zaten anlı şanlı eğitim sistemimizin temel gereği de buydu; ezber!”

Kanuni Sultan Süleyman'ın farklı dönemlerini gösteren üç tablo...

Bilmeyenler için; ben günlük bir gazetede çalışıyorum. İşim sanat gazeteciliği olsa da her sabah katıldığım bir haber toplantısı var. Önce politika servisi başlıyor gündemindekileri anlatmaya. Haber merkezi ve yurt haber servisine gelene kadar dayak yemiş gibi oluyorum: ölümler, kayıplar, patlamalar, kanunlar, yolsuzluklar... Ülke olmuş yangın yeri, benim içim bir davul. Sıra bana geliyor; şurada sergi, burada oyun, film, kitap... Sonra masama dönüp e-postalarımı açıyorum, Sabit Fikir Genel Yayın Yönetmeni Elif Bereketli'den gündem maddeleri... Bizim gazeteye 'böcek' yerleştirmiş olacak ki az önce içime oturan gündemi sıralamış ve soruyor; hangisini yazacaksın? "Bizim öyle bir ecdadımız yok"... Nasıııı! (bkz. Mecnun)

Tarih derslerini hiç seve memiştim. Babam, "Farz et hikaye anlatıyorlar," derdi. Anlı şanlı, kahramanlıklarla dolu tarihimiz; şöyle tarihimiz, böyle ecdadımız... Resmi tarih bilgisini eğitim sistemimizin ezberciliğiyle kotardım. Zaten anlı şanlı eğitim sistemimizin temel gereği de buydu; ezber! Tarih derslerinde Eduardo Galeano okutulsaydı böyle mi olurdu? Okulla olan zorunlu ilişiyimi kestikten sonra tarihe ilgi duymaya başladım. Osmanlı'da oğlancılığı, haremi ve hatta işkence, idam yöntemlerini öyle öğrenmişim. 'Oğlancı'nın ne demek olduğunu öğrenmem de o 'tarih'lere denk gelir.

Ama ayın öteki yüzü de pek karanlık. Ama sorun bu değil. Zamanında yazdığım ama nerden aşırıldığımı da bilmediğim için kaynak gösteremeyeceğim bir not var: "1- Bazıları bilmez, bilmediğini de bilmez; o ahmaktır, ondan uzak dur... 2- Bazıları bilmez, bilmediğini bilir; o cahildir, onu eğit." Son günlerde *Muhteşem Yüzyıl*'la çıkış yapan ve geri vitese de takarak basıp gidemeyen Başbakan'ı 'bilmediğini de bilmez' maddesi altında değerlendirmek durumundayım. Maalesef çok istesem de uzak duramıyorum.

HER İKİ MADDE İÇİN DE, BU AYKI OKUMA LİSTEMİZ

- **Osmanlı'da Seks** - Murat Bardakçı ("Yaz olunca avradlara, kışın oğlanlara meylet ki, vücutça sağlam olasın. Zira oğlan teni sıcaktır, yazın iki sıcak bir araya gelirse vücutu bozar. Avrat teni ise soğuktur, kışın iki soğuk vücutu kurutur.")
- **Tarihin Saklanan Yüzü** - Çetin Altan
- **Görgü ve Toplum Kuralları Üzerinde Ziyafet Sofraları** - Gelibolulu Mustafa Ali
- **Osmanlı Devletinde Siyaseten Katl** - Ahmet Mumcu

BAŞBAKAN'A 'TARİHİ' NOT

dayağından kaçıp devlete sığınan ama korunmadığı için gırtlaklarından kesilip vurulan kadınlarınıza... Tecavüze uğrayıp adaletin küçük açmadığı kızlarınıza... Evlen-

BİZİM ÖYLE BİR ECDADIMIZ YOK! NASIIIIIL?

“Resmi tarih bilgisini eğitim sistemimizin ezberciliğiyle kotardım. Zaten anlı şanlı eğitim sistemimizin temel gereği de buydu; ezber!”

Kanuni Sultan Süleyman'ın farklı dönemlerini gösteren üç tablo...

Bilmeyenler için; ben günlük bir gazetede çalışıyorum. İşim sanat gazeteciliği olsa da her sabah katıldığım bir haber toplantısı var. Önce politika servisi başlıyor gündemindekileri anlatmaya. Haber merkezi ve yurt haber servisine gelene kadar dayak yemiş gibi oluyorum: ölümler, kayıplar, patlamalar, kanunlar, yolsuzluklar... Ülke olmuş yangın yeri, benim içim bir davul. Sıra bana geliyor; şurada sergi, burada oyun, film, kitap... Sonra masama dönüp e-postalarımı açıyorum, *Sabit Fikir* Genel Yayın Yönetmeni Elif Bereketli'den gündem maddeleri... Bizim gazeteye 'böcek' yerleştirmiş olacak ki az önce içime oturan gündemi sıralamış ve soruyor; hangisini yazacaksın? "Bizim öyle bir ecdadımız yok"... Nasııııl? (bkz. Mecnun)

Tarih derslerini hiç sevememiştim. Babam, "Farz et hikaye anlatıyorlar," derdi. Anlı şanlı, kahramanlıklarla dolu tarihimiz; şöyle tarihimiz, böyle ecdadımız... Resmi tarih bilgisini eğitim sistemimizin ezberciliğiyle kotardım. Zaten anlı şanlı eğitim sistemimizin temel gereği de buydu; ezber! Tarih derslerinde Eduardo Galeano okutulsaydı böyle mi olurdu? Okulla olan zorunlu ilişiyimi kestikten sonra tarihe ilgi duymaya başladım. Osmanlı'da oğlancılığı, haremi ve hatta işkence, idam yöntemlerini öyle öğrenmişim. 'Oğlancı'nın ne demek olduğunu öğrenmem de o 'tarih'lere denk gelir.

Ama ayın öteki yüzü de pek karanlık. Ama sorun bu değil. Zamanında yazdığım ama nerden aşırıldığımı da bilmediğim için kaynak gösteremeyeceğim bir not var: "1- Bazıları bilmez, bilmediğini de bilmez; o ahmadır, ondan uzak dur... 2- Bazıları bilmez, bilmediğini bilir; o cahildir, onu eğit." Son günlerde *Muhteşem Yüzyıl*'la çıkış yapan ve geri vitese de takarak basıp gidemeyen Başbakan'ı 'bilmediğini de bilmez' maddesi altında değerlendirmek durumundayım. Maalesef çok istesem de uzak duramıyorum.

HER İKİ MADDE İÇİN DE, BU AYKI OKUMA LİSTEMİZ

- *Osmanlı'da Seks* - Murat Bardakçı ("Yaz olunca avradlara, kışın oğlanlara meylet ki, vücutça sağlam olasın. Zira oğlan teni sıcaktır, yazın iki sıcak bir araya gelirse vücudu bozar. Avrat teni ise soğuktur, kışın iki soğuk vücudu kurutur.")
- *Tarihin Saklanan Yüzü* - Çetin Altan
- *Görgü ve Toplum Kuralları Üzerinde Ziyafet Sofraları* - Gelibolulu Mustafa Ali
- *Osmanlı Devletinde Siyaseten Katl* - Ahmet Mumcu

BAŞBAKAN'A 'TARİHİ' NOT

Dinine, anadiline, kültürüne sahip çıkmaya çalışanlara reva görülen katmerli cehenneme... Yıllardır Galatasaray Lisesi önünde kayıp çocuklarının 'kemiklerini' isteyen annelere... Senesi dolan, hesabı sorulmayıp failine madalya verilen Uludere'ye... Koca-sevgili

dayağından kaçıp devlete sığınan ama korunmadığı için gırtlaklarından kesilip vurulan kadınlarınıza... Tecavüze uğrayıp adaletin kucak açmadığı kızlarınıza... Eylem yaptı diye yaşından çok hapis cezası alan üniversiteli gençlerinize bir bakınız... Tarih onları yazıyor. Tarih, onların yüzündeki çizgilerde, mezar taşlarında yazıyor. Mürekkebi de sizin vicdanınızdan akıyor.